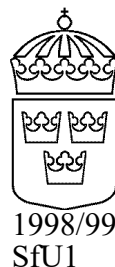

Socialförsäkringsutskottets betänkande 1998/99:SfU1

Anslag inom socialförsäkringsområdet (utgiftsområdena 10, 11 och 12)

Sammanfattning

Utskottet behandlar i detta betänkande regeringens förslag till anslag m.m. inom utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp, utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom och utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn samt motioner som rör anslagen eller anslutande frågor. Vidare behandlas ett lagförslag som rör ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten.

Inom utgiftsområde 10 föreslås att en ny lag införs fr.o.m. den 1 januari 1999 om särskilda insatser för personer med tre fjärdedels förtidspension eller sjukbidrag. Enligt förslaget skall ersättning utbetalas till arbetsgivare som avseende resterande arbetsförmåga bereder denna grupp förtidspensionärer anställning med lönebidrag eller hos Samhall AB. Vidare föreslås en ändring i sjuklönelagen som innebär att arbetsgivare med färre än 50 anställda fr.o.m. den 1 januari 1999 inte längre skall vara skyldiga att lämna uppgift till Riksförsäkringsverket om sjukdomsfall som gett arbetstagare rätt till sjuklön.

Regeringen föreslår även en ändring i lagen (1994:566) om lokal försöksverksamhet med finansiell samordning mellan socialförsäkring, hälso- och sjukvård och socialtjänst som innebär att av Riksrevisionsverket utsedd revisor har rätt att av försäkringskassan få skäligt arvode för sitt uppdrag. Vidare föreslås en ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring om dels ekonomiadministrativa föreskrifter, dels att försäkringskassans styrelse får utse ledamöter i socialförsäkringsnämnd även för första kvartalet 1999. Regeringen föreslår också att det införs en ny lag om förvaltning av fonder inom socialförsäkringsområdet. Slutligen föreslås ändringar i lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension och lagen (1998:675) om införande av lagen om inkomstgrundad ålderspension för att möjliggöra att förvaltningskostnader i det nya ålderspensionssystemet även för åren 1999 och 2000 skall minska pensionsbehållningarna med 60 % av kostnaderna. Även andra lagändringar av mer redaktionellt slag föreslås inom utgiftsområdet. De nya reglerna föreslås träda i kraft den 1 januari 1999.

I propositionen föreslås vidare att riksdagen skall godkänna målen för utgiftsområde 10.

Inom utgiftsområde 11 föreslår regeringen dels att prisbasbeloppet fr.o.m. år 1999 inte skall minskas vid beräkning av pensionsförmåner m.m., dels att

ersättningsnivån i bostadstillägget för pensionärer skall höjas från 85 % till 90 % fr.o.m. den 1 januari 1999. Regeringen föreslår vidare att kommunerna skall ges fortsatt möjlighet att betala ut kompletterande bostadstillägg till det statliga bostadstillägget till pensionärer under åren 1999 och 2000.

I propositionen föreslås också att riksdagen skall godkänna målen för utgiftsområde 11.

Inom utgiftsområde 12 föreslås ändringar i lagen (1996:1030) om underhållsstöd som innebär att kravet att den bidragsskyldige skall delges meddelande om ansökan om underhållsstöd skall slopas fr.o.m. den 1 januari 1999. Vidare föreslås fr.o.m. samma tidpunkt en ändring av övergångsbestämmelserna till lagen om underhållsstöd. Sistnämnda förslag är en komplettering av tidigare lagändringar om i vilka ärenden en socialförsäkringsnämnd skall besluta.

Vad gäller ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten föreslår regeringen en ändring i lagen (1983:1092) med reglemente för Allmänna pensionsfonden så att det framgår att även den statliga ålderspensionsavgiften skall förvaltas av första-sjätte fondstyrelserna.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag med den ändringen att förslaget om utseende av socialförsäkringsnämnd skall träda i kraft den 21 december 1998. Utskottet föreslår också två lagändringar av redaktionell art, dels i 30 § lagen om (1993:737) om bostadsbidrag, dels i 40 § lagen om underhållsstöd.

Utskottet avstyrker samtliga motionsyrkanden.

M-, kd-, c- och fp-ledamöterna har i särskilda yttranden redovisat sina respektive partiers budgetförslag.

Till betänkandet har fogats 17 reservationer och 20 särskilda yttranden.

Propositionen

Regeringen (Socialdepartementet) har i proposition 1998/99:1 Budgetpropositionen för 1999 volym 6 föreslagit riksdagen att

under utgiftsområde 10

dels godkänna målen inom utgiftsområdet i enlighet med vad regeringen förordar under avsnitt 3.2,

dels anta regeringens förslag till

1. lag om ändring i lagen (1991:1047) om sjuklön,
2. lag om ändring i lagen (1994:566) om lokal försöksverksamhet med finansiell samordning mellan socialförsäkring, hälso- och sjukvård och socialtjänst,
3. lag om särskilda insatser för personer med tre fjärdedels förtidspension eller sjukbidrag,
4. lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring,
5. lag om förvaltning av vissa fonder inom socialförsäkringsområdet,
6. lag om ändring i lagen (1976:380) om arbetskadeförsäkring,
7. lag om ändring i lagen (1977:267) om krigsskadeersättning till sjömän,
8. lag om ändring i lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension,

9. lag om ändring i lagen (1998:675) om införande av lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension,

dels bemyndiga regeringen att under år 1999, i fråga om ramanslaget B1 Riksförsäkringsverket, åta sig ekonomiska förpliktelser som innebär utgifter på högst 9 000 000 kr under åren 2000–2002,

dels för budgetåret 1999 anvisa anslagen under utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp enligt följande uppställning:

- A 1. Sjukpenning, rehabilitering m.m.; ramanslag; 20 035 000 000 kr,
- A 2. Förtidspensioner; ramanslag; 37 896 000 000 kr,
- A 3. Förtidspension: statlig ålderspensionsavgift; ramanslag; 8 864 830 000 kr,
- A 4. Handikappersättningar; ramanslag; 1 013 000 000 kr,
- A 5. Arbetsskadeersättningar; ramanslag; 5 958 900 000 kr,
- A 6. Arbetsskadeersättningar m.m.: statlig ålderspensionsavgift; ramanslag; 1 181 300 000 kr,
- A 7. Kostnader för sysselsättning av vissa förtidspensionärer; ramanslag; 55 000 000 kr,
- A 8. Ersättning för kroppsskador; ramanslag; 62 600 000 kr,
- B 1. Riksförsäkringsverket; ramanslag; 710 181 000 kr,
- B 2. Allmänna försäkringskassor; ramanslag; 4 726 394 000 kr.

under utgiftsområde 11

dels godkänna målen inom utgiftsområdet i enlighet med vad regeringen förordar under avsnitt 3.2,

dels anta regeringens förslag till

1. lag om ändring i lagen (1998:677) om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring,
2. lag om ändring i lagen (1998:548) om ändring i lagen (1969:205) om pensionstillskott,
3. lag om ändring i lagen (1998:549) om ändring i lagen (1979:84) om delpensionsförsäkring,
4. lag om ändring i lagen (1998:550) om ändring i lagen (1994:308) om bostadstillägg till pensionärer,
5. lag om ändring i lagen (1998:683) om ändring i kommunalskattelagen (1928:370),
6. lag om ändring i lagen (1998:718) om ändring i lagen (1990:325) om självdeklaration och kontrolluppgifter,
7. lag om ändring i lagen (1994:308) om bostadstillägg till pensionärer,

dels för budgetåret 1999 anvisa anslagen under utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom enligt följande uppställning:

- A 1. Ålderspensioner; ramanslag; 11 536 000 000 kr,
- A 2. Efterlevandepensioner till vuxna; ramanslag; 12 734 000 000 kr,
- A 3. Bostadstillägg till pensionärer; ramanslag; 9 841 000 000 kr,
- A 4. Delpension; ramanslag; 204 009 000 kr,

under utgiftsområde 12

dels anta regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1996:1030) om underhållsstöd,

dels för budgetåret 1999 anvisa anslagen under utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn enligt följande uppställning:

- A 1. Allmänna barnbidrag; ramanslag; 16 705 000 000 kr,
- A 2. Föräldraförsäkring; ramanslag; 14 829 979 000 kr,
- A 3. Underhållsstöd; ramanslag; 2 473 000 000 kr,
- A 4. Bidrag till kostnader för internationella adoptioner; ramanslag; 24 000 000 kr,
- A 5. Barnpensioner; ramanslag; 967 000 000 kr,
- A 6. Vårdbidrag för funktionshindrade barn; ramanslag; 1 789 066 000 kr,
- A 7. Pensionsrätt för barnår; ramanslag; 3 108 000 000 kr,

under Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten

dels anta regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1998:711) om ändring i lagen (1983:1092) med reglemente för Allmänna pensionsfonden.

Lagförslagen återfinns som bilaga 1 till betänkandet.

Motionerna

Motioner väckta under den allmänna motionstiden 1998

1998/99:Sf202 av Elizabeth Nyström och Maud Ekendahl (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om återställda änkepensioner.

1998/99:Sf203 av Rolf Gunnarsson (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om återställande av änkepensionerna.

1998/99:Sf204 av Inger René och Kent Olsson (m) vari yrkas att riksdagen beslutar avskaffa inkomstprövning av folkpensionsdelen i änkepensionerna i enlighet med vad som anförts i motionen.

1998/99:Sf205 av Ingvar Eriksson och Carl G Nilsson (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om rättvisa åt änkorna.

1998/99:Sf206 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar om statliga bidrag till Kilens verksamhet för läkemedelsberoende i enlighet med vad som anförts i motionen,
2. att riksdagen beslutar att statliga bidrag till Kilen på 3 miljoner kronor för budgetåret 1999 belastar utgiftsområde 10, anslag A 1 Sjukpenning och rehabilitering, m.m., i enlighet med vad som anförts i motionen.

1998/99:Sf207 av Ulf Kristersson m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om finansiell samordning mellan socialförsäkringen, hälso- och sjukvården och kommunerna,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om försäkring vid arbetsskada,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om sjukfall som beror på trafikskador,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om principer i ett nytt socialförsäkringssystem,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en bred diskussion om framtidens socialförsäkringssystem,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en inkomstbortfallsförsäkring och sparkonton.

1998/99:Sf208 av Barbro Hietala Nordlund m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en kartläggning av konsekvenserna av regelförändringar i social- och sjukförsäkringssystemen.

1998/99:Sf214 av Ulf KristerSSon m.fl. (m) vari yrkas

2. att riksdagen beslutar införa ett avdrag för styrkta barnomsorgskostnader och ett vårdnadsbidrag i enlighet med vad som anförts i motionen,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om inriktningen av den framtida familjepolitiken.

1998/99:Sf216 av Chatrine Pålsson (kd) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att skapa förutsättningar för Kilen att överleva och utvecklas.

1998/99:Sf218 av Carlinge Wisberg m.fl. (v) vari yrkas

1. att riksdagen avslår regeringens förslag till ändring i lagen om sjuklön i enlighet med vad som anförts i motionen,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om översyn av dagens system.

1998/99:Sf219 av Ulla Hoffmann m.fl. (v) vari yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om standardtryggheten som den bärande ideologin i socialförsäkringssystemen.

1998/99:Sf221 av Bengt Silfverstrand (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om fortsatt utvärdering av underhållsstödet.

1998/99:Sf222 av Nils-Erik Söderqvist och Paavo Vallius (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om pensioner från ett annat EU-land.

1998/99:Sf226 av Ulla Hoffmann m.fl. (v) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag till sådan ändring i lagen om ersättning och ledighet för närståendevård att en närstående till en hivsmittad person skall ha rätt till 240 dagars ledighet oavsett infektionens uppkomst,

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag till sådan ändring i lagen om avgiftsfria sjukvårdsförmåner för vissa hivsmittade att alla hivsmittade skall omfattas av den oavsett smittkälla,

3. att riksdagen hos regeringen begär förslag om att anhörigbegreppet skall gälla även homosexuella,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att eventuella kostnader för ett vidgat anhörigbegrepp bör prövas inför den ekonomiska vårpropositionen.

1998/99:Sf227 av Ulla Hoffmann m.fl. (v) vari yrkas

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om budgetpropositionens jämställdhetsperspektiv på socialförsäkringen.

1998/99:Sf228 av Lennart Daléus m.fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om införande av ett nytt familjestöd som syftar till rättvisa och valfrihet,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om pappa/mammamånader,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om införande av kontaktdagar.

1998/99:Sf229 av Lennart Daléus m.fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om principer för nya trygghetssystem,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en ny trygghetsförsäkring,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att de sammantagna effekterna av skattesystemet och trygghetssystemen bör belysas i samband med skatteöverläggningarna,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en välfärdsreform.

1998/99:Sf230 av Margit Gennser m.fl. (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om underhållsstödet.

1998/99:Sf232 av Birger Schlaug m.fl. (mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om beräknad fördelning på anslag inom utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp för åren 2000 och 2001 enligt tabell,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om beräknad fördelning på anslag inom utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom för åren 2000 och 2001 enligt tabell,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en utvärdering av inkomstprövning av efterlevandepensionen för vuxna,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om beräknad fördelning på anslag inom utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn för åren 2000 och 2001 enligt tabell,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en utredning om höjt beskattat barnbidrag,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om beräknad fördelning på anslag inom Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten för åren 2000 och 2001 enligt tabell.

1998/99:Sf233 av Lisbeth Staaf-Igelström (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en översyn av bidraget vid internationella adoptioner.

1998/99:Sf236 av Anne Ludvigsson m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att, som en del av den generella välfärdspolitiken och när ekonomiskt utrymme ges, pröva frågan om en förlängning av barn-/studiebidraget att gälla även de tre sommarmånaderna det år tonåringen fyller sexton år.

1998/99:Sf238 av Birgitta Carlsson och Lena Ek (c) vari yrkas att riksdagen beslutar om sådan ändring i 3 kap. 9 § andra stycket lagen om allmän försäkring att även kvinnliga egenföretagare omfattas av möjlighet till havandeskapspenning för tid före 60:e dagen före beräknad förlossning.

1998/99:Sf239 av Sven-Erik Österberg (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om möjligheten att ta ut del av ersättningen från föräldraförsäkringen under barnets hela grundskoletid.

1998/99:Sf241 av Lilian Virgin (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om omställningspension.

1998/99:Sf242 av Kenneth Lantz m.fl. (kd) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om inkomstprövning av änkepensionen,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om höjning av pensionstillskottet med 200 kr/månad,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förlängd omställningspension från 6 till 12 månader,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att avslå höjd kompensationsgrad (90 %) i bostadstillägget,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att fritidshus inte skall medräknas i underlaget till inkomstprövat bostadstillägg,

6. att riksdagen med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anvisar anslagen under utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom enligt följande uppställning:

A 1 Ålderspensioner, regeringens förslag: 11 536 000 000, anslagsförändring + 810 000 000,

A 2 Efterlevandepensioner Vuxna, regeringens förslag: 12 734 000 000, anslagsförändring + 595 000 000,

A 3 Bostadstillägg till pensionärer, regeringens förslag: 9 841 000 000, anslagsförändring: - 525 000 000.

1998/99:Sf246 av Marina Pettersson (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om möjligheten att överföra föräldrapenning till närstående.

1998/99:Sf247 av Marina Pettersson (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om möjligheten att båda föräldrarna kan ta ut föräldrapenning i anslutning till barnets födelse.

1998/99:Sf249 av Monica Öhman och Lars U Granberg (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om fortsatt utvärdering av underhållsstödet.

1998/99:Sf250 av Christer Skoog m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om fortsatt utvärdering av underhållsstöd.

1998/99:Sf251 av Martin Nilsson (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om föräldraförsäkringen.

1998/99:Sf252 av Carina Hägg (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om fortsatt utvärdering av underhållsstödet.

1998/99:Sf253 av Carina Moberg och Nalin Baksi (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om möjligheten att ta ut del av ersättningen från föräldraförsäkringen under barnets hela grundskoletid.

1998/99:Sf255 av Alf Svensson m.fl. (kd) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om familjen som den grundläggande enheten i samhället,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att äktenskapet skall prioriteras som samlevnadsform,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en familjepolitisk reform,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om hemarbetet,

10. att riksdagen hos regeringen begär förslag om införande av vårdnadsbidrag i enlighet med vad i motionen anförts,

11. att riksdagen beslutar om regler för barnbidrag i enlighet med vad i motionen anförts,

12. att riksdagen beslutar i enlighet med vad i motionen anförts om underhållsstöd.

13. att riksdagen beslutar om nya regler för internationella adoptioner i enlighet med vad i motionen anförts,

14. att riksdagen med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anvisar anslagen under utgiftsområde Ekonomisk trygghet för familjer och barn enligt uppställning:

A 1 Allmänna barnbidrag, regeringens förslag: 16 705 000 000, anslagsförändring: - 1 051 000 000,

A 2 Föräldraförsäkring, regeringens förslag: 14 830 000 000, anslagsförändring: - 697 000 000,

A 3 Underhållsstöd, regeringens förslag: 2 473 000 000, anslagsförändring: + 250 000 000,

A 4 Bidrag till kostnader för internationella adoptioner, regeringens förslag: 24 000 000, anslagsförändring: + 26 000 000,

Nytt anslag: Vårdnadsbidrag: + 4 000 000 000.

1998/99:Sf256 av Kerstin Heinemann m.fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om familjepolitikens inriktning,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en reformerad föräldraförsäkring,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om barnbidrag och småbarnstillägg.

1998/99:Sf259 av Helena Frisk och Ann-Kristine Johansson (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om analys av effekterna av att de s.k. kontaktdagarna försvunnit.

1998/99:Sf260 av Rinaldo Karlsson och Carin Lundberg (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om flera karensdagar vid samma sjukdomstillfälle och genomför en översyn av frågan.

1998/99:Sf261 av Rigmor Ahlstedt (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att tvillingfödelse vid beräkning av föräldrapenning och rätt till föräldraledighet bedöms utifrån att varje barn är en egen individ.

1998/99:Sf262 av Barbro Hietala Nordlund m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om föräldraförsäkringens överlåtelseregler vid tillfällig vårdnad.

1998/99:Sf264 av Hans Karlsson m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om översyn av socialförsäkringarna.

1998/99:Sf265 av Eskil Erlandsson och Birgitta Carlsson (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en utredning av förändringar i närståendepenningen.

1998/99:Sf266 av tredje vice talman Rose-Marie Frebran m.fl. (kd) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om FINSAM-verksamhet i hela landet,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om satsningar för ökad rehabilitering,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av ökade resurser till försäkringskassan,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kvalitetshöjning i besluten och förbättrad kontroll av sjukpenningutbetalningar och förtidspension,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om prioritering av kompetenshöjande åtgärder,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om aktiva rehabiliteringsåtgärder,

7. att riksdagen beslutar införa en andra karensdag i sjukförsäkringen med bibehållet högkostnadsskydd,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av regeländringar i karensdagssystemet,

9. att riksdagen beslutar om ny beräkningsgrund för SGI i enlighet med vad i motionen anförts,

10. att riksdagen beslutar avskaffa skyldigheten för arbetsgivare att lämna uppgift om korta sjukfall enligt 12 § lagen om sjuklön,

11. att riksdagen beslutar införa en ny modell för trafikförsäkringen i enlighet med vad i motionen anförts,

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en parlamentarisk kommitté med uppdrag att utreda ett reformerat socialförsäkringssystem,

13. att riksdagen med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anvisar anslag under utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp enligt uppställning:

A 1 Sjukpenning och rehabilitering, m.m., regeringens förslag: 20 035 000 000, anslagsförändring: - 6 400 000 000,

A 2 Förtidspensioner, regeringens förslag: 37 896 000 000, anslagsförändring: - 1 550 000 000,

A 3 Förtidspension: statlig ålderspensionsavgift, regeringens förslag: 8 864 830 000, anslagsförändring: + 290 000,

B 2 Allmänna försäkringskassor, regeringens förslag: 4 726 394 000, anslagsförändring: + 300 000 000.

1998/99:Sf267 av tredje vice talman Rose-Marie Frebran m.fl. (kd, m, c, fp) vari yrkas att riksdagen avskaffar skyldigheten för arbetsgivare att lämna uppgift om korta sjukfall enligt 12 § lagen om sjuklön.

1998/99:Sf269 av Ulf Kristersson m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att kompensationsnivån i sjukpenningförsäkringen skall utgöra 75 % av den sjukpenninggrundande inkomsten i enlighet med vad som anförts i motionen,

2. att riksdagen beslutar införa ytterligare en karensdag i sjukpenningförsäkringen i enlighet med vad som anförts i motionen,

4. att riksdagen beslutar om förändringar av beräkningen av den sjukpenninggrundande inkomsten i enlighet med vad som anförts i motionen,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kontroll av sjukpenningförsäkringen och förtidspensioner,

6. att riksdagen beslutar anslå 12 205 000 000 kr för utgiftsområde Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp anslag A 1 Sjukpenning och rehabilitering, m.m. för 1999 i enlighet med vad som anförts i motionen,

7. att riksdagen beslutar anslå 34 897 000 000 kr för utgiftsområde Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp anslag A 2 Förtidspensioner för 1999 i enlighet med vad som anförs i motionen,

8. att riksdagen beslutar anslå 8 583 800 000 kr för utgiftsområde Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp anslag A 3 Förtidspensioner: statlig ålderspensionsavgift i enlighet med vad som anförs i motionen,

9. att riksdagen beslutar anslå 7 738 035 000 kr för utgiftsområde Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp anslag A 5 Arbetsskadeersättningar för 1999 i enlighet med vad som anförs i motionen,

10. att riksdagen beslutar anslå 1 131 165 000 kr för utgiftsområde Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp anslag A 6 Arbetsskadeersättningar m.m.: statlig ålderspensionsavgift,

11. att riksdagen beslutar anslå 910 181 000 kr för utgiftsområde Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp anslag B 1 Riksförsäkringsverket för 1999 i enlighet med vad som anförs i motionen.

1998/99:Sf270 av Ulf Kristersson m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att inkomstprövningen av änkepengen slopas den 1 januari 1999 i enlighet med vad som anförs i motionen,

2. att riksdagen beslutar att omställningspengen skall betalas ut i tolv månader fr.o.m. den 1 januari 1999 i enlighet med vad som anförs i motionen,

3. att riksdagen beslutar att fritidsfastigheter inte skall medräknas som inkomst vid beräkningen av BTP i enlighet med vad som anförs i motionen,

4. att riksdagen beslutar anslå 13 852 000 000 kr för utgiftsområde Ekonomisk trygghet vid ålderdom anslag A 2 Efterlevandepensioner till vuxna för 1999 i enlighet med vad som anförs i motionen,

5. att riksdagen beslutar anslå 9 956 000 000 kr för utgiftsområde Ekonomisk trygghet vid ålderdom anslag A 3 Bostadstillägg för pensionärer för 1999 i enlighet med vad som anförs i motionen.

1998/99:Sf271 av Ulf Kristersson m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om barnbidraget,

2. att riksdagen beslutar att kompensationsnivån i föräldraförsäkringen skall utgöra 75 % av den sjukpenninggrundande inkomsten i enlighet med vad som anförs i motionen,

3. att riksdagen beslutar om förändringar av beräkningen av den sjukpenninggrundande inkomsten i enlighet med vad som anförs i motionen,

4. att riksdagen beslutar att havandeskapspenningen samordnas med sjukpenningförsäkringen i enlighet med vad som anförs i motionen,

5. att riksdagen hos regeringen begär förslag om ett underhållsstöd i enlighet med vad som anförs i motionen,

6. att riksdagen beslutar införa en avdragsrätt för styrkta barnomsorgskostnader och ett vårdnadsbidrag i enlighet med vad som anförs i motionen,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om uppföljning av utnyttjandet av den tillfälliga föräldraförsäkringen,

8. att riksdagen beslutar anslå 12 819 000 000 kr för utgiftsområde Ekonomisk trygghet för familjer och barn anslag A 2 Föräldraförsäkringen för 1999 i enlighet med vad som anförs i motionen,

9. att riksdagen beslutar anslå 2 400 000 000 kr för utgiftsområde Ekonomisk trygghet för familjer och barn anslag A 7 Vårdnadsbidrag för 1999 i enlighet med vad som anförs i motionen.

1998/99:Sf272 av Catherine Persson (s) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om fortlöpande uppföljning avseende försöksverksamhet med finansiell samordning mellan socialförsäkring, hälso- och sjukvård samt socialtjänst,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om behovet av ökad samverkan mellan huvudmännen.

1998/99:Sf273 av Catherine Persson (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om den fortsatta utvärderingen av underhållsstöd.

1998/99:Sf274 av Lars U Granberg (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om överlåtelse av föräldrapenning.

1998/99:Sf275 av Ann-Marie Fagerström (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om att den aktuella lagtexten ändras så att tillfällig föräldrapenning även gäller om den ena föräldern vårdas på sjukhus.

1998/99:Sf276 av Viviann Gerdin och Birgitta Sellén (c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om att omställningsperioden bör förlängas till tolv månader,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om att kvinnor med barn under 18 år ej skall beröras av inkomstprövning,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om att en översyn görs för att utröna vilka konsekvenser det nya änkepensionssystemet medfört för änkor med låga inkomster.

1998/99:Sf277 av Ulla Hoffmann m.fl. (v) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär att den återkommer med ett förslag om hur de bidragsskyldiga som blivit arbetslösa eller förtidspensionärer skall få sin bidragsskyldighet fastställd på aktuell inkomst,

2. att riksdagen hos regeringen begär ett lagförslag om hur rätten att överklaga avslag på ansökan om ekonomiskt bistånd till umgängesresor återinförs,

3. att riksdagen hos regeringen begär att den återkommer med ett förslag om umgängesresor för föräldrar med låg inkomst,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om umgängesavdrag.

1998/99:Sf278 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om socialförsäkringsreform,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om principerna för socialförsäkringarna,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att motverka fusk och överutnyttjande av socialförsäkringarna,
4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av blocköverskridande överenskommelse om socialförsäkringarna,

1998/99:Sf279 av Kerstin Heinemann m.fl. (fp) vari yrkas att riksdagen beslutar att avskaffa inkomstprövningen av änkepensionen.

1998/99:Sf280 av Ulla Hoffmann m.fl. (v) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär en utredning av lagen om allmän försäkring med syfte att de pensionärer som uppbär yrkesskadelivränta och är återbetalningsskyldiga enligt samordningsregler skall anses ha betalt sin skuld när skuldbeloppet är inbetalat,
2. att riksdagen hos regeringen begär att utredningen även omfattar de pensionärer som redan betalat ursprungsbeloppet och att dessa skall anses skuldfria.

1998/99:Sf281 av Ulla Hoffmann (v) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag till sådan ändring i lagen om allmän försäkring att förtidspensionärer som fortfarande omfattas av den gamla lagstiftningen kan slippa undantaganderegeln.

1998/99:Sf283 av Kerstin Heinemann m.fl. (fp) vari yrkas

4. att riksdagen till utgiftsområde 10 A 1 Sjukpenning och rehabilitering m.m. för budgetåret 1999 anvisar 50 000 000 kr utöver vad regeringen föreslagit eller således 95 000 000 kr.
5. att riksdagen till utgiftsområde 10 A 2 Förtidspensioner för budgetåret 1999 anvisar 1 000 000 000 kr mindre än vad regeringen föreslagit eller således 36 896 000 000 kr,
6. att riksdagen till utgiftsområde 10 B 2 Allmänna försäkringskassor för budgetåret 1999 anvisar 50 000 000 kr utöver vad regeringen föreslagit eller således 4 776 394 000 kr,
7. att riksdagen till utgiftsområde 11 A 2 Efterlevandepensioner till vuxna för budgetåret 1999 anvisar 700 000 000 kr utöver vad regeringen föreslagit eller således 13 434 000 000 kr,
8. att riksdagen till utgiftsområde 11 A 3 Bostadstillägg till pensionärer för budgetåret 1999 anvisar 60 000 000 kr utöver vad regeringen föreslagit eller således 9 901 000 000 kr,
10. att riksdagen med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anvisar anslagen under utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn enligt uppställning:
A 1 Allmänna barnbidrag, regeringens förslag: 16 705 000 000, anslagsförändring: + 3 000 000 000,

A 2 Föräldraförsäkring, regeringens förslag: 14 830 000 000, anslagsförändring: - 210 000 000,

A 3 Underhållsstöd, regeringens förslag: 2 473 000 000, anslagsförändring: - 50 000 000,

1998/99:Sf612 av Gudrun Schyman m.fl. (v) vari yrkas

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om folkpension för äldre invandrade.

1998/99:A801 av Birger Schlaug m.fl. (mp) vari yrkas

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att i framtiden utöka pappamånaden till 3 månader och att förlänga föräldraförsäkringen.

1998/99:A802 av Carl Bildt m.fl. (m) vari yrkas

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om valfrihet och mångfald i familjepolitiken,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett återinförande av vårdnadsbidraget.

1998/99:A807 av Birger Schlaug m.fl. (mp) vari yrkas

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att i framtiden utöka pappamånaden till 3 månader och att förlänga föräldraförsäkringen.

1998/99:A810 av Maria Larsson m.fl. (kd) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om familjestabilitet som ett politiskt mål.

1998/99:A811 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) vari yrkas

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en höjd ersättning i mamma- och pappamånaden.

1998/99:Fi210 av Lennart Daléus m.fl. (c) vari yrkas

10. att riksdagen beslutar om fördelning av anslag inom utgiftsområde 10 i enlighet med vad i motionen anförts,

11. att riksdagen beslutar om fördelning av anslag inom utgiftsområde 11 i enlighet med vad i motionen anförts,

12. att riksdagen beslutar om fördelning av anslag inom utgiftsområde 12 i enlighet med vad i motionen anförts,

40. att riksdagen hos regeringen begär förslag om omställningspensionen.

1998/99:Fi211 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) vari yrkas

13. att riksdagen för budgetåret 1999 anvisar anslagen under utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp, utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom samt utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn enligt uppställningen i bilaga 2.

1998/99:N326 av Per Westerberg och Göran Hägglund (m, kd) vari yrkas

5. att riksdagen beslutar att företagens obligatoriska uppgiftslämnande till försäkringskassan skall slopas i enlighet med vad som anförts i motionen.

1998/99:So257 av Ulf Kristersson m.fl. (m) vari yrkas

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om samordning.

1998/99:So309 av Marianne Samuelsson m.fl. (mp) vari yrkas

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om barnfamiljers ekonomi,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en utökad föräldraförsäkring.

1998/99:So311 av Gudrun Schyman m.fl. (v) vari yrkas

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om folkpension för äldre invandrare.

1998/99:So373 av Yvonne Ruwaida m.fl. (mp) vari yrkas

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om höjd garantinivå i föräldraförsäkringen,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om försörjningstillägg.

1998/99:So378 av Ragnwi Marcelind och Maria Larsson (kd) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag om en handlingsplan för att åtgärda de ensamstående föräldrarnas situation.

1998/99:So380 av Gudrun Schyman m.fl. (v) vari yrkas

2. att riksdagen uppdrar åt regeringen att tillsätta en utredning om det låga barnafödandets orsaker, konsekvenser och motmedel,

3. att riksdagen ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en utökad och kvoterad föräldraförsäkring.

1998/99:So458 av Gunnel Wallin och Viviann Gerdin (c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av att utreda ökad samordning mellan socialförsäkringen och hälso- och sjukvården.

1998/99:So461 av Kerstin Heinemann m.fl. (fp) vari yrkas

20. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om Kilen.

1998/99:So463 av Kerstin Heinemann m.fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att förlänga rätten till närståendepenning och den därtill kopplade rätten till ledighet från nuvarande 60 dagar till 120 dagar.

1998/99:So464 av Kerstin Heinemann m.fl. (fp) vari yrkas

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett nytt system för underhållsstöd,

15. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en utredning om hur olika samhällsbeslut sammantaget påverkar barns situation.

1998/99:So467 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen bemyndigar regeringen att aktivera försäkringspengar i syfte att korta värdköer och förbättra rehabilitering.

1998/99:T220 av Per-Richard Molén m.fl. (m) vari yrkas

24. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om trafikskadeförsäkringen.

Utskottet

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Utgiftsområdet omfattar två verksamhetsområden, ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp samt socialförsäkringens administration, dvs. Riksförsäkringsverket och de allmänna försäkringskassorna.

Förmånerna ges i form av dagersättningar såsom sjukpenning, rehabiliteringspenning och närståendepenning. Därutöver ingår i utgiftsområdet vissa bidrag till rehabilitering, yrkesskadeersättningar, handikappersättning samt folkpension och pensionstillskott i form av förtidspension.

Utgifter för allmän tilläggspension (ATP) i form av förtidspension, som t.o.m. budgetåret 1998 finansieras vid sidan av statsbudgeten, redovisas fr.o.m. budgetåret 1999 under anslaget A 2 Förtidspensioner.

Arbetskadeförsäkringen, som på samma sätt finansieras vid sidan av statsbudgeten, skall fr.o.m. budgetåret 1999 redovisas under ett nytt anslag under utgiftsområde 10, anslaget A 5 Arbetskadeersättningar.

Fr.o.m. år 1999 ingår ytterligare fyra nya anslag i utgiftsområdet, A 3 Förtidspensioner: statlig ålderspensionsavgift, A 6 Arbetskadeersättningar m.m.: statlig ålderspensionsavgift, A 7 Kostnader för sysselsättning av vissa förtidspensionärer samt A 8 Ersättning för kroppsskador.

Riksdagen har för budgetåret 1999 i enlighet med regeringens förslag fastställt ramen för utgiftsområde 10 till 80 503 205 000 kr (bet. 1998/99:FiU1, rskr. 1998/99:38).

Mål och principer för socialförsäkringarna

Propositionen

I propositionen anges att välfärdspolitiken skall leda till att utjämna skillnader mellan olika samhällsgrupper. Detta uppnås bl.a. genom en solidariskt finansierad välfärd med generella system. Genom att öka den ekonomiska tryggheten för alla minskar de ekonomiska följderna av t.ex. sjukdom, funktionshinder, arbetsskada och föräldraledighet.

Socialförsäkringarna skall vara trygga, rättvisa och effektiva. Dessa mål uppnås genom en generell offentlig försäkring som ger standardtrygghet genom att ersätta inkomstbortfall. Brett förankrade system som är statsfinansiellt hållbara, dvs. där sambandet mellan avgift och förmåner är tydligt, skapar tilltro till försäkringarna.

Systemen skall stimulera arbete, utbildning och rehabilitering. Det förutsätter att sjuka, funktionshindrade och arbetsskadade möts av respekt och möjligheter. Samhället och arbetsgivarna har en skyldighet att tillhandahålla åtgärder som stärker den enskildes förutsättningar för att kunna återvända till arbetsmarknaden. Socialförsäkringarna skall så långt möjligt anpassas till

människors föränderliga livsvillkor. För att detta skall vara möjligt krävs en administration som garanterar rättssäkerhet, kvalitet och kostnadseffektivitet. Administrationen skall vara tillgänglig och ge god service samt bygga på ett brett förtroendemännainflytande.

I propositionen föreslås att riksdagen skall godkänna målen inom utgiftsområde 10. Målen skall enligt förslaget vara dels att ge ekonomisk trygghet för sjuka och funktionshindrade, dels att socialförsäkringens administration skall garantera effektivitet, rättssäkerhet och kompetens vid ärendehandläggning.

Motionerna

Moderaterna

I motion Sf207 av Ulf Kristersson m.fl. (m) begärs i yrkande 4 ett tillkännagivande om principer i ett nytt socialförsäkringssystem. Enligt motionärerna skall systemet vara robust och präglas av försäkringsmässighet, överblickbarhet och enkelhet. Vidare skall det ge grundläggande trygghet och betona arbetslinjen.

I yrkande 5 begärs ett tillkännagivande om en bred diskussion om framtidens socialförsäkringssystem. Motionärerna anser att två alternativa system bör diskuteras, dels en försäkring vid inkomstbortfall, dels individuella sparkonton.

I samma motion yrkande 6 begärs ett tillkännagivande om en inkomstbortfallsförsäkring och sparkonton. Enligt motionärerna finns två tänkbara alternativ, antingen en samlad försäkring vid inkomstbortfall som beror på sjukdom, arbetsskada och arbetslöshet eller individuella sparkonton.

I motion So257 av Ulf Kristersson m.fl. (m) yrkande 11 begärs ett tillkännagivande om samordning. Motionärerna anser att ökad samordning ger mer vård för pengarna. De anser att den del av förtidspension och sjukpenning som rör rehabilitering liksom läkemedelssubventioner bör inordnas i en ny hälsoförsäkring.

Vänsterpartiet

I motion Sf219 av Ulla Hoffmann m.fl. (v) begärs i yrkande 2 ett tillkännagivande om standardtryggheten som den bärande ideologin i socialförsäkringssystemen. Motionärerna pekar bl.a. på att personer med kortare vikariat och projektanställningar har svårt att kvalificera sig till socialförsäkringen. Motionärerna anser därför att en översyn med syfte att bevara standardtryggheten behövs.

I motion Sf227 av Ulla Hoffmann m.fl. (v) begärs i yrkande 4 ett tillkännagivande om budgetpropositionens jämställdhetsperspektiv på socialförsäkringen. Beskrivning och analys bl.a. vad gäller utgiftsområde 10 behöver enligt motionärerna utvecklas betydligt. De anser att frågan om skillnaden mellan könen vad gäller långtidssjukskrivningar måste analyseras vidare av Riksförsäkringsverket och att den fortsatta analysen måste ges högsta priori-

tet och särskilt uppmärksamma karensdagen och nedskärningarna inom den offentliga sektorn.

Kristdemokraterna

I motion Sf266 av Rose-Marie Frebran m.fl. (kd) begärs i yrkande 12 ett tillkännagivande om en parlamentarisk kommitté med uppdrag att utreda ett reformerat socialförsäkringssystem. Motionärerna anser att det behöver tas ett helhetsgrepp på systemen.

Centerpartiet

I motion Sf229 av Lennart Daléus m.fl. (c) begärs i yrkande 1 ett tillkännagivande om principer för nya trygghetssystem. Motionärerna anser att nya trygghetssystem bör bygga på grundtrygghet, vara långsiktigt hållbara och omfatta alla. Däremot bör selektiva bidrag undvikas.

I yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om en ny trygghetsförsäkring. Motionärerna förordar en samordnad försäkring vid sjukdom, arbetsskada, arbetslöshet och förtidspension med ersättning som ges i form av en grundpenning kompletterad med en inkomstrelaterad del.

I yrkande 3 begär motionärerna ett tillkännagivande om att de sammantagna effekterna av skattesystemet och trygghetssystemen bör belysas i samband med skatteöverläggningarna. Enligt motionärerna kan orimliga marginal- och tröskeeffekter uppstå när minskade bidrag kombineras med ökade skatter.

I yrkande 4 begär motionärerna ett tillkännagivande om behovet av en välfärdsreform. Eftersom det nuvarande välfärdssystemet är ett lapptäckande som lappats och lagats flera gånger behövs ett nytt system som kan hålla i generationer.

Folkpartiet

I motion Sf278 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) begärs i yrkande 1 ett tillkännagivande om en socialförsäkringsreform där utgångspunkten skall vara den generella välfärdspolitiken och en solidarisk finansiering.

I samma motion yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om principer för socialförsäkringarna. Motionärerna anser att det skall finnas ett direkt samband mellan avgifter och förmåner, att försäkringen skall innehålla en självrisk och utformas så att den motverkar utslagning och gynnar rehabilitering. Försäkringen skall vara autonom, finansieras med egenavgifter samt vara fristående från statsbudgeten. Vidare skall avgifts- och förmånstaket vara detsamma.

I yrkande 4 begär motionärerna ett tillkännagivande om behovet av blocköverskridande överenskommelser om socialförsäkringarna. Inriktningen bör vara att utforma en pensionsförsäkring, en sjukförsäkring och en arbetslöshetsförsäkring. Försäkringarna skall vara fristående med autonoma styrelser samt granskas av Finansinspektionen.

Miljöpartiet

I motion So373 av Yvonne Ruwaida m.fl. (mp) begärs i yrkande 7 ett tillkännagivande om försörjningstillägg. Motionärerna anser att alla som är berättigade till ersättning från något annat försörjningssystem skall få det som fattas upp till existensminimum från försäkringskassan.

Övriga motioner

I motion Sf208 av Barbro Hietala Nordlund m.fl. (s) begärs ett tillkännagivande om en kartläggning av konsekvenserna av regelförändringarna i social- och sjukförsäkringssystemen. En sådan översyn krävs för att åtgärda uppkomna brister, t.ex. att den som har stark ställning på arbetsmarknaden har ett bättre försäkringsskydd.

I motion Sf264 av Hans Karlsson m.fl. (s) begärs ett tillkännagivande om en översyn av socialförsäkringarna. Enligt motionärerna måste socialförsäkringssystemen ses över i perspektiv av den förändrade arbetsmarknaden för att göra det möjligt för egna företagare samt för personer med deltids-, visstids- och projektanställningar att omfattas av trygghetssystemen.

Utskottets bedömning

Utskottet vill inledningsvis nämna att Moderaterna, Kristdemokraterna, Centerpartiet och Folkpartiet även har motionsyrkanden om förändringar i socialförsäkringssystemet fr.o.m. budgetåret 1999. Dessa yrkanden behandlas i detta betänkande under respektive anslag.

Utskottet behandlade vid förra riksmötet i sitt av riksdagen godkända betänkande 1997/98:SfU1 dels frågan om mål för utgiftsområde 10, dels flera av de frågor som tas upp i de ovan redovisade motionerna.

I nämnda betänkande anförde utskottet med hänvisning till ett tidigare betänkande (bet. 1996/97:SfU12) bl.a. att starka skäl talar för att det är staten som skall stå för inkomstskyddet upp till en viss nivå och för ett grundläggande skydd vid varaktig ohälsa för grupper som inte fått fotfäste på arbetsmarknaden. Utskottet ansåg också att försäkringssystem som ersätter bortfall av inkomst har stora fördelar framför försäkringar som bygger på en ren grundtrygghetsprincip samt att en allmän försäkring måste uppfylla kraven på rättvisa och effektivitet, dvs. ges på lika villkor för alla och innehålla ett betydande mått av utjämning mellan grupper som löper olika risk att drabbas av sjukdom och skada. Vidare ansåg utskottet att det skall finnas möjligheter att kontrollera och begränsa samhällets kostnader för försäkringen samt att försäkringsskyddet bör utformas så att det inte motverkar jämställdhet mellan könen.

I betänkande 1997/98:SfU1 behandlade utskottet också frågor rörande bl.a. samordning av olika socialförsäkringsförmåner och medborgarkonton/sparkonton. Utskottet, som även i dessa frågor hänvisade till betänkande 1996/97:SfU12, ansåg sig inte kunna förorda en samordnad försäkringslösning, främst med hänsyn till att en samordning skulle kräva anpassningar av bl.a. ersättningsnivåer som antingen riskerar att leda till svåra ekonomiska

påfrestningar för utsatta grupper eller till kraftiga utgiftsökningar. Inte heller kravet på ett system med medborgarkonton/sparkonton kunde utskottet ställa sig bakom, eftersom en allmän försäkring vid sjukdom och rehabilitering enligt utskottets mening bl.a. skall innehålla ett betydande mått av utjämning mellan grupper som löper olika risk att drabbas av sjukdom och skada.

Utskottet ansåg att de nämnda principerna för en allmän försäkring vid sjukdom och rehabilitering borde vara vägledande även i fortsättningen och att det inte fanns skäl för riksdagen att frångå tidigare ställningstagande i frågan. Utskottet tillstyrkte därefter regeringens förslag till mål för utgiftsområdet och avstyrkte motionsyrkanden om grundtrygghet, en samordnad socialförsäkring, medborgarkonton/sparkonton och försörjningstillägg.

Utskottet anser inte att det finns skäl att frångå tidigare godtagna principer om en generell försäkring inom ramen för en offentlig försäkring som bl.a. uppfyller kraven på att ge standardtrygghet genom inkomstbortfallsprincipen. Utskottets vidhåller således att dessa principer bör gälla även i fortsättningen.

Vad gäller förslaget i propositionen om mål för utgiftsområdet som bör fastställas av riksdagen vill utskottet inledningsvis nämna att mål- och resultatstyrning har blivit allt viktigare inom statlig verksamhet under senare år. I budgetlagen, som trädde i kraft den 1 januari 1997, anges i 2 § att regeringen för riksdagen skall redovisa de mål som åsyftas och de resultat som uppnåtts på olika verksamhetsområden. Finansutskottet har vid behandlingen av vårpropositionen 1998 angivit att riksdagen skall besluta om de viktigaste politiska målen inom respektive utgiftsområde (bet. 1997/98:FiU20). Dessa bör avse effekter, dvs. den påverkan på ett område som riksdagen har för avsikt att uppnå genom statliga insatser. Målen bör vara konkreta och uppföljningsbara.

Inom Regeringskansliet pågår ett utvecklingsarbete avseende mål- och resultatstyrning. En dialog förs också mellan riksdagen och regeringen i dessa frågor. Dialogen mellan Socialdepartementet och socialförsäkringsutskottet förs på såväl politisk nivå som på tjänstemannanivå. Vidare har Riksdagens revisorer nyligen granskat hur regeringen och Regeringskansliet arbetar med att analysera och använda resultat för att styra förvaltningen. Därvid har bl.a. granskats Socialdepartementets ansvarsområde. Revisorerna lämnade i våras olika förslag med anledning av denna granskning (förs. 1997/98:RR7, bet. 1997/98:KU31).

Riksdagen har föregående år på förslag av regeringen fastställt mål för utgiftsområdet. Som ett led i regeringens arbete med att vidareutveckla och förbättra målformuleringarna föreslås i förevarande proposition att målen på utgiftsområdesnivå stramas upp. Mål som tidigare hänförts till hela utgiftsområdet har nu förts ned på anslagsnivå. Således anges t.ex. att mål för anslaget A 1 Sjukpenning och rehabilitering, m.m. är att ersättningssystemen skall bygga på standardtrygghet och ge ersättning relaterad till inkomstbortfall. Mål för anslaget skall också vara att ersättningssystemen skall uppmuntra arbetslinjen i den meningen att den försäkrade i stället för långa passiva sjukskrivningar skall bli föremål för rehabilitering.

Enligt utskottets mening är yrkande 2 i motion Sf219 tillgodosett med vad som anges i propositionen, och utskottet anser att riksdagen bör fastställa

målen för utgiftsområde 10 i enlighet med regeringens förslag. Utskottet utgår därvid från att dialogen med Socialdepartementet kommer att fortsätta i syfte att ytterligare utveckla målformuleringarna. I detta arbete bör man sträva efter att formulera mål som är såväl långsiktiga som konkreta och uppföljningsbara.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Sf207 yrkandena 4 och 6, So257 yrkande 11, Sf229 yrkandena 1 och 2, Sf278 yrkandena 1 och 2 (delvis) samt So373 yrkande 7.

Vad gäller frågan om att utveckla budgetpropositionens beskrivning och analys av utgiftsområde 10 ur ett jämställdhetsperspektiv noterar utskottet att Riksförsäkringsverket har analyserat förslag och verksamhet utifrån båda könen utgångspunkter, dvs. i ett genderperspektiv (RFV redovisar 1998:1). Enligt vad som anges i propositionen har det framkommit att det främst är inom området ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp som det kan förekomma skillnader i hur kvinnor och män bedöms. Vidare framkommer skillnader mellan könen avseende t.ex. sjukpenning, rehabiliteringspenning, köp av rehabiliteringstjänster, handikappförmåner och förtidspensioner. Eftersom dessa förmåner förutsätter ett stort inslag av skälighetsbedömningar, är det enligt propositionen angeläget att göra fördjupningsstudier av dessa förmåner. Utskottet anser i likhet med motionärerna i motion Sf227 att skillnaden mellan könen bl.a. vad gäller långtidssjukskrivningar måste analyseras vidare och att detta är en fråga som bör prioriteras i det fortsatta arbetet inom Riksförsäkringsverket och Regeringskansliet. Utskottet förutsätter att detta kommer att ske utan något särskilt påpekande från riksdagens sida. I den mån motion Sf227 yrkande 4 inte kan anses tillgodosett med vad utskottet anför avstyrker utskottet yrkandet i fråga.

Beträffande frågan om en från statsbudgeten fristående försäkring konstaterar utskottet att såväl arbetsskadeförsäkringen som delpensionsförsäkringen fr.o.m. budgetåret 1999 skall bruttoredo visas på statsbudgeten. Samtidigt avvecklas arbetsskade- och delpensionsfonderna (prop. 1997/98:41, bet. 1997/98:SfU8, rskr. 1997/98:153). Vad nu sagts innebär att endast inkomstrelaterad ålderspension fr.o.m. år 1999 kommer att redovisas vid sidan av statsbudgeten. Mot denna bakgrund kan utskottet inte förorda en sådan försäkringslösning som föreslås i motion Sf278 yrkande 2 (delvis) och avstyrker därmed motionsyrkandet.

Vad gäller krav på *utredning* av socialförsäkringssystemet konstaterar utskottet att riksdagen godkänt såväl principer för en allmän försäkring vid sjukdom och rehabilitering som riktlinjer för samverkan inom rehabiliteringsområdet och för organisationen av socialförsäkringsadministrationen (bet. 1997/98:SfU1, rskr. 1997/98:111).

Utskottet kan konstatera att riksdagen även har godkänt förslag som innebär att försäkringskassan får träffa överenskommelse med kommun, lands- ting och länsarbetsnämnd om att samverka inom rehabiliteringsområdet för att uppnå en effektivare användning av tillgängliga resurser, FRISAM (prop. 1997/98:1, bet. 1997/98:SfU1, rskr. 1997/98:111). Riksdagen har också godkänt riktlinjer för en reformering av förtidspensionssystemet (prop. 1997/98:111, bet. 1997/98:SfU11, rskr. 1997/98:237) samt fattat beslut om

införande av ett nytt ålderspensionssystem (prop. 1997/98:151 och 152, bet. 1997/98:SfU13, rskr. 1997/98:315–316).

Riksdagen har således dels beslutat om riktlinjer för reformeringen av vissa förmåner, dels redan beslutat att införa nya regler avseende andra förmåner. Med hänsyn härtill anser utskottet att det inte föreligger något behov av en generell utredning av socialförsäkringssystemet eller delar därav. Där emot förutsätter utskottet att regeringen i det pågående reformarbetet beaktar de krav som en förändrad arbetsmarknad ställer på trygghetssystemen. Utskottet avstyrker därmed motionerna Sf207 yrkande 5, Sf266 yrkande 12, Sf229 yrkandena 3 och 4, Sf278 yrkande 4 och Sf208. Motion Sf264 får anses tillgodosedd med vad utskottet anfört.

A 1 Sjukpenning, rehabilitering, m.m.

Gällande ordning

Från anslaget bekostas utgifter för sjukpenning, rehabiliteringsersättning och närståendepenning.

Enligt lagen (1991:1047) om sjuklön (SjLL) har en arbetstagare rätt att under de första 14 dagarna av varje sjukdomsfall (sjuklöneperioden) behålla en viss del av lön och andra anställningsförmåner. För den första dagen i sjuklöneperioden betalas ingen ersättning (karensdag). För de återstående dagarna i perioden har den anställde rätt att behålla 80 % av lön och andra anställningsförmåner som han eller hon gått miste om till följd av nedsättningen i arbetsförmågan. Enligt SjLL är antalet karensdagar begränsat till tio under en tolv månadersperiod. Antalet karensdagar beräknas i förhållande till sjuklön från varje arbetsgivare för sig och i förhållande till sjukpenning för sig.

Efter sjuklöneperioden utges sjukpenning enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring (AFL). Sjukpenningen utgör 80 % av den sjukpenninggrundande inkomsten. För den som inte omfattas av SjLL, t.ex. egenföretagare och uppdragstagare, utges sjukpenning enligt AFL från sjukperiodens början. Sjukpenning utges dock inte för den första dagen i sjukperioden (karensdag). För tid därefter utges sjukpenning med 80 % av den sjukpenninggrundande inkomsten. Även enligt AFL är antalet karensdagar begränsat till högst tio under en tolv månadersperiod.

Den sjukpenninggrundande inkomsten är enligt reglerna i AFL den årliga inkomst i pengar som en försäkrad kan antas komma att tills vidare få för eget arbete, antingen såsom arbetstagare i allmän eller enskild tjänst (inkomst av anställning) eller på annan grund (inkomst av annat förvärvsarbete).

För rätt till sjukpenning krävs att den försäkrade har en sjukpenninggrundande inkomst som uppgår till 24 % av basbeloppet. Vid beräkning av sjukpenninggrundande inkomst bortses från sådan inkomst av anställning och annat förvärvsarbete som överstiger 7,5 basbelopp.

Rehabiliteringsersättning utges under vissa förutsättningar när en försäkrad, vars arbetsförmåga till följd av sjukdom är nedsatt med minst en fjärdedel, deltar i en arbetslivsinriktad rehabilitering. Rehabiliteringsersättning består av rehabiliteringspenning, som utges med 80 % av den sjukpenninggrundande inkomsten, och ett särskilt bidrag.

För köp av arbetslivsinriktade rehabiliteringstjänster och arbetstekniska hjälpmedel m.m. liksom för rehabiliterings- och behandlingsinsatser inom hälso- och sjukvården (s.k. Dagmarmedel) avsätts särskilda medel. För budgetåret 1998 utgör dessa medel 814 respektive 235 miljoner kronor. Av det förstnämnda beloppet får högst 200 miljoner kronor användas för försäkringskassornas administration.

Närståendepenning utges enligt lagen (1988:1465) om ersättning och ledighet för närståendevård till den som avstår från förvärvsarbete för att vårda en närstående svårt sjuk person. Ersättning kan utges även om vården sker på sjukvårdsinrättning. Antalet ersättningsdagar är begränsat till 60 dagar för varje person som vårdas. Särskilda regler finns om rätt till närståendepenning vid vård av en person som blivit hivsmittad vid användning av blod eller blodprodukter inom den svenska hälso- och sjukvården. Närståendepenning utges med 80 % av den sjukpenninggrundande inkomsten för samtliga dagar i ersättningsperioden och kan utges som hel, halv eller fjärdedels förmån.

Med stöd av lagen (1992:863) om lokal försöksverksamhet med finansiell samordning mellan socialförsäkring och hälso- och sjukvård bedrevs under åren 1993–1997 försöksverksamhet på lokal nivå inom fem försöksområden (FINSAM). Syftet med försöksverksamheten var att skapa drivkrafter inom systemen för socialförsäkring respektive hälso- och sjukvård för ett bättre utnyttjande av de gemensamma resurserna.

Enligt lagen (1994:566) om lokal försöksverksamhet med finansiell samordning mellan socialförsäkring, hälso- och sjukvård och socialtjänst får, om regeringen medger det, en allmän försäkringskassa, ett landsting och en kommun som har kommit överens om det bedriva sådan försöksverksamhet i syfte att pröva möjligheterna till en effektivare användning av tillgängliga resurser (SOCSAM). Försöksverksamheten, som är begränsad till högst tio försöksområden, startade den 1 juli 1994 och skall avslutas senast vid utgången av år 2000.

Som redan nämnts får försäkringskassan sedan den 1 januari 1998 träffa överenskommelse med kommun, landsting och länsarbetsnämnd om att samverka i syfte att uppnå en effektivare användning av tillgängliga resurser (FRISAM).

Propositionen

I propositionen föreslås att riksdagen för budgetåret 1999 till anslaget A 1 Sjukpenning, rehabilitering, m.m. anvisar ett ramanslag på 20 035 miljoner kronor.

Under anslagsposten Rehabilitering redovisas bl.a. de ovan nämnda särskilda medlen, Dagmarmedlen respektive särskilda medel bl.a. för ersättning vid köp av arbetslivsinriktade rehabiliteringstjänster, merkostnader i form av bidrag till arbetshjälpmedel samt administration.

Vid anslagsberäkningen har beaktats att staten, som en konsekvens av det nya ålderspensionssystemet, fr.o.m. år 1999 skall betala statlig ålderspensionsavgift om 6,40 % på socialförsäkringsersättningar m.m. Anslaget A 1 kommer därmed att fr.o.m. samma år belastas med kostnader för statlig ålderspensionsavgift.

Enligt vad som anförs i propositionen började antalet längre sjukfall öka under hösten 1997. Även under det första halvåret 1998 syns en ökning av antalet sjukfall jämfört med motsvarande period år 1997. Ökningen är tydligast för sjukfall mellan 30 och 730 dagar. För sjukfall som varar mellan 15 och 29 dagar syns också en mycket kraftig ökning. För kvinnor är ökningen av antalet sjukfall större än för män i samtliga intervall. Den kraftiga ökningen av de långa sjukfallen riskerar enligt regeringen att på sikt leda till en ökning av antalet förtidspensionärer och därmed till ökade utgifter. Enligt vad som anförs i propositionen avser regeringen att ingående analysera vilka orsaker som ligger bakom kostnadsökningen för sjukpenningförsäkringen.

Vidare anges att försäkringskassornas samordning av den arbetslivsinriktade rehabiliteringen inte fungerar tillfredsställande. Trots många goda samverkansprojekt kommer enligt regeringen rehabiliteringsinsatserna ofta för sent samtidigt som arbetsgivarna inte fullgör sina skyldigheter vad gäller rehabiliteringsutredningar. Enligt propositionen avser regeringen att med utgångspunkt i de utredningsförslag som finns på området, bl.a. i betänkandet Arbetsgivares rehabiliteringsansvar (SOU 1998:104), ta ett samlat grepp på hela rehabiliteringsområdet och därefter återkomma till riksdagen i denna fråga.

Motionerna

Moderaterna

I motion Sf269 av Ulf Kristersson m.fl. (m) begärs i yrkande 6 att riksdagen beslutar att för budgetåret 1999 till anslaget A 1 anvisa 7 830 miljoner kronor mindre än vad regeringen föreslagit.

I samma motion yrkandena 1 och 2 begärs beslut att kompensationsnivån i sjukpenningförsäkringen skall utgöra 75 % av sjukpenninggrundande inkomst fr.o.m. den 1 januari 1999 och om införande av ytterligare en karensdag i sjukpenningförsäkringen. Motionärerna framhåller att personer med fler än en arbetsgivare samt skiftarbetare måste kompenseras för den extra karensdagen.

I yrkande 4 begär motionärerna beslut om förändringar av beräkningen av sjukpenninggrundande inkomst. Motionärerna anser att sjukpenninggrundande inkomst bör beräknas på ett genomsnitt av de senaste 24 månadernas inkomst samt att sjukpenninggrundande inkomst skall räknas upp med basbeloppet i stället för med löneutvecklingen.

I samma motion begärs i yrkande 5 ett tillkännagivande om kontroll av sjukpenningförsäkringen och förtidspensioner. Genom ökad kontroll minskar enligt motionärerna kostnaderna för fusk och överutnyttjande.

I motion Sf207 av Ulf Kristersson m.fl. (m) begärs i yrkande 1 ett tillkännagivande om finansiell samordning mellan socialförsäkringen, hälso- och sjukvården och kommunerna. Motionärerna anser att FINSAM-modellen bör införas i hela landet fr.o.m. den 1 juli 1999. Enligt motionärerna finns det stora ekonomiska fördelar med detta sätt att arbeta, och det avspeglas i förslaget till utgiftsram.

I samma motion begärs i yrkande 3 ett tillkännagivande om sjukfall som beror på trafikskador. Motionärerna anser att en överföring av sådana sjukfall till trafikförsäkringen ger en direkt koppling mellan premien och skadefallet och medför att rehabilitering får högsta prioritet. Ökade premier bör enligt motionärerna kompenseras med skattesänkningar. Även i motion T220 yrkande 24 av Per-Richard Molén m.fl. (m) finns ett liknande yrkande.

I motion Sf206 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m) begärs i yrkande 1 beslut om statliga bidrag på 3 miljoner kronor till Kilens verksamhet för läkemedelsberoende. Enligt motionärerna är det av nationellt intresse att stödja Kilens verksamhet. I samma motion yrkande 2 begärs att riksdagen beslutar att bidraget till Kilen skall belasta anslaget A 1.

Kristdemokraterna

I motion Sf266 yrkande 13 av Rose-Marie Frebran m.fl. (kd) begärs att riksdagen beslutar att för budgetåret 1999 till anslaget A 1 anvisa 6 400 miljoner kronor mindre än vad regeringen föreslagit.

I samma motion begärs i yrkande 1 ett tillkännagivande om FINSAM-verksamhet i hela landet.

I yrkandena 2 och 6 begärs tillkännagivanden om satsningar för ökad rehabilitering och om aktiva rehabiliteringsåtgärder, som enligt motionärerna måste sättas in tidigt. Genom att anslå ytterligare 200 miljoner kronor till rehabilitering kan kostnaderna för sjukpenning och förtidspensioner minskas.

I yrkandena 7 och 8 begärs dels beslut om införande av en andra karensdag i sjukförsäkringen med bibehållet högkostnadsskydd, dels ett tillkännagivande om behovet av regeländringar i karensdagssystemet. Motionärerna anser att deltids- och skiftarbetare, timanställda samt arbetstagare med mer än en arbetsgivare missgynnas av nuvarande regler.

I yrkande 9 begärs beslut om ny beräkningsgrund för sjukpenninggrundande inkomst. Enligt motionärerna bör sjukpenninggrundande inkomst beräknas på genomsnittsinkomsten under de två senaste åren.

I yrkande 11 begär motionärerna beslut om att införa en ny modell för trafikförsäkringen. Motionärerna anser att samtliga personskadekostnader i samband med trafik bör överföras till trafikförsäkringen. De ökade premier som uppkommer till följd härav bör kompenseras med sänkt fordonsskatt.

I motion Sf216 av Chatrine Pålsson (kd) begärs ett tillkännagivande om att skapa förutsättningar för Kilen att överleva. Enligt motionären behöver Kilen en långsiktigt tryggad ekonomisk situation, och staten bör bidra med en del av resurserna.

Centerpartiet

I motion Fi210 av Lennart Daléus m.fl. (c) begärs i yrkande 10 att riksdagen beslutar att för budgetåret 1999 till anslaget A 1 anvisa 685 miljoner kronor mindre än vad regeringen föreslagit. Enligt motionärerna bör kvalifikationsvillkoren för sjukpenninggrundande inkomst ändras och löneanpassningen slopas.

I motion So458 av Gunnel Wallin och Viviann Gerdin (c) begärs i yrkande 1 ett tillkännagivande om behovet av att utreda ökad samordning mellan socialförsäkringen och hälso- och sjukvården. Motionärerna anser att försäkringskassan bör få möjlighet att använda en del av sina medel för köp av vård och rehabilitering av reumatiker.

Folkpartiet

I motion Fi211 Lars Leijonborg m.fl. (fp) begärs i yrkande 13 att riksdagen beslutar att för budgetåret 1999 till anslaget A 1 anvisa 50 miljoner kronor mer än vad regeringen föreslagit. Ett liknande yrkande finns i motion Sf283 yrkande 4 av Kerstin Heinemann m.fl. (fp).

I motion Sf278 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) begärs i yrkande 3 ett tillkännagivande om att motverka fusk och överutnyttjande av socialförsäkringarna.

Kerstin Heinemann m.fl. (fp) begär i motion So463 i yrkande 1 beslut om att förlänga rätten till närståendepenning och den därtill kopplade rätten till ledighet från nuvarande 60 dagar till 120 dagar. Enligt motionärerna skulle detta minska belastningen på vårdplatser i landstingen.

Lars Leijonborg m.fl. (fp) begär i motion So467 i yrkande 1 att riksdagen bemyndigar regeringen att aktivera försäkringspengar i syfte att korta värdköer och förbättra rehabilitering. Enligt motionärerna bör sjukförsäkringsmedel användas för att operera bort värdköer.

I motion So461 av Kerstin Heinemann m.fl. (fp) begärs i yrkande 20 ett tillkännagivande om Kilen. Motionärerna anser att Kilens arbete är nationellt och att staten därför bör bidra med medel till verksamheten.

Övriga motioner

I motion Sf260 av Rinaldo Karlsson och Carin Lundberg (s) begärs ett tillkännagivande om flera karensdagar vid samma sjukdomstillfälle och om en översyn av frågan. Motionärerna framhåller att den som har fler än en arbetsgivare får fler än en karensdag vid samma sjukfall.

I motion Sf272 av Catherine Persson (s) begärs i yrkande 2 ett tillkännagivande om behovet av ökad samverkan mellan huvudmännen. Enligt motionären är det angeläget att de centrala myndigheterna åläggs att aktivt verka för en utökad samverkan mellan olika myndigheter lokalt.

Utskottets bedömning

Utskottet tar först upp frågan om införandet av ytterligare en *karensdag* i sjukpenningförsäkringen. Denna fråga har vid flera tillfällen varit föremål för utskottets behandling, senast i betänkande 1997/98:SfU1. Utskottet anser i likhet med tidigare att ytterligare en karensdag skulle innebära alltför stora påfrestningar för redan utsatta grupperns försörjningssituation.

Även kravet om att karensdagsreglerna skall ändras så att bl.a. den som har *fler än en arbetsgivare* inte får fler karensdagar vid ett och samma sjukdomsfall har behandlats av utskottet i tidigare sammanhang. I sitt av riksdagen godkända betänkande 1996/97:SfU12 förutsatte utskottet att regeringen

skulle återkomma i frågan om det visar sig vara möjligt att finna en lämplig åtgärd för att mildra påtalade konsekvenser. Utskottet vidhöll detta ställningstagande under föregående riksmöte (se bet. 1997/98:SfU1) och avstyrkte motioner i frågan. Utskottet finner inte heller nu skäl att frångå tidigare ställningstagande i frågan.

När det gäller kravet på sänkt *ersättningsnivå* konstaterar utskottet att nivån höjdes från 75 % till 80 % av sjukpenninggrundande inkomst så sent som den 1 januari 1998. Utskottet uttalade i samband därmed att en rimlig ersättningsnivå enligt utskottets mening inte bör understiga 80 % av förmånsgrundande inkomst (se bet. 1996/97:SfU12 och bet. 1997/98:SfU1) och avstyrkte motioner i ämnet. Utskottet vidhåller detta ställningstagande.

Även frågan om ändring av reglerna för *sjukpenninggrundande inkomst* har återkommande varit föremål för utskottets behandling, senast i betänkande 1997/98:SfU1. Vad gäller frågan om att beräkna sjukpenninggrundande inkomst på grundval av de senaste två årens inkomst hänvisade utskottet till att regeringen hade aviserat en proposition med förslag till ändringar av reglerna för sjukpenninggrundande inkomst. Utskottet, som noterade att regeringen hade senarelagt tidpunkten för avlämnande av propositionen, ansåg ändå att den borde avvaktas. Av den förevarande propositionen framgår att regeringen avser att återkomma till riksdagen med förslag om ändringar av reglerna för beräkning av sjukpenninggrundande inkomst. Någon närmare tidpunkt härför har dock inte meddelats. Utskottet anser trots detta att regeringens kommande förslag bör avvaktas.

Beträffande kravet att skattepliktiga förmåner och semesterersättning skall vara sjukpenninggrundande vidhöll utskottet i samma betänkande ett tidigare ställningstagande i frågan nämligen att fr.o.m. den 1 januari 1997 dels slopa den s.k. semesterlönefaktorn vid beräkning av sjukpenninggrundande inkomst, dels att andra skattepliktiga förmåner än lön inte skall ingå i den sjukpenninggrundande inkomsten. Detta blev också riksdagens beslut. Utskottet finner inte skäl att frångå detta ställningstagande.

En annan fråga som behandlats i betänkande 1997/98:SfU1 är om sjukfall och skador till följd av trafiken skall *överföras till trafikförsäkringen* och kostnaderna därmed inte längre belasta den allmänna försäkringen. Utskottet anser i likhet med tidigare att ett system där vissa skadetyper inte längre ryms inom den allmänna försäkringen knappast är tänkbart med hänsyn till försäkringskassans ansvar för samordning och tillsyn av rehabiliteringsverksamheten.

När det gäller frågan om ytterligare resurser till *rehabilitering* respektive kravet att tidigt sätta in aktiva rehabiliteringsåtgärder delar utskottet den i motion Sf266 framförda uppfattningen att en arbetslivsinriktad rehabilitering som sätts in tidigt har positiva effekter på både antalet sjukskrivningsdagar och antalet förtidspensioner. Enligt vad som anges i propositionen fungerar dock inte försäkringskassornas samordning av den arbetslivsinriktade rehabiliteringen tillfredsställande och rehabiliteringsinsatserna sätts ofta in för sent samtidigt som arbetsgivarna inte fullgör sina skyldigheter vad gäller rehabiliteringsutredningar. Nu nämnda förhållanden är otillfredsställande och enligt utskottets mening måste åtgärder vidtas för att komma till rätta med dessa problem. Eftersom regeringen avser att ta ett samlat grepp på hela rehabilite-

ringsområdet och därefter återkomma till riksdagen anser utskottet att någon åtgärd från riksdagens sida för närvarande inte är påkallad. Utskottet anser att regeringens kommande proposition i ämnet bör avvaktas.

Utskottet har tidigare avstyrkt krav om att förlänga rätten till *närstående-penning* och den därtill kopplade rätten till ledighet från nuvarande 60 till 120 dagar (bet. 1997/98:SfU1). Enligt utskottet fanns det då inte utrymme för en sådan förbättring av närståendepeningen. Utskottet gör samma bedömning i dag och vidhåller sitt ställningstagande i frågan.

I två av motionerna (m och fp) begärs tillkännagivanden om *kontroll* av sjukpenning och förtidspension respektive om att motverka *fusk och överutnyttjande* av socialförsäkringarna. Utskottet konstaterar att försäkringskassorna fått förbättrade utrednings- och kontrollmöjligheter genom de ändringar i 20 kap. 3 och 8 §§ AFL som trätt i kraft den 1 oktober 1997. Försäkringskassans förbättrade möjligheter i dessa avseenden innebär bl.a. att kassan, för att bedöma rätten till ersättning enligt AFL, får göra förfrågan hos den försäkrade eller annan som kan antas kunna lämna nödvändiga uppgifter samt besöka den försäkrade. Uppgifter som den enskilde lämnar om faktiska förhållanden skall vidare lämnas på heder och samvete. Med hänsyn till att försäkringskassan fått dessa förstärkta utrednings- och kontrollmöjligheter anser utskottet att några ytterligare åtgärder för att öka kontrollen av utnyttjandet av sjukpenning och förtidspension inte behövs.

I flera motioner begärs tillkännagivanden om finansiell samordning med krav att *FINSAM-modellen* införs i hela landet. Vidare begärs ett tillkännagivande om finansiell samordning med avseende på gruppen reumatiker. Som redan nämnts har försäkringskassan sedan den 1 januari 1998 möjlighet att träffa överenskommelse med kommun, landsting och länsarbetsnämnd om samverkan för att uppnå en effektivare användning av tillgängliga resurser. I samband med riksdagens behandling av förslaget om en sådan friare samverkan mellan olika huvudmän (bet. 1997/98:SfU1) avstyrkte utskottet motionsyrkanden om att FINSAM-modellen skall införas i hela landet. Utskottet framhöll dock att det är angeläget att insikterna om förbättrad metodutveckling och effektivare administration från FINSAM-försöken tas till vara och får genomslag i det nya samverkansarbetet. Detta blev också riksdagens beslut.

Utskottet framhöll vidare att det är angeläget att resultatet av samverkansarbetet systematiskt följs upp och utvärderas och att regeringen bör återkomma i 1999 års budgetproposition med en redovisning av det inledande årets samverkansarbete. I propositionen anges att resultatredovisning skall göras löpande varje halvår och att det är Socialstyrelsen som har huvudansvaret för utvärdering av effekterna av samverkan inom rehabiliteringsområdet. I propositionen redovisas Socialstyrelsens lägesrapport från den 1 juli 1998. Enligt vad som framgår därav är det i mindre kommuner och glesbygdskommuner och inte i storstäder man samverkar. Samverkan sker enligt rapporten främst på operativ nivå mellan handläggare eftersom politikerna inte anses ha intresse av att samverka. Socialstyrelsen påpekar i rapporten att det är för tidigt att utvärdera effekterna av genomförda insatser.

Utskottet anser det rimligt att den nya möjligheten att samverka (FRISAM) får tid att utvecklas och finna sina former. Enligt utskottet är det ännu för

tidigt att utvärdera effekterna av denna reform. Det är därför enligt utskottets uppfattning lämpligt att avvakta att regeringen återkommer i 1999 års budgetproposition. Med det anförda vidhåller utskottet att FINSAM-modellen inte bör införas i hela landet.

Utskottet anser inte heller att det finns skäl att utreda frågan om en ökad samordning mellan socialförsäkringarna och hälso- och sjukvården avseende rehabilitering av reumatiker. Däremot är det enligt utskottet angeläget att de centrala myndigheterna verkar aktivt för en ökad samverkan på lokal nivå. Något särskilt tillkännagivande härom är dock enligt utskottets mening inte påkallat.

Vad därefter gäller frågan om statliga bidrag till *Kilen* Konsumentinstitutet Läkemedel och Hälsa kan nämnas att utskottet i betänkandet 1997/98:SfU1 behandlade ett liknande yrkande, dock avseende Kilen Institut för läkemedelsberoende, ekonomisk förening som hade försatts i konkurs. Utskottet anförde i fråga om bidrag till Kilen Institut för läkemedelsberoende bl.a. att det inte finns möjlighet att inom anslaget A 1 avsätta medel för en sådan verksamhet av den typ Kilen bedrivit. Utskottet gör samma bedömning i fråga om Kilen Konsumentinstitutet Läkemedel och Hälsa.

Beträffande regeringens förslag till medelsanvisning noterar utskottet att Riksförsäkringsverket i en kvartalsrapport till Socialdepartementet den 16 november 1998 har redovisat utfall för perioden januari–september 1998 samt det prognostiserade utfallet för budgetåret 1999. Av rapporten framgår att bl.a. anslaget A 1 beräknas överskrida tillgängliga medel med drygt 1,8 miljarder kronor för budgetåret 1998, vilket är ca 920 miljoner kronor utöver beviljad anslagskredit. Av redovisningen framgår att anslagsposten sjukpenning för år 1998 beräknas överskridas med drygt 2,9 miljarder kronor medan anslagsposten rehabilitering visar ett överskott på drygt 1,1 miljarder kronor. Enligt Riksförsäkringsverket har antalet ersatta dagar under perioden januari–september blivit fler än vad som tidigare beräknats. Under år 1998 syns en ökning av antalet pågående sjukpenningfall och det är framför allt regeländringar och den samtidiga förändringen i arbetsmarknadsläget som enligt Riksförsäkringsverket kan förklara sjukfallsökningen. För år 1999 visar prognosen, som enligt vad som anges i rapporten är behäftad med stor osäkerhet, ett underskott för anslagsposten sjukpenning på drygt 4,9 miljarder kronor och för posten rehabilitering ett överskott på drygt 1 miljard kronor.

Den i Riksförsäkringsverkets rapport redovisade utvecklingen av kostnaderna för sjukpenningförsäkringen inger stark oro, och utskottet anser i likhet med vad som redan angivits i budgetpropositionen att en ingående analys av de bakomliggande orsakerna till kostnadsökningen måste göras. Först därefter är det möjligt att bestämma vilka åtgärder som behöver vidtas för att hejda kostnadsutvecklingen. Utskottet utgår från att regeringen skyndsamt påbörjar det nämnda analysarbetet och återkommer till riksdagen i denna fråga senast i samband med 1999 års vårproposition. Utskottet avser för egen del att noga följa den fortsatta utvecklingen av sjukpenningkostnaderna. Med dessa erinringar godtar utskottet regeringens förslag till medelsanvisning. Med hänsyn härtill och då utskottet inte har kunnat ställa sig bakom motionsyrkanden i skilda delfrågor biträder utskottet regeringens förslag och avstyrker motionerna Sf269 yrkandena 1, 2 och 4–6, Sf266 yrkandena 1, 2,

6–99, 11 och 13, Fi210 yrkande 10, Sf283 yrkande 4, Fi211 yrkande 13, Sf260, Sf207 yrkandena 1 och 3, T220 yrkande 24, So463 yrkande 1, Sf278 yrkande 3, So458 yrkande 1, So467 yrkande 1, Sf272 yrkande 2, Sf206 yrkandena 1 och 2, Sf216 och So461 yrkande 20.

A 2 Förtidspensioner och A 3 Förtidspensioner: statlig ålderspensionsavgift (nytt anslag)

Gällande ordning

Från anslaget A 2 bekostas utgifter för tilläggspension och folkpension i form av förtidspension samt pensionstillskott och barntillägg till förtidspension. Från anslaget A 3 bekostas statlig ålderspensionsavgift.

Enligt 7 kap. 1 § AFL utges förtidspension till försäkrad som fyllt 16 år för tid före den månad då han/hon fyller 65 år om arbetsförmågan på grund av sjukdom eller annan nedsättning av den fysiska eller psykiska prestationsförmågan är nedsatt med minst en fjärdedel och nedsättningen kan anses varaktig. Kan nedsättningen av arbetsförmågan inte anses varaktig men kan den antas bli bestående för avsevärd tid har den försäkrade rätt till ett tidsbegränsat sjukbidrag. Förtidspension/sjukbidrag utges som hel, tre fjärdedels, halv eller en fjärdedels förmån, alltefter graden av nedsättningen av arbetsförmågan. Motsvarande regler finns i 13 kap. AFL i fråga om förtidspension från ATP.

Sedan den 1 januari 1997 gäller i fråga om rätt till sjukpenning och förtidspension/sjukbidrag att vid bedömning av i vad mån arbetsförmågan är nedsatt skall beaktas den försäkrades förmåga att försörja sig själv genom sådant förvärvsarbete som är normalt förekommande på arbetsmarknaden, eller genom annat lämpligt arbete som är tillgängligt för den försäkrade. Om det finns särskilda skäl för det får vid bedömningen av arbetsförmågans nedsättning beaktas den försäkrades ålder samt bosättningsförhållanden, utbildning, tidigare verksamhet och andra liknande omständigheter (prop. 1996/97:28, bet. 1996/97:SfU6, rskr. 1996/97:125).

Från och med den 1 januari 1997 har vidare de särskilda regler om förtidspension som gällde för försäkrade som är 60 år eller äldre avskaffats (prop. 1994/95:147, bet. 1994/95:SfU10, rskr. 1994/95:343).

Enligt nuvarande regler för rätt till hel förtidspension krävs att arbetsförmågan är helt nedsatt. Riksdagen har beslutat att fr.o.m. den 1 januari 1999 skall för rätt till hel förmån krävas att arbetsförmågan är helt eller i det närmaste helt nedsatt. Därmed avses att arbetsförmågan skall vara nedsatt med minst sju åttondelar (prop. 1997/98:111, bet. 1997/98:SfU11, rskr. 1997/98:237).

Riksdagen har samtidigt beslutat om riktlinjer för en reformering av reglerna om ersättning vid varaktigt medicinskt grundad arbetsförmåga.

Propositionen

I propositionen föreslås att riksdagen för budgetåret 1999 till anslaget A 2 Förtidspensioner anvisar ett ramanslag på 37 896 000 000 kr.

Vidare föreslås att riksdagen för budgetåret 1999 till anslaget A 3 Förtidspensioner: statlig ålderspensionsavgift anvisar ett ramanslag på 8 864 830 000 kr.

Vid anslagsberäkningen har beaktats att utgifter för ATP i form av förtidspension, som t.o.m. budgetåret 1998 finansieras vid sidan av statsbudgeten, fr.o.m. budgetåret 1999 redovisas under anslaget A 2 Förtidspensioner.

Vidare har beaktats att staten som en konsekvens av det nya ålderspensionssystemet fr.o.m. år 1999 skall betala statlig ålderspensionsavgift om 6,40 % på socialförsäkringsersättningar m.m. Dessutom skall statlig ålderspensionsavgift om 18,5 % betalas på pensionsgrundande belopp (fiktiv inkomst som grundar pensionsrätt) på förtidspensionärers antagandeinkomst t.o.m. 64 års ålder. Det innebär att anslaget A 3 fr.o.m. år 1999 belastas med kostnader för statlig ålderspensionsavgift på pensionsgrundande belopp.

Enligt vad som anförs i propositionen är det inte osannolikt att det för år 1999 sker en viss ökning av antalet förtidspensionärer, främst som en följd av den kraftiga ökningen av de långa sjukfallen. Vidtagna åtgärder, bl.a. förändrade kriterier för rätt till sjukpenning och förtidspension, har enligt regeringen dock haft en viss återhållande effekt på utvecklingen av antalet förtidspensioner. I propositionen framhålls att arbetet med att reformera reglerna om ersättning vid varaktig medicinskt grundad arbetsoförmåga pågår inom Regeringskansliet med sikte på att ett förslag kan föreläggas riksdagen under hösten 1999.

Motionerna

I motion Sf269 av Ulf Kristersson m.fl. (m) begärs i yrkande 7 att riksdagen beslutar att för budgetåret 1999 till anslaget A 2 anvisa 2 999 miljoner kronor mindre än vad regeringen föreslagit. Motionärerna anser att ökad kontroll av sjukpenning och förtidspension leder till minskade utgifter.

I samma motion yrkande 8 begärs att riksdagen som en konsekvens av neddragningen av anslaget A 2 beslutar att till anslaget A 3 anvisa 281 miljoner kronor mindre än vad regeringen föreslagit.

I motion Sf266 av Rose-Marie Frebran m.fl. (kd) begärs i yrkande 13 att riksdagen beslutar att för budgetåret 1999 till anslaget A 2 anvisa 1 550 miljoner kronor mindre än vad regeringen föreslagit. Vidare begärs att riksdagen till anslaget A 3 anvisar 290 miljoner kronor mindre än vad regeringen föreslagit. Den ökade satsning på rehabilitering med 200 miljoner kronor som motionärerna föreslagit under anslaget A 1 minskar dels kostnaderna för förtidspensioner, dels kostnaderna för anslaget A 3.

I motion Sf283 av Kerstin Heinemann m.fl. (fp) begärs i yrkande 5 att riksdagen beslutar att för budgetåret 1999 till anslaget A 2 anvisa 1 000 miljoner kronor mindre än vad regeringen föreslagit. Genom att tilldela försäkringskassorna 50 miljoner kronor för kampen mot fusk och överutnyttjande minskar kostnaderna för förtidspensioner.

Utskottets bedömning

Frågan om ökad kontroll av bl.a. förtidspension har tidigare varit föremål för utskottets behandling, senast i betänkande 1997/98:SfU1. Försäkringskassan har, som redan nämnts, sedan den 1 oktober 1997 fått förbättrade utrednings- och kontrollmöjligheter. Utskottet anser därför att något tillkännagivande i frågan inte är påkallat.

Den kraftiga ökningen av de långa sjukfallen, som enligt vad som anges i propositionen kan komma att öka antalet förtidspensionärer, är enligt utskottet oroande. Utskottet noterar att det av propositionen framgår att anslaget för budgetåret 1998 bedöms komma att överskridas, dock inom ramen för anslagskrediten. Utskottet förutsätter att regeringen noga följer utvecklingen inom området och om antalet förtidspensioner påtagligt ökar återkommer till riksdagen med förslag om nödvändiga åtgärder. Med det anförda har utskottet inte något att erinra mot regeringens förslag till medelsanvisning vad gäller anslagen A 2 och A 3. Med hänsyn härtill och då utskottet inte har kunnat ställa sig bakom motionsyrkanden i skilda delfrågor biträder utskottet regeringens förslag och avstyrker motionerna Sf269 yrkandena 7 och 8, Sf266 yrkande 13 och Sf283 yrkande 5.

Frågan om ytterligare medel till försäkringskassornas administration behandlas nedan under anslaget B 1.

A 4 Handikappersättningar

Propositionen

Handikappersättning utges enligt 9 kap. 2 § AFL till försäkrad som fyllt 16 år och som före 65 års ålder för avsevärd tid fått sin funktionsförmåga nedsatt i sådan omfattning att han eller hon i sin dagliga livsföring behöver mera tidskrävande hjälp av annan eller behöver hjälp av annan för att förvärvsarbeta eller eljest får vidkännas betydande merutgifter på grund av sitt handikapp.

Handikappersättning utbetalas med belopp som per år motsvarar 69 %, 53 % eller 36 % av basbeloppet alltefter hjälpbehovets omfattning eller merutgifternas storlek. Ersättningen kan utges tillsammans med t.ex. förtidspension eller ålderspension, eller som självständig förmån.

I propositionen föreslås att riksdagen för budgetåret 1999 till anslaget A 4 Handikappersättningar anvisar ett ramanslag på 1 013 miljoner kronor.

Utskottets bedömning

Regeringens förslag till medelsanvisning har inte föranlett några motionsyrkanden. Utskottet tillstyrker förslaget.

A 5 Arbets-skadeersättningar och A 6 Arbets-skadeersättningar m.m.: statlig ålderspensionsavgift (nya anslag)

Propositionen

Från arbets-skadeförsäkringen utbetalas vid arbets-skada bl.a. egenlivräntor och efterlevandelivräntor. Inkomstförlust till följd av bestående nedsatt arbetsförmåga om minst en femtondel ersätts. Med arbets-skada förstås skada till följd av olycksfall eller annan skadlig inverkan i arbetet. Med skadlig inverkan avses inverkan av en faktor som med hög grad av sannolikhet kan ge upphov till en sådan skada som den försäkrade har. Skadan skall anses vara orsakad av den skadliga inverkan om övervägande skäl talar för det.

Av propositionen framgår att utgifter för arbets-skadeförsäkringen, som t.o.m. budgetåret 1998 finansieras vid sidan av statsbudgeten, fr.o.m. budgetåret 1999 redovisas under ett nytt anslag under utgiftsområde 10, anslaget A 5 Arbets-skadeersättningar. Till det nya anslaget flyttas även redovisningen av vissa yrkesskadeersättningar m.m. som tidigare redovisats under anslaget A 1 Sjukpenning och rehabilitering m.m.

I propositionen föreslås att riksdagen för budgetåret 1999 till anslaget A 5 Arbets-skadeersättningar anvisar ett ramanslag på 5 958 900 000 kr.

Vidare föreslås att riksdagen för budgetåret 1999 till anslaget A 6 Arbets-skadeersättningar m.m.: statlig ålderspensionsavgift anvisar ett ramanslag på 1 181 300 000 kr.

Vid anslagsberäkningen har beaktats att staten som en konsekvens av det nya ålderspensionssystemet fr.o.m. år 1999 skall betala statlig ålderspensionsavgift om 6,40 % för den del av en livränta som faktiskt utbetalas. Den avgiften redovisas under anslaget A 5. Dessutom skall statlig ålderspensionsavgift om 18,5 % betalas på den del av en livränta som samordnas med förtidspension. Den avgiften belastar anslaget A 6.

Motionerna

I motion Sf269 av Ulf Kristersson m.fl. (m) begärs i yrkande 9 att riksdagen beslutar att för budgetåret 1999 till anslaget A 5 anslå 220,8 miljoner kronor mindre än vad regeringen föreslagit. Motionärerna anser att arbets-skadeförsäkringen helt skall lyftas ut ur den offentliga försäkringen och att sjuk-skrivningar som beror på trafikolyckor skall föras till trafikskadeförsäkringen.

I samma motion yrkande 10 begärs att riksdagen som en konsekvens av neddragningen av anslaget A 5 beslutar att för budgetåret 1999 till anslaget A 6 anvisa 50,1 miljoner kronor mindre än vad regeringen föreslagit.

I motion Sf207 av Ulf Kristersson m.fl. (m) begärs i yrkande 2 ett tillkännagivande om försäkring vid arbets-skada. Den nuvarande försäkringen bör enligt motionärerna fr.o.m. den 1 juli 1999 ersättas med en obligatorisk arbets-skadeförsäkring tecknad av arbets-givaren. Försäkringen skall finansieras med enhetliga avgifter som dock bör differentieras utifrån företagens kostnader för arbets-skador och sjukfrånvaro.

Utskottets bedömning

Arbetskadautredningen 1997, som haft i uppdrag att se över arbetsskadeförsäkringen, har under våren 1998 överlämnat sitt betänkandet. Den framtida arbetsskadeförsäkringen (SOU 1998:37) till regeringen. I betänkandet, som har remissbehandlats, föreslås bl.a. en rad åtgärder för att öka de arbetsskadades trygghet. Vidare redovisas, som ett alternativ till den nuvarande försäkringen, en lösning som innebär att ansvaret för arbetsskadeförsäkringen förs över på arbetsmarknadens parter i form av en obligatorisk tilläggsförsäkring vid arbetsskada.

Utskottet, som noterar att betänkandet för närvarande bereds inom Regeringskansliet, anser inte att det finns skäl att föregripa resultatet av detta beredningsarbete.

Utskottet har inte något att erinra mot regeringens förslag till medelsanvisning. Med hänsyn härtill och då utskottet inte har kunnat ställa sig bakom motionsyrkanden i skilda delfrågor biträder utskottet regeringens förslag och avstyrker motionerna Sf269 yrkandena 9 och 10 och Sf207 yrkande 2.

A 7 Kostnader för sysselsättning av vissa förtidspensionärer (nytt anslag)

Propositionen

I propositionen föreslås ett nytt anslag A 7 Kostnader för sysselsättning av vissa förtidspensionärer och att riksdagen för budgetåret 1999 till anslaget anvisar 55 miljoner kronor.

Från anslaget skall enligt en särskild lag utbetalas ersättning till arbetsgivare som avseende resterande arbetsförmåga bereder förtidspensionärer med tre fjärdedels förtidspension eller sjukbidrag en anställning med lönebidrag eller hos Samhall AB.

Försäkringskassan skall enligt lagen ansvara för att särskilda insatser kommer till stånd för att bereda personen en anställning motsvarande den återstående arbetsförmågan. Förfarandet bör vara sådant att försäkringskassan lämnar uppgift till arbetsförmedling eller arbetsmarknadsinstitut om vilka personer som beviljats tre fjärdedels förtidspension och som står till arbetsmarknadens förfogande med resterande en fjärdedels arbetsförmåga. Arbetsförmedlingens eller arbetsmarknadsinstitutets uppgift består i att inom sex månader placera en sådan förtidspensionär, eventuellt med hjälp av lönebidrag, på den ordinarie arbetsmarknaden. Om detta inte kan ske skall förtidspensionären beredas en anställning inom Samhall AB.

Om anställning sker med hjälp av lönebidrag eller genom Samhall AB:s försorg, skall berörda arbetsgivare och Samhall AB efter framställning till försäkringskassan erhålla ersättning från denna. Ersättningen utbetalas i efterhand.

I propositionen lägger regeringen fram förslag till lagstiftning, lag om särskilda insatser för personer med tre fjärdedels förtidspension eller sjukbidrag, som bör träda i kraft den 1 januari 1999. Regeringen avser att senare utfärda närmare föreskrifter om ersättningsbelopp m.m.

Ca 1 500 förtidspensionärer bedöms komma att omfattas av denna stödform och kostnaderna beräknas till högst 55 miljoner kronor per år.

Utskottets bedömning

Utskottet välkomnar den föreslagna lösningen för personer som har tre fjärdedels förtidspension/sjukbidrag och som står till arbetsmarknadens förfogande med sin restarbetsförmåga. Utskottet tillstyrker såväl lagförslaget som förslaget till medelsanvisning.

A 8 Ersättning för kroppsskador (nytt anslag)

Propositionen

Från anslaget bekostas ersättningar enligt lagen (1977:265) om statligt personskadeskydd i de fall en skada inträffar under militär verksamhet. Av propositionen framgår att anslaget t.o.m. budgetåret 1998 var uppfört under utgiftsområde 6 Totalförsvaret.

I propositionen föreslås att riksdagen för budgetåret 1999 till anslaget A 8 Ersättning för kroppsskador anvisar ett ramanslag på 62 600 000 kr.

Den ålderspensionsavgift som staten i vissa fall skall betala som en följd av det nya ålderspensionssystemet redovisas under anslaget A 6 Arbetska-
deersättningar m.m.: statlig ålderspensionsavgift.

Utskottets bedömning

Regeringens förslag till medelsanvisning har inte föranlett några motionsyrkanden. Utskottet tillstyrker förslaget.

B 1 Riksförsäkringsverket och B 2 Allmänna försäkringskassor

Gällande ordning

Socialförsäkringens administration utgörs av Riksförsäkringsverket och de allmänna försäkringskassorna. Riksförsäkringsverket skall bl.a. utöva tillsyn över de allmänna försäkringskassorna, vara ansvarig systemägare för de gemensamma IT-systemen, utarbeta normer för regeltillämpning samt svara för ekonomistyrningen inom verksamheten.

Försäkringskassorna har ansvar för handläggning och utbetalning av socialförsäkringsersättningar och bidrag samt har att förebygga och minska ohälsa.

I samband med bildandet av försäkringskassorna i Skåne län och Västra Götalands län reduceras antalet försäkringskassor fr.o.m. den 1 januari 1999 från 25 till 21 försäkringskassor. Vid slutet av år 1997 fanns ca 14 000 årsarbetare inom socialförsäkringens administration, vilket är en minskning med 12 % jämfört med budgetåret 1995/96.

Genom ändringar i AFL m.fl. lagar, som trätt i kraft den 1 juli 1998, har Riksförsäkringsverkets och försäkringskassornas roller tydliggjorts i syfte att

förbättra effektiviteten inom organisationen (prop. 1997/98:41, bet. 1997/98:SfU8, rskr. 1997/98:153).

Propositionen

I propositionen föreslås att riksdagen för budgetåret 1999 till *anslaget B 1 Riksförsäkringsverket* anvisar ett ramanslag på 710 181 000 kr.

Det föreslås vidare att regeringen bemyndigas att under år 1999, i fråga om ram-anslaget B 1 Riksförsäkringsverket, åta sig ekonomiska förpliktelser som innebär utgifter om högst 9 miljoner kronor under åren 2000–2002. Enligt vad som anges i propositionen skall Riksförsäkringsverket få åta sig sådana förpliktelser för att kunna utveckla forskningen inom socialförsäkringsområdet.

Vid beräkningen av anslaget B 1 har bl.a. beaktats att Arbetskadefonden avvecklas, att utgifterna för arbetskadeförsäkringen fr.o.m. den 1 januari 1999 redovisas under utgiftsområde 10 samt att uteblivna avgiftsinkomster avseende administrationen av arbetskadeförsäkringen förs upp på anslag. Vidare har hänsyn tagits till att yrkesskadeverksamheten vid Riksförsäkringsverket förts över till Gävleborgs läns allmänna försäkringskassa.

Till *anslaget B 2 Allmänna försäkringskassor* föreslås att riksdagen anvisar ett ramanslag på 4 726 394 000 kr.

Vid beräkningen av anslaget B 2 har beaktats bl.a. att yrkesskadeenheten vid Riksförsäkringsverket flyttats till försäkringskassan i Gävleborgs län, att arbetskadeförsäkringens administration finansieras via anslag i stället för med avgiftsintäkter samt att KAS-administrationen överförs till arbetslöshetskassan.

Såväl Riksförsäkringsverkets som de allmänna försäkringskassornas verksamhet finansieras bl.a. med *avgiftsinkomster* från Allmänna pensionsfonden (AP-fonden) och de affärsdrivande verken. Av propositionen framgår att regeringen beräknar Riksförsäkringsverkets och försäkringskassornas avgiftsinkomster från AP-fonden till 113 miljoner kronor respektive 249 miljoner kronor för år 1999.

Vid beräkningen av anslagen B 1 och B 2 har beaktats konsekvenserna av att det reformerade *ålderspensionssystemet* påverkar administrationskostnader mellan anslag och AP-fonden. ATP-delens kostnader för förtidspension, sjukbidrag, änkepension, barnpension och annan efterlevandepension, som t.o.m. år 1998 finansieras via AP-fonden, finansieras fr.o.m. år 1999 via statsbudgeten, vilket påverkar anslagen. Administrationskostnader för ålderspensionärer med både folkpension och ATP finansieras helt via AP-fonden, medan administrationskostnader för ålderspensionärer med enbart folkpension skall finansieras via anslag.

Enligt vad som anges i propositionen skall 225 miljoner kronor av anslaget A 1 Sjukpenning och rehabilitering m.m., anslagsposten Rehabilitering tillföras socialförsäkringsadministrationen som en engångsvis förstärkning för år 1999. Vidare tillförs Riksförsäkringsverket och försäkringskassorna engångsvis 108,9 respektive 175 miljoner kronor för att underlätta genomförandet av det reformerade ålderspensionssystemet.

Motionerna

I motion Sf269 av Ulf Kristersson m.fl. (m) begärs i yrkande 11 att riksdagen beslutar att för budgetåret 1999 till anslaget B 1 anvisa 200 miljoner kronor mer än vad regeringen föreslagit. Motionärerna framhåller att föreslagna insatser för rehabilitering och samordning ökar försäkringskassornas arbetsbörda.

I motion Sf266 av Rose-Marie Frebran m.fl. (kd) begärs i yrkande 13 att riksdagen beslutar att till anslaget B 2 anvisa 300 miljoner kronor mer än vad regeringen föreslagit. En resursförstärkning krävs för att garantera effektivitet, rättssäkerhet och kompetens vid ärendehantering.

I samma motion yrkandena 3, 4 och 5 begärs tillkännagivanden om behovet av ökade resurser till försäkringskassan, om kvalitetshöjning i besluten och förbättrad kontroll av sjukpenningutbetalningar och förtidspension samt om prioritering av kompetenshöjande åtgärder.

I motion Sf283 av Kerstin Heinemann m.fl. (fp) begärs i yrkande 6 att riksdagen beslutar att till anslaget B 2 anslå 50 miljoner kronor mer än vad regeringen föreslagit. Medlen behövs för att skärpa kampen mot fusk och överutnyttjande i systemen.

Utskottets bedömning

Administrationen har under de senaste åren befunnit sig i en omvälvande period där försäkringskassorna haft till uppgift att klara befintlig verksamhet samtidigt som ett stort antal regelförändringar har genomförts. Detta har skett samtidigt som budgetramen har minskat. För att ge socialförsäkringsadministrationen rimliga möjligheter att klara av den ansträngda situationen beslöt riksdagen att försäkringskassorna under budgetåret 1998 skulle få disponera 200 miljoner kronor av anslaget A 1 Sjukpenning och rehabilitering m.m. för administration (bet. 1997/98:SfU1, rskr. 1997/98:111).

Som redan nämnts föreslås i propositionen att administrationen förstärks med 225 miljoner kronor under budgetåret 1999. Av medlen skall 200 miljoner kronor få disponeras av försäkringskassorna och 25 miljoner kronor av Riksförsäkringsverket.

Med denna enligt utskottets mening nödvändiga förstärkning får Riksförsäkringsverket och försäkringskassorna förutsättningar både att möta de ökade kraven på insatser inom rehabiliteringsområdet och att komma till rätta med bristande kvalitet i handläggningen bl.a. genom kompetenshöjande åtgärder. Även arbetet med förebyggande av fusk och missbruk kan härigenom intensifieras.

I detta sammanhang noterar utskottet att det i propositionen framhålls att ett flertal insatser för likformighet och rättssäkerhet samt kvalitet har genomförts under år 1997 och att regeringen förutsätter att Riksförsäkringsverkets arbete med att utveckla kvalitetssäkringsinstrument påskyndas.

Utskottet har inget att erinra mot regeringens förslag till medelsanvisning. Med hänsyn härtill och då utskottet inte har kunnat ställa sig bakom motionsyrkanden i skilda delfrågor biträder utskottet regeringens förslag och avstyr-

ker motionerna Sf269 yrkande 11, Sf266 yrkandena 3–5 och 13 samt Sf283 yrkande 6.

Utskottet vill tillägga att en särskild utredare fått i uppdrag (dir. 1998:73) att göra en samlad översyn av de processuella regler som gäller för olika förmåner inom socialförsäkringen. I översynen skall ingå en kartläggning av tillämpningen av nuvarande bestämmelser och utredaren skall, i den mån det visar sig lämpligt, redovisa förslag till förändringar. Även Riksförsäkringsverkets roll avseende bl.a. normgivning skall ses över. Uppdraget skall redovisas senast den 1 oktober 1999.

Utskottets samlade bedömning rörande utgiftsområde 10

Som redovisats i det föregående har riksdagen för budgetåret 1999 fastställt ramen för utgiftsområde 10 till 80 503 205 000 kr, dvs. i enlighet med regeringens förslag.

Utskottet konstaterar att de ställningstaganden utskottet ovan gjort beträffande de olika anslagen inom utgiftsområdet innebär att dessa ryms inom utgiftsramen.

Övriga lagförslag inom utgiftsområde 10

Arbetsgivares anmälningsskyldighet enligt sjuklönelagen

Nuvarande ordning

Under de första 14 dagarna av ett sjukfall har arbetstagare rätt till sjuklön enligt sjuklönelagen från arbetsgivaren. Om sjukfallet fortsätter för tid därefter betalar försäkringskassan sjukpenning. Om ett sjukdomsfall, som har gett arbetstagare rätt till sjuklön, fortsätter efter sjuklöneperiodens utgång skall arbetsgivaren anmäla sjukdomsfall till försäkringskassan. Arbetsgivaren skall inom viss tid till Riksförsäkringsverket lämna uppgift om sjukdomsfall som gett arbetstagaren rätt till sjuklön, dvs. såväl sjukdomsfall som upphör inom sjuklöneperioden som sjukdomsfall som fortsätter därefter. Bestämmelser om uppgiftsskyldighet finns i 12 § SjLL.

Propositionen

I propositionen anges att den nuvarande totalrapporteringen inte har fungerat på ett tillfredsställande sätt. Samhällets information om kort sjukfrånvaro har därför avsevärt försämrats sedan sjuklöneperioden infördes år 1992. Anledningen är att rapporteringsbenägenheten varit otillräcklig, speciellt bland små företag.

Regeringen anser att nuvarande system skall bibehållas för de större företagen och organisationerna men föreslår att arbetsgivare med färre än 50 anställda inte längre skall vara skyldiga att lämna uppgift till Riksförsäkringsverket om sjukdomsfall som har gett arbetstagare hos honom rätt till sjuklön. I stället bör Statistiska centralbyrån (SCB) ges uppdraget att hämta in information om sjukfrånvaron under sjuklöneperioden från de små företagen genom den kortperiodiska sysselsättningsstatistiken som utökas med

uppgift om individuella sjukfrånvarouppgifter för ett urval av 15 000 små företag.

Regeringen lägger fram förslag till ändring om anmälningsskyldigheten i 12 § andra stycket SjLL. Ändringen, som föreslås träda i kraft den 1 januari 1999, innebär en besparing på 3,5 miljoner kronor per år.

Motionerna

I motion Sf218 av Carlinge Wisberg m.fl. (v) begärs i yrkande 1 avslag på lagförslaget. Motionärerna anser att det skulle bli ytterst svårt att föra en aktiv politik inom området om man på det föreslagna sättet minskar möjligheterna till en någorlunda relevant statistik över den faktiska sjukdomssituationen. Det skulle sannolikt innebära att man fick en bristfällig bild över en mängd arbetsplatser inom t.ex. handels- och restaurangbranschen, områden som genererar bl.a. belastningsskador. Det är bättre att genom en översyn försöka åstadkomma en rationellare hantering av dagens system även för de mindre företagen. I motionen begärs i yrkande 2 ett tillkännagivande om detta.

I tre motioner begärs i stället att riksdagen beslutar slopa anmälningsskyldigheten för alla arbetsgivare. Det gäller motionerna Sf266 av Rose-Marie Frebran m.fl. (kd) yrkande 10, Sf267 av Rose-Marie Frebran m.fl. (kd, m, c, fp) och N326 av Per Westerberg och Göran Hägglund (m, kd) yrkande 5. I motionerna anförs att arbetsgivarnas uppgiftsbörda bör minskas så mycket som möjligt. Information om de korta sjukfallen bör kunna inhämtas genom de återkommande arbetskraftsundersökningarna (AKU). Arbetsgivarnas skyldighet att lämna uppgift om korta sjukfall bör därmed kunna slopas helt.

Utskottets bedömning

Det är enligt utskottets mening viktigt att det finns en så god bild som möjligt över sjukfrånvaron såväl i samhället som helhet som inom olika branscher. Det nuvarande systemet med rapportering av sjuklönefall har dock vissa brister. Det beror främst på att små företag och organisationer upplever uppgiftsskyldigheten som betungande och kostsam. Mot denna bakgrund anser utskottet det lämpligt att befria småföretagen från den generella uppgiftsskyldigheten och i stället täcka behovet av information om den korta sjukfrånvaron genom att SCB hämtar in motsvarande information från ett urval av småföretag. Anledning saknas att göra motsvarande förändring för större företag eftersom det nuvarande rapporteringssystemet inte upplevs som särskilt betungande av dessa. Utskottet, som utgår från att effekterna av denna förändring noga följs, tillstyrker regeringens förslag till ändring av 12 § andra stycket SjLL och avstyrker motionerna Sf218, Sf266 yrkande 10, Sf267 och N326 yrkande 5.

Ersättning till revisor i SOCSAM-försök

Propositionen

Enligt lagen (1994:566) om lokal försöksverksamhet med finansiell samordning mellan socialförsäkring, hälso- och sjukvård och socialtjänst (SOCSAM-lagen) framgår att en allmän försäkringskassa, ett landsting och en eller flera kommuner som har kommit överens om det får bedriva lokal försöksverksamhet med finansiell samordning, under förutsättning att regeringen medger det. En försöksverksamhet kan bedrivas genom ett beställarförbund som bildas genom sammanslagning av dem som deltar i försöket.

Förbundets räkenskaper och årsredovisning samt styrelsens förvaltning skall granskas av en revisor för varje medlem i förbundet. I fråga om den allmänna försäkringskassan utses revisorn av Riksrevisionsverket (RRV). Regeringen föreslår en ändring i SOCSAM-lagen så att det framgår att den av RRV utsedda revisorn har rätt att av försäkringskassan få skäligt arvode för sitt uppdrag.

Utskottets bedömning

Utskottet tillstyrker förslaget.

Försäkringskassornas ekonomiadministration

Propositionen

Flera av bestämmelserna i 18 kap. AFL om de allmänna försäkringskassornas redovisning har sin förebild i det regelverk som gäller för statliga myndigheters redovisning. Även avseende ekonomiadministrationen inom de allmänna försäkringskassornas verksamhetsområde bör det i AFL tydliggöras att en liknande ordning skall gälla. I 18 kap. 23 § bör det därför anges att regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får utfärda närmare föreskrifter om ekonomiadministrationen hos försäkringskassorna.

Utskottets bedömning

Utskottet tillstyrker förslaget.

Utseende av socialförsäkringsnämnd

Propositionen

Enligt en lagändring som trädde i kraft den 1 juli 1998 är längden på mandatperioden för ledamöterna i socialförsäkringsnämnderna fyra år och börjar den 1 april året efter att val har hållits till landstings- resp. kommunfullmäktige i hela landet. Försäkringskassornas styrelser skall utse samtliga ledamöter i socialförsäkringsnämnderna från och med kommande mandatperiod.

I propositionen anges att de nuvarande socialförsäkringsnämndernas mandatperiod löper ut den 31 december 1998. Regeringen föreslår en ändring i övergångsbestämmelserna till den nämnda lagändringen som innebär att

styrelserna i de allmänna försäkringskassorna skall kunna utse ledamöter i socialförsäkringsnämnderna för perioden den 1 januari–31 mars 1999. Den ändrade övergångsbestämmelsen föreslås träda i kraft den 1 januari 1999.

Utskottets bedömning

Utskottet tillstyrker regeringens förslag. För att ge de nya socialförsäkringsnämnderna möjlighet att påbörja sin verksamhet omedelbart efter årsskiftet 1998/99 bör dock ikraftträdandet tidigareläggas något. Utskottet föreslår att ifrågavarande ändring i övergångsbestämmelserna skall träda i kraft den 21 december 1998.

Fondförvaltning

Propositionen

Riksdagen har tidigare beslutat att delpensionsfonden och arbetsskadefonden skall avvecklas fr.o.m. den 1 januari 1999. Enligt riktlinjer som godkänts av riksdagen skall de övriga fonder, som förvaltas av Riksförsäkringsverket och som inte fyller något syfte, avvecklas. En sådan avveckling av vissa fonder förbereds nu. Riksförsäkringsverkets fondförvaltning omfattade vid slutet av år 1997 ca 7,9 miljarder kronor. Efter delpensionsfondens avveckling beräknas den kvarvarande behållningen i de fonder som för närvarande förvaltas av Riksförsäkringsverket uppgå till ca 1,6 miljarder kronor. Regeringen bedömer det som lämpligt att Kammarkollegiet övertar förvaltningen av de kvarvarande fonderna hos Riksförsäkringsverket. Verket skall dock även framdeles svara för att fondernas medel och deras avkastning används i enlighet med de avsedda ändamålen och svara för utbetalning av medel från fonderna.

Regeringen lägger fram förslag till en lag om förvaltning av fonder inom socialförsäkringsområdet. Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 1999. Nu gällande bestämmelser om fondfullmäktige hos Riksförsäkringsverket upphör att gälla.

Utskottets bedömning

Utskottet tillstyrker lagförslaget.

Västra Götalands län

Propositionen

Försäkringskassorna i Göteborg, Göteborgs och Bohus län, Skaraborgs län och Älvsborgs län kommer den 1 januari 1999 att slås samman till Västra Götalands läns allmänna försäkringskassa. De ärenden som enligt nuvarande indelning handläggs av Göteborgs allmänna försäkringskassa i dess egenskap av gemensam enhet för alla försäkringskassor förs över till den nya försäkringskassan. Detta föranleder ändringar i lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring och lagen (1977:267) om krigsskadeersättning till sjömän.

Utskottets bedömning

Utskottet tillstyrker lagändringarna.

Förvaltningskostnader i det reformerade pensionssystemet

Propositionen

Kostnaderna för förvaltningen av inkomstpension och tilläggspension enligt reformerade regler skall belasta AP-fonden och täckas genom en minskning av pensionsbehållningarna fr.o.m. år 2001. Första året skall endast 60 % av förvaltningskostnaderna minska pensionsbehållningarna. För kommande år ökas andelen med 2 procentenheter per år för att efter 20 år uppgå till 100 %. Eftersom de reformerade intjänandereglerna träder i kraft år 1999 uppkommer redan från denna tidpunkt löpande utgifter som är att hänföra till förvaltningskostnader i det reformerade systemet. Därför föreslår regeringen att sådana kostnader även för år 1999 och år 2000 skall minska pensionsbehållningarna och att minskningen skall göras med 60 % av kostnaden.

Förslaget föranleder ändring i lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension och lagen (1998:675) om införande av lagen om inkomstgrundad ålderspension.

Utskottets bedömning

Utskottet tillstyrker de framlagda lagförslagen.

Rättelse i lagen om bostadsbidrag

Utskottets bedömning

Vid riksdagens beslut med anledning av proposition 1997/98:41 Socialförsäkringens administration, m.m. (bet. 1997/98:SfU8, rskr. 1997/98:153) fick 30 § lagen (1993:737) om bostadsbidrag fel lydelse avseende hänvisningen till 17 kap. 1 § AFL. Hänvisningen skulle enligt då gällande lydelse ha avsett hela lagrummet och inte endast första stycket. Utskottet lägger här fram förslag till ny lydelse av 30 § bostadsbidragslagen, som bör träda i kraft den 1 januari 1999.

Motioner med anknytning till utgiftsområde 10

Närståendepenning

Gällande ordning

Närståendepenning enligt lagen (1988:1465) om ersättning och ledighet för närståendevård utges, som tidigare nämnts, till den som avstår från förvärvsarbete för att vårda en närstående svårt sjuk person. Antalet ersättningsdagar är begränsat till 60 dagar för varje person som vårdas.

Närståendepenning kan även utges under högst 240 dagar vid vård av en person som blivit hivsmittad vid användning av blod eller blodprodukter inom den svenska hälso- och sjukvården. Detsamma gäller om den som

vårdas blivit smittad av en sådan person, om de är eller varit gifta med varandra eller sammanbott under äktenskapsliknande förhållanden och om smittan ägt rum innan den först smittade fått kännedom om sin infektion.

Den som blivit smittad av hiv av blodprodukter inom den svenska hälso- och sjukvården har rätt till avgiftsfria sjukvårdsförmåner, t.ex. sjukhusvård och läkemedel. Även en sekundärsmittad person får fria sjukvårdsförmåner om smittan överförts från en sådan person och de är eller varit gifta med varandra eller sammanbott under äktenskapsliknande förhållanden och smittan ägt rum innan den först smittade fått kännedom om sin infektion.

Motionerna

I motion Sf265 av Eskil Erlandsson och Birgitta Carlsson (c) anförs att närståendepenning bör kunna utges för mer än 60 dagar. Enligt motionärerna skulle då flera positiva effekter uppnås, bl.a. skulle den offentliga vården avlastas. De begär ett tillkännagivande om att det behövs en utredning om sådana förändringar i närståendepenningen.

I motion Sf226 av Ulla Hoffmann m.fl. (v) anförs att såväl rätten till närståendepenning som rätten till avgiftsfria sjukvårdsförmåner bör gälla oavsett hur hivsmittan uppkommit. Motionärerna begär i yrkandena 1 och 2 förslag härom. I motionen begärs i yrkande 3 också förslag om att anhörigbegreppet för rätt till närståendepenning skall gälla även homosexuella sambor. Motionärerna anser att kostnaderna för reformen ryms inom socialförsäkringens ram, men om så inte är fallet får dessa prövas inför regeringens vårproposition 1999. I yrkande 4 begärs ett tillkännagivande härom.

Utskottets bedömning

Vad gäller förslaget i motion Sf265 om en utökad rätt till närståendepenning för mer än 60 dagar ser utskottet inga ekonomiska möjligheter att inom en nära framtid utöka förmånerna. Utskottet avstyrker således motionens förslag om en utredning i detta syfte.

Kravet i motion Sf226 gäller att närståendepenning respektive avgiftsfria sjukvårdsförmåner skall gälla alla som smittats av hiv och inte enbart dem som smittats vid behandling inom den svenska hälso- och sjukvården. Utskottet vill, liksom vid behandlingen av en liknande motion i betänkande 1997/98:SfU1, betona att samhället har ett särskilt ansvar för personer som fått sin smitta vid behandling inom den svenska hälso- och sjukvården. Som nyss nämnts saknas förutsättningar att göra förbättringar av rätten till ersättning vid närståendevård. Detsamma gäller i fråga om rätt till avgiftsfria sjukvårdsförmåner. Utskottet kan därför inte förorda en sådan utvidgning som den föreslagna.

I betänkande 1997/98:SfU1 behandlade utskottet även frågan om sekundärsmittade homosexuella sambor skall omfattas av rätt till närståendepenning under 240 dagar och avgiftsfria sjukvårdsförmåner. Utskottet erinrade därvid om att utskottet vid införandet av ifrågavarande förmåner (se betänkande 1992/93:SfU17) hade inhämtat att samtliga sekundärsmittade personer var gifta med den först smittade personen. Utskottet ansåg att homosexuella

sambor skulle omfattas av då behandlade sjukvårdsförmåner och förutsatte samtidigt att regeringen skulle återkomma med förslag i frågan om något sådant fall skulle visa sig. Vid behandling av frågan i betänkande 1997/98:SfU1 vidhöll utskottet att homosexuella sambor bör omfattas av rätten till avgiftsfria sjukvårdsförmåner m.m. och ansåg att detta bör gälla även den utökade rätten till närståendepenning. Såvitt utskottet hade kunnat utröna fanns det dock inte något fall där de aktuella reglerna kunde bli tillämpliga, och någon åtgärd från riksdagens sida var inte påkallad. Utskottet konstaterade vidare att enligt 3 kap. 1 § lagen (1994:1117) om registrerat partnerskap, som trätt i kraft den 1 januari 1995, har ett registrerat partnerskap – med vissa undantag som huvudsakligen rör bestämmelser som ger upphov till gemensamt föräldraskap eller gemensam vårdnad om barn – samma rättsverkningar som ett äktenskap.

Utskottet vidhåller denna bedömning.

Med det anförda avstyrker utskottet motion Sf226.

Uppföljning av pågående försöksverksamheter

Motionen

I motion Sf272 av Catherine Persson (s) begärs i yrkande 1 ett tillkännagivande om att fortlöpande uppföljning bör ske av försöksverksamhet med finansiell samordning mellan socialförsäkring, hälso- och sjukvård samt socialtjänst.

Utskottets bedömning

Utskottet konstaterar att pågående försöksverksamheter (SOCSAM) skall avslutas senast vid utgången av år 2000. Riksförsäkringsverket och Socialstyrelsen har i uppdrag att följa upp och utvärdera pågående verksamheter. Med hänsyn härtill är något uttalande från riksdagens sida inte påkallat och utskottet avstyrker motion Sf272 yrkande 1.

Beräkning av anslag för åren 2000 och 2001

Motionen

I motion Sf232 av Birger Schlaug m.fl. (mp) begärs i yrkande 1 ett tillkännagivande om beräknad fördelning på anslag inom utgiftsområde 10 för åren 2000–2001.

Utskottets bedömning

Det saknas anledning för riksdagen att nu besluta om beräkning av anslag för budgetåren 2000–2001. Utskottet avstyrker därför motion Sf232 yrkande 1.

Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Förmånerna inom utgiftsområdet bekostas från anslagen: A 1 Ålderspensioner (folkpension i form av ålderspension och pensionstillskott, barntillägg till ålderspension, hustrutillägg och särskilt pensionstillägg till ålderspensionär som vårdat sjukt eller handikappat barn. Från och med budgetåret 1999 ingår inte folkpension i form av ålderspension för dem som också uppbär tilläggs-pension), A 2 Efterlevandepensioner till vuxna (folkpension och pensionstillskott i form av omställningspension, förlängd omställningspension, särskild efterlevandepension och änkepension. Från och med budgetåret 1999 ingår även tilläggs-pension i form av efterlevandepension), A 3 Bostadstillägg till pensionärer (bostadstillägg och särskilt bostadstillägg till ålderspensionärer, förtidspensionärer samt till personer med efterlevandepension) och A 4 Del-pension (nytt anslag fr.o.m. budgetåret 1999).

I juni 1998 fattade riksdagen beslut om att införa ett nytt ålderspensionssystem.

Regler om inkomstgrundad ålderspension kommer att finnas i lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension (LIP). Nuvarande regler om pensionsgrundande inkomst, pensionspoäng, vårdår och beräkning av tilläggspension i form av ålderspension kommer att föras över till LIP.

Det nya inkomstgrundade pensionssystemet kommer fullt ut att omfatta personer födda år 1954 eller senare. Personer födda åren 1938–1953 kommer att få ett i förhållande till födelseåret ökat antal tjugondelar av pensionen från det nya systemet och resterande antal tjugondelar från ATP-systemet.

Reglerna om intjänande av pensionsrätt träder i kraft den 1 januari 1999. Reglerna om beräkning av förmånernas storlek och utbetalning av dessa träder i kraft den 1 januari 2001.

Bestämmelser om fastställande av reformerad pensionsrätt m.m. för tid före ikraftträdandet av LIP skall tillsammans med bestämmelser om ikraftträdande och vissa övergångsbestämmelser m.m. tas in i en särskild lag, lagen (1998:675) om införande av lagen om inkomstgrundad ålderspension (införandelagen).

Garantipension kommer att ersätta nuvarande grundskydd när det gäller folkpension i form av ålderspension till den del denna inte beräknats med anledning av arbete, lagen (1998:702) om garantipension. Garantipensionen skall också ersätta pensionstillskott och särskilt grundavdrag med anledning av ålderspension. För rätt till oreducerad garantipension skall krävas 40 års försäkringstid. Vid kortare försäkringstid skall garantipensionen reduceras proportionellt.

Som försäkringstid för garantipension skall tillgodoräknas tid då en person, mellan i princip 25 och 65 års ålder, har varit folkbokförd i Sverige. Beträffande flyktingar och andra skyddsbehövande som har beviljats uppehållstillstånd i Sverige räknas viss andelsberäknad tid av bosättnings-tid i tidigare hemland (dock inte tid som berättigar till pension från hemlandet).

Garantipensionssystemet kommer att omfatta personer födda år 1938 eller senare.

Lagen om garantipension träder i kraft den 1 januari 2001.

Vid samma tidpunkt som garantipensionen införs skall en särskild övergångsvis garantipension införas för personer födda 1937 och tidigare. Eftersom alla pensionärer i beskattningshänseende skall likabehandlas med löntagare måste den övergångsvisa garantipensionen konstrueras på ett sådant sätt att i princip ingen pensionär får ett lägre nettoutfall än med nuvarande regler.

Regeringen har tillkallat en särskild utredare med uppdrag att lämna förslag till konstruktion av övergångsvis garantipension (dir. 1997:149). Utredningen skall vara slutförd senast den 31 januari 1999.

Beträffande bostadstillägg till pensionärer skall detta ingå i grundskyddet. Bostadstillägget är en inkomstprövad förmån och reglerna för inkomstprövningen måste anpassas till det nya grundskyddssystemet. En särskild utredare har i uppdrag att göra en översyn av systemet för inkomstprövning av bostadstillägg till pensionärer m.m., vari bl.a. ingår att anpassa reglerna till det reformerade ålderspensionssystemet (dir. 1997:150). Utredaren skall redovisa sitt uppdrag senast den 1 mars 1999.

Vad gäller pension till efterlevande har Utredningen om efterlevandepension den 1 oktober i år avlämnat sitt betänkande Efterlevandepension – en anpassning till det reformerade ålderspensionssystemet (SOU 1998:120).

Riksdagen har för budgetåret 1999 i enlighet med regeringens förslag fastställt ramen för utgiftsområde 11 till 34 315 009 000 kr (bet. 1998/99:FiU1, rskr. 1998/99:38).

Mål för utgiftsområde 11

Propositionen

I budgetpropositionen föreslår regeringen att riksdagen skall godkänna mål för utgiftsområdet. Målet för utgiftsområdet anges vara att ge ekonomisk trygghet till äldre och efterlevande. Vidare anges i propositionen följande prioriteringar inom utgiftsområdet.

– Regeringen anser att omsorgen om äldre är ett av de viktigaste välfärdspolitiska områdena. Att ge de äldre en ekonomisk trygghet som tillgodoser ett rimligt och grundläggande konsumtionsbehov och tillgång till bostad med tillfredsställande standard är således av mycket stor vikt.

– Regeringen har initierat flera utredningar och studier för att bättre informera sig om de äldres situation i Sverige – speciellt efter 1990-talets lågkonjunktur.

– Regeringen anser också att det är viktigt med regelbundna möten med Pensionärskommittén – vilken fungerar som länk mellan pensionärerna och regeringen – samt att utveckla arbetet i det nationella äldrerådet.

Utskottets bedömning

Utskottet har inte något att erinra mot förslagen till mål för utgiftsområdet och föreslår att riksdagen godkänner målen i enlighet med vad regeringen förordat. På samma sätt som angivits ovan beträffande målen för utgiftsområde 10 utgår utskottet från att dialogen med Socialdepartementet kommer att

fortsätta i syfte att ytterligare utveckla målformuleringarna. I detta arbete bör man sträva efter att formulera mål som är såväl långsiktiga som konkreta och uppföljningsbara.

A 1 Ålderspensioner

Gällande ordning

I dagens pensionssystem utges folkpension i form av ålderspension enligt 5–6 kap. AFL. Som tilläggsförmåner till folkpension kan utges särskilda folkpensionsförmåner i form av pensionstillskott och bostadstillägg till pensionärer.

Hel folkpension i form av ålderspension utges t.o.m. budgetåret 1998 med 96 % av basbeloppet minskat med 2 % eller, för gift försäkrad, med 78,5 % av basbeloppet minskat med 2 %. Den ålderspensionär som har låg eller ingen ATP har rätt till pensionstillskott enligt lagen (1969:205) om pensionstillskott. Pensionstillskott till ålderspension utges med högst 55,5 % av basbeloppet minskat med 2 %. Om pension börjar tas ut före respektive efter 65 års ålder minskar respektive ökar beloppet.

Propositionen

Regeringen föreslår i budgetpropositionen att riksdagen för budgetåret 1999 till anslaget A 1 Ålderspensioner anvisar ett ramanslag på 11 536 miljoner kronor.

I budgetpropositionen anges att anslaget år 1997 underskreds med 262 miljoner kronor. År 1998 beräknas anslaget överskridas med 178 miljoner kronor.

På förslag i regeringens vårproposition 1998 beslutade riksdagen att pensionerna skulle beräknas utifrån ett prisbasbelopp minskat med 1 % år 1999 och utifrån ett prisbasbelopp utan minskning fr.o.m. år 2000 (bet. 1997/98:FiU20, rskr. 1997/98:318). Regeringen föreslår nu att återgången till att beräkna pensionerna utifrån ett prisbasbelopp utan minskning tidigareläggs. Prisbasbeloppet skall således redan fr.o.m. år 1999 inte minskas vid beräkning av pensionsförmåner m.m. Detta föranleder ändringar i de tidigare beslutade lagändringarna. Förslaget beräknas medföra en ökning av utgifterna inom anslaget på 115 miljoner kronor.

Motionerna

Motionärerna i Sf242, Kenneth Lantz m.fl. (kd), vill höja pensionstillskottet med 200 kr per månad år 1999 och med 310 kr per månad år 2000. I motionen anføres att en höjning av pensionstillskottet skulle komma de pensionärer som i dag har en mycket låg levnadsstandard, med låg eller ingen ATP, till del. I yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om detta. Ytterligare 810 miljoner kronor bör tillföras anslaget A 1 Ålderspensioner (yrkande 6 delvis).

Även motionärerna i Fi210 av Lennart Daléus m.fl. (c) vill höja pensionstillskottet. I motionen föreslås en höjning med 2 500 kr per år. Detta gynnar

pensionärer med låg pension, främst kvinnor. Motionärerna vill också att folkpension skall utges till samboende pensionärer med belopp motsvarande de belopp som utges till gifta pensionärer. I motionen yrkas att till anslagen A 1 Ålderspensioner och A 3 Bostadstillägg till pensionärer skall anvisas 525 miljoner kronor mindre än vad regeringen föreslagit (yrkande 11 delvis).

Utskottets bedömning

I budgetpropositionen redovisar regeringen de prioriteringar som görs inom utgiftsområdet, t.ex. att de äldre måste ges en ekonomisk trygghet som tillgodoser ett rimligt och grundläggande konsumtionsbehov. Regeringen har också initierat flera utredningar och studier för att bättre informera sig om de äldres situation, speciellt efter 1990-talets lågkonjunktur. De äldre har tagit en stor del av bördorna i samband med budgetsaneringen. Regeringen föreslår nu dels att minskningen av prisbasbeloppet skall upphöra redan fr.o.m. år 1999, dels att bostadstillägget skall höjas (se nedan under anslaget A 3).

Utskottet kan konstatera att det nu finns ekonomiska förutsättningar att genomföra de förbättringar för pensionärerna som regeringen föreslår i budgetpropositionen. Höjningen av bostadstillägget kommer framför allt att ge ökade inkomster till de pensionärer som har de lägsta inkomsterna. Pensions-tillskotten bör således inte höjas. Utskottet vill emellertid erinra om att utskottet tidigare har uttalat behovet av en analys som tar sikte på levnadsnivån för hela pensionärskollektivet. Detta gav riksdagen, på förslag av finansutskottet, regeringen till känna (yttr. 1994/95:SfU6y och bet. 1994/95:FiU1). Valfärdsprojektet gav i mars 1996 ut skriften Pensionärerna och den ekonomiska krisen. I den redovisning som gjordes togs dock inte hänsyn till de kommunala avgifternas inverkan på pensionärernas ekonomi. Redan i mars 1995 gav emellertid regeringen SCB i uppgift att samla in data och utveckla analysmodeller avseende fördelningseffekterna av vissa avgifter inom kommuner och landsting. SCB kommer enligt uppgift att rapportera uppdraget i slutet av året.

Utskottet ser positivt på förslaget om att minskningen av prisbasbeloppet vid beräkningen av pensioner m.m. skall upphöra redan fr.o.m. budgetåret 1999. Utskottet tillstyrker regeringens förslag till ändring av de tidigare beslutade ändringarna i lagarna om allmän försäkring (1962:381), pensions-tillskott (1969:205), delpensionsförsäkring (1979:84) och bostadstillägg till pensionärer (1994:308) samt kommunalskattelagen (1928:370) och lagen om självdeklaration och kontrolluppgifter (1990:325).

Utskottet har inget att erinra mot regeringens förslag till medelsanvisning.

Utskottet avstyrker motionerna Sf242 yrkandena 2 och 6 (delvis) samt Fi210 yrkande 11 (delvis).

A 2 Efterlevandepensioner till vuxna

Gällande ordning

Omställningspension och särskild efterlevandepension, som infördes den 1 januari 1990, utges till efterlevande make oavsett kön och omfattar såväl folkpension som ATP.

Omställningspension utges till efterlevande make som inte har fyllt 65 år och som vid tiden för dödsfallet antingen sammanbott med maken under de fem år som föregått dödsfallet eller då stadigvarande bodde tillsammans med barn under tolv år som stod under vårdnad av makarna eller en av makarna. Med efterlevande make likställs vissa efterlevande som varit samboende med den avlidne.

Omställningspension utges under en tid som begränsats till sex månader från dödsfallet (före den 1 april 1997 var tiden tolv månader). Därefter utges omställningspension endast om den efterlevande har vårdnaden om och stadigvarande sammanbor med barn under tolv år som vid dödsfallet stadigvarande vistades i makarnas hem. Sedan rätten till omställningspension upphört kan efterlevande make med nedsatt förvärvsförmåga beviljas särskild efterlevandepension, som alltefter förvärvsförmågans nedsättning utges som hel, tre fjärdedels, halv eller fjärdedels förmån.

Hade den avlidne maken inte uppfyllt bosättnings- eller ATP-kravet för oreducerad folkpension utges folkpension i form av omställningspension och särskild efterlevandepension med reducerat belopp.

Rätt till omställningspension och särskild efterlevandepension upphör om den efterlevande gifter om sig eller sammanlever med någon som han eller hon har varit gift med eller har eller har haft barn med.

Änkepension

Före den 1 januari 1990 fanns i 8 och 14 kap. AFL bestämmelser om folk- och tilläggspension i form av änkepension. Till följd av omfattande övergångsbestämmelser kommer änkepension enligt dessa äldre bestämmelser att nybeviljas och betalas ut under en lång tid framöver.

Rätt till folkpension i form av änkepension har en änka, som antingen fyllt 36 år vid mannens bortgång och då varit gift med honom i minst fem år eller har vårdnaden om och stadigvarande bor tillsammans med barn, som är under 16 år och som stadigvarande vistades hos makarna eller hos änkan vid tiden för dödsfallet. Med änkor likställs vissa grupper icke gifta kvinnor som varit samboende med den avlidne.

Enligt huvudregeln utges oreducerad folkpension i form av änkepension till änka som var minst 50 år då mannen avled eller som då vårdade barn under 16 år. I sist nämnda fall utges oreducerad pension i första hand fram till dess att barnet fyller 16 år, men även därefter om änkan vid denna tidpunkt uppnått 50 års ålder. I övriga fall utges reducerad pension. Även om änkan uppfyller nu nämnda krav för oreducerad folkpension reduceras folkpensionen om den avlidne mannen inte uppfyllt bosättnings- eller ATP-kravet för oreducerad folkpension. Detta kan även gälla änkor som är födda år 1945 eller senare, eftersom folkpensionen för dessa änkor är knuten till det

antal år den avlidne mannen t.o.m. utgången av år 1989 tillgodoräknats pensionspoäng.

Folkpension i form av änkepension utges till änka fram till dess att änkan fyller 65 år eller dessförinnan får folkpension. Pensionsförmånen upphör dock om änkan gifter om sig eller sammanlever med någon som hon har varit gift med eller har eller har haft barn med.

Änkepension från ATP utges till änka som varit gift med den avlidne i minst fem år eller som har gemensamt barn med denne. Pensionen från ATP utges oberoende av ankans ålder och oberoende av om hon har egen ålders- eller förtidspension men upphör om hon gifter om sig. Pensionen reduceras om änkan får tilläggspension i form av ålderspension. För änkor som är födda år 1945 eller senare gäller att de får änkepension från ATP endast i förhållande till mannens intjänade pensionspoäng vid utgången av år 1989.

Sedan den 1 april 1997 gäller att folkpension i form av änkepension och pensionstillskott till denna skall inkomstprövas. Inkomstprövningen, som således omfattar även de pensioner som utges vid ikraftträdandet, skall dock inte göras under de första sex månaderna efter dödsfallet och inte heller så länge änkan vårdar barn under tolv år. Prövningen görs enligt de regler som gäller för bostadstillägg för pensionärer och sker integrerat på så sätt att inkomsten först reducerar bostadstillägget och därefter änkepensionen. Vid inkomstprövningen fastställs en årsinkomst. Årsinkomsten innefattar i princip alla inkomster utom folkpension samt vissa bidrag och kostnadsersättningar. Annan pensionsförsäkring än tjänstepensionsförsäkring och individuellt pensionssparkonto skall dock sedan den 1 januari 1998 inte räknas med i årsinkomsten. Inkomst av förmögenhet beräknas som en schablonmässigt bestämd procentuell andel av varje förmögenhetsslag. Vid beräkning av förmögenhetens avkastning ökar den procentuella andelen då det gäller förmögenhet överstigande visst belopp. Pensionen minskas med 30 % av årsinkomsten utöver folkpensions- och pensionstillskottsnivån som inte reducerat bostadstillägget.

Efterlevandeförmånernas storlek

Oreducerad folkpension i form av änkepension eller omställningspension och hel särskild efterlevandepension utges med 90 % av basbeloppet minskat med 2 %. Pensionstillskottet till dessa förmåner utgör 61,5 % av basbeloppet minskat med 2 %. Till pensionstagare som inte har någon tilläggspension till aktuell efterlevandeförmån utges pensionstillskottet i sin helhet. Till pensionstagare som har tilläggspension utges pensionstillskottet endast i den mån pensionstillskottet överstiger tilläggspensionen. Utges reducerad efterlevandeförmån reduceras även pensionstillskottet.

Omställningspension samt hel särskild efterlevandepension från ATP utgör 40 % av den avlidnes pension eller 20 % om barn med barnpension finns. Änkepension från ATP utgör 40 % av den avlidnes pension eller 35 % om barn med barnpension finns.

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen för budgetåret 1999 till anslaget A 2 Efterlevandepensioner till vuxna anvisar ett ramanslag på 12 734 miljoner kronor.

I propositionen anges att anslaget år 1997 underskreds med 64 miljoner kronor och år 1998 beräknas anslaget underskridas med 76 miljoner kronor.

Som redogjorts för under anslaget A 1 Ålderspensioner föreslår regeringen att prisbasbeloppet redan fr.o.m. år 1999 inte skall minskas vid beräkning av pensionsförmåner m.m. Förslaget beräknas medföra en ökning av utgifterna inom anslaget på 127 miljoner kronor.

Motionerna

Motionärerna i Sf270, Ulf Kristersson m.fl. (m), anser att inkomstprövningen av änkepensionerna skall upphöra fr.o.m. den 1 januari 1999 och nivåerna återställas till vad som gällde före den 1 april 1997. De vill också att omställningspensionen skall förlängas till tolv månader fr.o.m. den 1 januari 1999 (yrkandena 1 och 2). I yrkande 4 anges att ytterligare 1 118 miljoner kronor bör föras till anslaget A 2 Efterlevandepensioner till vuxna.

I motion Sf204 av Inger René och Kent Olsson (m) begärs att riksdagen beslutar att avskaffa inkomstprövningen av änkepensioner.

I motion Sf242 av Kenneth Lantz m.fl. (kd) anförs att regeringens beslut att inkomstpröva änkepensionerna är konfiskation. Motionärerna vill anslå ytterligare 552 miljoner kronor för att återge änkorna den utlovade pensionen. Vidare vill motionärerna anslå 43 miljoner kronor för att omställningspensionen skall kunna förlängas till tolv månader. Till anslaget A 2 Efterlevandepensioner till vuxna bör därför anslås 595 miljoner kronor mer än vad regeringen föreslagit (yrkande 6 delvis). I yrkandena 1 och 3 begärs tillkännagivanden om att ta bort inkomstprövning av änkepensionerna och om förlängd omställningspension från sex till tolv månader.

Motionärerna i Fi211, Lars Leijonborg m.fl. (fp), och Sf283, Kerstin Heinemann m.fl. (fp), anser att beslutet om att inkomstpröva änkepensionerna måste rivs upp. För att möjliggöra ett återställande av änkepensionerna bör anvisas ytterligare 700 miljoner kronor till anslaget A 2 Efterlevandepensioner till vuxna (yrkande 13 delvis respektive yrkande 7). I Sf279 av Kerstin Heinemann m.fl. (fp) begärs att riksdagen beslutar att avskaffa inkomstprövningen av änkepensionen.

Utskottets bedömning

Också inom detta område har omfattande åtgärder varit nödvändiga för att sanera statens finanser. En rad förbättringar, som även kommer efterlevande till del, föreslås dock nu i budgetpropositionen.

Några ytterligare förbättringar av efterlevandeförmånerna kan nu inte göras. Utskottet vill emellertid erinra om att Utredningen om efterlevandepension till regeringen den 1 oktober i år avlämnade sitt betänkande Efterlevandepension – En anpassning till det reformerade ålderspensionssystemet (SOU 1998:120). Utredningen anser att en omställningspension på sex må-

nader är alltför kort och föreslår därför en förlängning av tiden. En proposition har aviserats till våren 1999.

Utskottet har inget att erinra mot regeringens förslag till medelsanvisning.

Utskottet avstyrker motionerna Sf204, Sf242 yrkandena 1, 3 och 6 (delvis), Sf270 yrkandena 1, 2 och 4, Sf279, Sf283 yrkande 7 samt Fi211 yrkande 13 (delvis).

A 3 Bostadstillägg till pensionärer

Gällande ordning

Det kommunala bostadstillägget till pensionärer ersattes fr.o.m. den 1 januari 1995 med ett statligt bostadstillägg till pensionärer (BTP). BTP regleras i lagen (1994:308) om bostadstillägg till pensionärer.

I samband med att BTP infördes gavs kommunerna, under en övergångstid på fyra år, möjlighet att komplettera med ett kommunalt finansierat bostadstillägg.

BTP är en inkomstprövad förmån som kan utges till den som uppbär folkpension i form av ålderspension, förtidspension eller efterlevandepension. BTP kan dock aldrig utgå som tillägg till ålderspension före den månad pensionären fyller 65 år. BTP utges fr.o.m. den 1 januari 1998 med högst ett belopp som motsvarar 85 % av bostadskostnaden mellan 100 kr och 4 000 kr. Detta maximibelopp utges till pensionärer utan andra inkomster än folkpension samt pensionstillskott och/eller tilläggspension till ett belopp som motsvarar ett reducerat pensionstillskott. För pensionärer med ytterligare inkomster görs ett inkomstavdrag från maximibeloppet. Inkomstavdraget grundas enbart på dessa ytterligare inkomster.

Inkomstavdrag görs med 40 % av den beaktade årsinkomsten upp till ett och ett halvt basbelopp och med 45 % av den överstigande årsinkomsten.

Avkastning av förmögenheten beräknas till 5 % av förmögenheten upp till 60 000 kr för den som är gift och upp till 75 000 kr för annan. Överstiger förmögenheten dessa belopp beräknas avkastningen till 15 % av det överstigande beloppet.

Från den 1 januari 1991 beaktades vid inkomstprövningen av BTP inte inkomst av privatbostad eller privatbostadsfastighet som anges i 5 § kommunalskattelagen. Detta gällde oavsett om bostaden användes för permanent boende eller inte. Inte heller beaktades skulder och skuldräntor som var hänförliga till sådana bostäder.

Från den 1 april 1997 gäller att endast privatbostadsfastighet eller privatbostad som permanent bebos av den pensionsberättigade skall vara undantagen från inkomstprövningen av BTP. Detta innebär att även innehav av bl.a. fritidsfastighet kan påverka bostadstilläggets storlek. Från den 1 januari 1998 skall dock vid beräkningen av BTP för en pensionär som har sin bostad i särskild boendeform inte beaktas värdet av privatbostadsfastighet eller privatbostad som utgör permanentbostad för pensionärens make.

Från den 1 april 1998 skall vid beräkningen av BTP med gift likställas även den man eller kvinna som utan att vara gifta med varandra lever tillsammans och är folkbokförda på samma adress, om inte skäl visas för annat.

Särskilt bostadstillägg till pensionärer (SBTP) betalas ut som en inkomstutfyllnad om pensionärens inkomst sedan en skälig bostadskostnad är betald understiger en skälig levnadsnivå. De inkomster som anses utgöra en skälig levnadsnivå skall enligt 7 § tredje stycket lagen om bostadstillägg till pensionärer alltid uppgå till lägst 122 % av basbeloppet (44 408 kr år 1998) för den som är ogift och till lägst 101 % av basbeloppet (36 764 kr år 1998) för den som är gift.

Som skälig bostadskostnad anses en bostadskostnad som uppgår till högst 5 200 kr per månad.

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen för budgetåret 1999 till anslaget A 3 Bostadstillägg till pensionärer anvisar ett ramanslag på 9 841 miljoner kronor.

I propositionen anges att anslaget år 1997 underskreds med 516 miljoner kronor och år 1998 beräknas anslaget underskridas med 145 miljoner kronor.

I propositionen föreslås att den del av bostadskostnaden inom intervallet 100–4 000 kronor som kan ersättas med bostadstillägg höjs från 85 % till 90 % fr.o.m. den 1 januari 1999. Förslaget beräknas medföra en ökning av utgifterna inom anslaget på ca 720 miljoner kronor per år.

Regeringen föreslår vidare att kommunerna skall ges fortsatt möjlighet att betala ut kompletterande bostadstillägg också under åren 1999 och 2000.

Motionerna

I motion Sf270 av Ulf Kristersson m.fl. (m) begärs i yrkande 3 att riksdagen skall besluta om att fritidsfastighet inte skall räknas med i inkomstunderlaget för BTP. För detta föreslås att ytterligare 115 miljoner kronor förs till anslaget (yrkande 5).

Motionärerna i Sf242, Kenneth Lantz m.fl. (kd), avvisar regeringens förslag att höja kompensationsgraden i BTP till 90 %. Motionärerna anser inte att fritidsfastighet skall tas med vid inkomstberäkningen för BTP. I yrkandena 4 och 5 begärs tillkännagivanden härom. I yrkande 6 (delvis) föreslår motionärerna att till anslaget anvisas 525 miljoner kronor mindre än vad regeringen föreslagit.

Motionärerna i Fi210, Lennart Daléus m.fl. (c), avvisar regeringens förslag om att höja kompensationsgraden i BTP till 90 %. I motionen redovisas ett förändrat system för inkomstberäkningen i BTP. Motionärerna anser att kapitalinkomster bör beräknas på samma sätt som i bostadsbidragssystemet, såväl vad avser den tidsmässiga beräkningen av inkomstunderlaget som vems och vilka inkomster som skall påverka underlaget. Den schabloniserade beräkningen av avkastning på förmögenhet under 75 000 kr bör slopas. Vidare bör endast bidragsberättigad pensionärs del av bostadskostnaden ligga till grund för rätt till BTP. Motionärerna yrkar att till anslagen A 1 Ålderspensioner och A 3 Bostadstillägg till pensionärer skall anvisas 525 miljoner kronor mindre än vad regeringen föreslagit (yrkande 11 delvis).

I motionerna Fi211 (yrkande 13 delvis) av Lars Leijonborg m.fl. (fp) och Sf283 yrkande 8 av Kerstin Heinemann m.fl. (fp) anförs att fritidsfastighet

inte skall räknas med i inkomstunderlaget för BTP. Under anslaget bör därför anvisas 60 miljoner kronor mer än vad regeringen föreslagit.

Utskottets bedömning

De ekonomiska förutsättningarna finns nu för att vidta förbättringar för pensionärerna. Regeringen föreslår därför, som angivits redan under anslaget A 1, en höjd kompensationsgrad för BTP. Utskottet delar regeringens bedömning och ser mycket positivt på förslaget. En höjning av ersättningsnivån i bostadstillägget från 85 % till 90 % innebär också att de mest utsatta pensionärsgrupperna sätts i främsta rummet. Eftersom ungefär 80 % av dagens BTP-tagare är kvinnor får höjningen av ersättningsnivån i bostadstillägget även den effekten att kvinnor med låga pensioner gynnas.

Regeringen föreslår också att kommunerna skall ges fortsatt möjlighet att betala ut kompletterande bostadstillägg till BTP under åren 1999 och 2000.

Några andra förändringar av BTP bör enligt utskottets mening nu inte göras. Utskottet vill emellertid nämna att regeringen har tillsatt en utredning (dir. 1997:150) med uppdrag att se över regelsystemet vid inkomstprövning för BTP. Utredaren skall beakta det reformerade ålderspensionssystemet och förslagen om nytt system för förtidspension och reformerade regler för efterlevandepension. Utredningen skall vara klar under våren 1999. Utskottet tillstyrker således regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1994:308) om bostadstillägg till pensionärer.

Utskottet har inget att erinra mot regeringens förslag till medelsanvisning.

Utskottet avstyrker motionerna Sf242 yrkandena 4, 5 och 6 delvis, Sf270 yrkandena 3 och 5, Sf283 yrkande 8, Fi210 yrkande 11 (delvis) samt Fi211 yrkande 13 (delvis).

A 4 Delpension (nytt anslag)

Gällande ordning

Delpension kan utges om den försäkrade har haft pensionsgrundande inkomst under sammanlagt minst tio år fr.o.m. 45 års ålder och han eller hon under de senaste tolv månaderna före arbetstidsminskningen förvärvat arbetat under minst fyra månader.

Rätt till delpension föreligger från den månad den försäkrade fyller 61 år. Delpension utges för högst tio timmars minskning av arbetstiden per vecka och utgör 55 % av pensionsunderlaget.

Möjligheten att ansöka om delpension upphör fr.o.m. år 2001 (bet. 1997/98:SfU13, rskr. 1997/98:315).

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen för budgetåret 1999 till anslaget A 4 Delpension anvisar ett ramanslag på 204 009 000 kr.

Som redogjorts för under anslaget A 1 Ålderspensioner föreslår regeringen att prisbasbeloppet redan fr.o.m. år 1999 inte skall minskas vid beräkning av pensionsförmåner m.m. Förslaget beräknas medföra en ökning av utgifterna inom anslaget på 2 miljoner kronor.

I propositionen anförs att delpensionsförsäkringens syfte har varit att möjliggöra en successiv övergång från förvärvsarbete till livet som pensionär. Efter införandet av det reformerade ålderspensionssystemet finns emellertid inte längre behov av en särskild delpension.

Utskottets bedömning

Utskottet har inget att erinra mot regeringens förslag till medelsanvisning.

Utskottets samlade bedömning rörande utgiftsområde 11

Som redovisats i det föregående har riksdagen för budgetåret 1999 fastställt ramen för utgiftsområde 11 till 34 315 009 000 kr, dvs. i enlighet med regeringens förslag.

Utskottet konstaterar att de ställningstaganden utskottet ovan gjort beträffande de olika anslagen inom utgiftsområdet innebär att dessa ryms inom utgiftsramen.

Motioner med anknytning till utgiftsområde 11

Efterlevandepensioner

Motionerna

I motionerna Sf202 av Elizabeth Nyström och Maud Ekendahl (m), Sf203 av Rolf Gunnarsson (m) och Sf205 Ingvar Eriksson och Carl G Nilsson (m) begärs tillkännagivanden om återställda änkepensioner.

I motion Sf232 av Birger Schlaug m.fl. (mp) anges att det är väsentligt att utvärdera vilka konsekvenser inkomstprövningen av efterlevandepensioner fått för enskilda individer. I motionen begärs ett tillkännagivande om en utvärdering (yrkande 3).

Viviann Gerdin och Birgitta Sellén (c) anser i motion Sf276 yrkandena 2 och 3 att kvinnor med barn under 18 år ej skall beröras av inkomstprövningen av änkepensioner. Enligt motionärerna bör en översyn göras för att utröna vilka konsekvenser de nya änkepensionsreglerna medfört för änkor med låga inkomster. Motionärerna begär tillkännagivanden härom. I motionen begärs även ett tillkännagivande om att omställningspensionen bör förlängas till tolv månader (yrkande 1).

Beträffande omställningspensionen begärs i motion Fi210 av Lennart Daléus m.fl. (c) en utredning om förutsättningarna att förlänga omställningspensionen till tolv månader (yrkande 40).

I motion Sf241 av Lilian Virgin (s) begärs ett tillkännagivande om omställningspensioner. Motionären anser att det vore önskvärt att förlänga tiden.

Utskottets bedömning

Som utskottet anført ovan har också på pensionsområdet omfattande åtgärder varit nödvändiga för att sanera statens finanser. En rad förbättringar, som även kommer efterlevande till del, föreslås nu i budgetpropositionen. Detta är enligt utskottets mening positivt.

Som redan nämnts under anslaget A 2 Efterlevandepensioner till vuxna avlämnade Utredningen om efterlevandepension till regeringen den 1 oktober i år sitt betänkande Efterlevandepension – En anpassning till det reformerade ålderspensionssystemet (SOU 1998:120). Utredningen anser att en omställningspension på sex månader är alltför kort och föreslår därför en förlängning av tiden. En proposition har aviserats till våren 1999. Utskottet anser att propositionen bör avvaktas. Något uttalande från riksdagens sida om omställningspension eller annan efterlevandeförmån för vuxna bör nu inte göras.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Sf202, Sf203, Sf205, Sf232 yrkande 3, Sf241, Sf276 yrkandena 1–3 och Fi710 yrkande 40.

Äldre invandrare

Gällande ordning

Från och med år 1993 gäller att rätt till folkpension föreligger enligt två alternativa regler. Enligt den ena regeln skall folkpension utges i förhållande till bosättningsstid i landet och enligt den andra regeln i förhållande till antalet år för vilka tillgodoräknats ATP-poäng. Den regel som ger det mest fördelaktiga resultatet skall tillämpas. För rätt till oavkortad folkpension krävs 40 bosättningsår mellan 16 och 64 års ålder respektive 30 år med ATP-poäng.

För flyktingar och andra skyddsbehövande som beviljats uppehållstillstånd i Sverige finns i 5 kap. 7 § AFL regler som innebär att de som bosättningsstid skall få tillgodoräkna sig hela eller viss del av tiden i hemlandet eller annat land där de tillfälligt erhållit en fristad.

För rätt till oreducerad garantipension i det nya pensionssystemet kommer det att krävas 40 års försäkringstid. Som försäkringstid tillgodoräknas i princip tid då en person i åldern 25–64 år har varit folkbokförd i Sverige. Viss andelsberäknad tid av bosättningsstid i tidigare hemland tillgodoräknas för flyktingar och andra skyddsbehövande, dock inte tid som berättigar till pension från hemlandet.

Motionerna

I motionerna Sf612 yrkande 8 och So311 yrkande 3 båda av Gudrun Schyman m.fl. (v) begärs tillkännagivanden om folkpension för äldre invandrare. Motionärerna anser att regeringen bör återkomma med ett förslag till folkpension för de äldre invandrare som i dag är pensionärer. Enligt motionärerna bör de pensionerade invandrare som i dag lever på socialbidrag snarast ges folkpension.

Utskottets bedömning

Frågan om äldre invandrades rätt till pension har utskottet behandlat vid ett flertal tillfällen tidigare. I samband med att nya regler för beräkning av folkpension infördes gjorde riksdagen ett tillkännagivande om att det fanns anledning för regeringen att närmare utreda de problem som fanns och kunde uppkomma i framtiden när det gällde försörjningen av de invandrade ålderspensionärer som inte hade rätt till folkpension eller endast skulle komma att få en reducerad pension. Utredningen borde också undersöka om det, utan att en sådan förmån kommer att falla under tillämpningsområdet för förordningen nr 1408/71, finns möjlighet att lösa eventuella problem med dessa gruppers försörjningsskydd på ålderdomen på annat sätt än genom socialbidrag (bet. 1992/93:SfU4).

Flera gånger därefter har utskottet behandlat liknande motioner och då understrukit vikten av att finna en lösning på problemet. Senast i betänkande 1997/98:SfU13 Det nya pensionssystemet underströk utskottet att det är viktigt att hitta en lösning som innebär att den grupp äldre invandrare som har kort anknytningstid till Sverige inte blir hänvisade till socialtjänsten för sin försörjning. Utskottet utgick från att regeringen återkommer med förslag till lösningar.

Utredningen rörande socialtjänstlagen har i tilläggsdirektiv (dir. 1998:70) fått i uppdrag att lämna förslag till hur den ekonomiska tryggheten för vissa äldre invandrare skall utformas. I direktiven anges att situationen är otillfredsställande och att det är viktigt att hitta en lösning. Med hänsyn till osäkerheten i fråga om konsekvenserna av en tudelad garantipension, som hade föreslagits i Ds 1997:66, anges att en sådan för närvarande inte bör införas. Ekonomisk trygghet för äldre invandrare bör i stället åstadkommas utanför ålderspensionssystemets ram. Utredningen bör, enligt direktiven, även belysa om förändringar inom det särskilda bostadstillägget för pensionärer är en lämplig lösning och hur en sådan lösning i så fall skall se ut. Utredningen skall avge sitt slutbetänkande senast den 31 maj 1999.

Utskottet, som anser det nödvändigt att snarast finna en lösning på problemet med invandrade ålderspensionärer som inte har rätt till folkpension, utgår från att regeringen återkommer med förslag till lösningar så snart utredningen lagt fram förslag i frågan. Utskottet anser det därför inte nödvändigt med något tillkännagivande till regeringen. Utskottet avstyrker motionerna Sf612 yrkande 8 och So311 yrkande 3.

Yrkesskadelivränta och samordningsregler

Gällande ordning

Enligt 16 § lagen (1954:243) om yrkesskadeförsäkring (YFL) kan på ansökan av den skadade och när skäl anses föreligga livränta bytas ut mot ett engångsbelopp som högst motsvarar det kapitaliserade värdet av de utbytta livräntebeloppen. Utbyte av livränta mot engångsbelopp kan avse hela eller del av livräntan eller livräntan för viss tid. Beräkningsgrunder har fastställs av regeringen.

Av 17 kap. 2 § AFL framgår att folk- och tilläggspension i form av förtids- och ålderspension skall minskas med tre fjärdedelar av yrkesskadelivräntans belopp. Denna s.k. samordning skall ske även i de fall hela eller del av livräntan eller livränta för viss tid bytts ut mot ett engångsbelopp. Samordning görs då som om livränta utgick (eller utgående livränta var på motsvarande sätt förhöjd). I Riksförsäkringsverkets allmänna råd (1990:7) rekommenderar verket att pensionen minskas med det livräntebelopp som gällde vid tidpunkten för utbytet.

Även enligt lagstiftningen om det nya pensionssystemet skall ålderspension i form av inkomstpension, tilläggspension och garantipension samordnas med yrkesskadelivränta. Minskningen skall ske med tre fjärdedelar av den del av livräntan som överstiger en sjättedels basbelopp. Minskning skall även ske för livränta som har bytts ut mot engångsbelopp.

I både det nuvarande och det nya systemet finns vissa spärregler.

Motionen

Ulla Hoffmann m.fl. (v) begär i motion Sf280 yrkande 1 en utredning av AFL med syfte att de pensionärer som uppbär yrkesskadelivränta och är återbetalningsskyldiga enligt samordningsregler skall anses ha betalat sin skuld när skuldbeloppet är inbetalt. I motionen beskrivs situationen för en person som för drygt fem år sedan fick livräntan utbetald med ett engångsbelopp på 107 000 kr. Sedan dess har han, genom samordningen av livränta och pension, betalat av med varierande belopp från 1 500 kr till över 2 000 kr i månaden. Vid slutet av oktober i år hade han betalat tillbaka drygt 175 000 kr, dvs. över 68 000 kr mer än han fått ut i kapitalbelopp. Anledningen är enligt motionärerna att engångsbeloppet bestäms utifrån den förväntade medellivslängden medan den som lever längre tvingas fortsätta betala resten av sitt liv. Motionärerna anser att regeringen bör utreda hur lagstiftningen skall ändras för att ingen skall behöva betala mer än det som han eller hon fått i engångsbelopp. Motionärerna anser vidare att utredningen även skall omfatta de pensionärer som redan betalt ursprungsbeloppet och att dessa skall anses skuldfria (yrkande 2).

Utskottets bedömning

Enligt YFL finns möjlighet att få en egenlivränta helt eller delvis eller för viss tid utbytt mot ett engångsbelopp. Utbyte av större livräntor mot engångsbelopp sker med återhållsamhet medan kravet på skäl för utbyte är litet när det gäller låga livräntor.

Engångsbeloppets storlek beräknas enligt bestämmelser som fastställts av regeringen. Med beaktande av genomsnittlig medellivslängd beräknas ett kapitaliseringsvärde för livräntan. Utskottet har erfarit att livräntetagaren förutom uppgift om beloppets storlek även får uppgift om vad engångsutbetalningen kommer att medföra i framtiden beträffande avdrag från pension, dvs. att avdrag fortfarande kommer att göras som om livräntan utgick månadsvis. Själva avdraget är tre fjärdedelar av månadsbeloppet, dock med vissa spärregler. Det avdrag som efter engångsutbytet görs från pensionen

ökar inte vid förändring av basbeloppet utan beräknas på det ursprungliga månadsvisa livräntebeloppet.

Utskottet har förståelse för att den som begärt att få en yrkesskadelivränta utbytt mot engångsbelopp anser det orimligt att avdrag skall ske från pensionen även sedan summan av alla avdrag utgör 75 % av engångsbeloppet eller t.o.m. 100 % av engångsbeloppet. Engångsbeloppet är dock i huvudsak beräknat enligt försäkringsmässiga principer och i förhållande till samtliga livräntetagare som får engångsbelopp. Utskottet, som noterar att livräntetagare görs medvetna om effekterna på pensionens storlek, kan därför inte se någon enkel lösning på problemet, särskilt som det fortfarande förekommer att yrkesskadelivräntor byts ut mot engångsbelopp. Det har t.o.m. varit någon ökning under senare år. En förändring skulle därtill beröra även det nya pensionssystemet eftersom i princip samma samordningsregler skall gälla i det systemet. Vad gäller samordning mellan yrkesskadelivränta och förtidspension vill utskottet dock tillägga att de framtida reglerna för ersättning vid långvarigt nedsatt arbetsförmåga och eventuella samordningsregler med sådan ersättning inte är klara.

Med det anförda avstyrker utskottet motion Sf280.

Obetald ATP-avgift

Gällande ordning

När den allmänna tilläggspensioneringen infördes fick den försäkrade möjlighet att ställa sig utanför systemet såvitt gällde inkomst av annat förvärvsarbete än anställning, s.k. undantagande. En försäkrad som hade begärt undantagande betalade inte ATP-avgift för inkomst av annat förvärvsarbete. När pensionstillskott infördes år 1969 beslöts att detta skulle avräknas inte bara mot faktiskt uppburen ATP utan även mot den ATP som skulle ha utgivits om undantagande inte hade gällt. Motsvarande skulle gälla vid omräkning, s.k. omdebitering, till följd av att ATP-avgifter inte erlagts. Från och med år 1982 är det inte längre möjligt att vara undantagen från ATP, och fr.o.m. den 1 juli 1990 utges pensionstillskott till s.k. undantagandepensionär med beaktande endast av faktiskt utgående ATP. Fortfarande beaktas dock den tilläggspension som skulle ha utgetts om omdebitering inte hade skett.

Från och med inkomståret 1998 gäller – efter en ändring i 11 kap. 6 § AFL (SFS 1997:485) – att pensionspoäng för inkomst av annat förvärvsarbete skall tillgodoräknas på den andel av den pensionsgrundande inkomsten som motsvarar den andel av ATP-avgiften som har betalats. Det innebär att om t.ex. hälften av de sammanlagda skatterna och avgifterna för inkomståret har betalats så tillgodoräknas pensionspoäng för halva inkomsten. Tidigare fick pensionspoäng tillgodoräknas den försäkrade endast om hela ATP-avgiften för året betalats inom föreskriven tid. Inbetalade belopp hänfördes därvid i första hand till ATP-avgiften. Vidare krävdes, om den försäkrade på grund av underlåten avgiftsbetalning inte tillgodoräknats pensionspoäng ett visst år, mer än 30 år med pensionspoäng för att full tilläggspension skulle utges.

Motionen

I motion Sf281 av Ulla Hoffmann (v) begärs ändring i AFL så att förtidspensionärer som fortfarande omfattas av gammal lagstiftning kan slippa undantaganderegeln. Motionären anser att det är skillnad på att avsiktligt låta bli att betala avgifter och på att mer eller mindre tvingas att inte betala avgifter.

Utskottets bedömning

I det av riksdagen godkända betänkandet 1990/91:SfU11 behandlades frågan om fullt pensionstillskott vid underlåten avgiftsbetalning. Där framhölls att en rätt att erhålla pensionstillskott vid underlåten avgiftsbetalning skulle beröra även dagens och framtidens förvärvsverkamma. I praktiken skulle detta innebära att egenföretagare med låga inkomster skulle kunna välja att stå utanför ATP-systemet utan att detta behövde medföra minskade pensionsförmåner. Utskottet kunde inte medverka därtill och avstyrkte en motion härom.

I sitt av riksdagen godkända betänkande 1997/98:SfU1 behandlade utskottet ett liknande motionsyrkande. Utskottet, som avstyrkte yrkandet, anförde att de s.k. omdebiteringsfallen kan sägas omfatta personer som antingen inte har haft råd att betala ATP-avgifter eller som haft råd men som ändå valt att inte betala avgifterna. En ändring som enbart tar sikte på den första gruppen var enligt utskottets mening inte möjlig på grund av svårigheterna att i det enskilda fallet avgöra av vilket skäl avgifterna inte erlagts. Att särbehandla personer som försatts i personlig konkurs men inte övriga i gruppen utan ekonomisk möjlighet att erlagga avgifter ansåg utskottet inte vara lämpligt. Utskottet konstaterade att avgifterna i huvudsak tas ut i relation till faktisk inkomst av annat förvärvsarbete och kunde därför inte förorda en sådan lösning. Utskottet vidhåller sin tidigare inställning och avstyrker därmed motion Sf281.

Pension från annat EU-land

Gällande ordning

När invaliditets- eller ålderspension betalas ut i ett annat land står pensionstagaren för valutaförändringar. Från pensionsbeloppet får göras avdrag för post- och bankavgifter.

Motionen

Nils-Erik Söderqvist och Paavo Vallius (s) begär i motion Sf222 ett tillkännagivande om att pensionstagare inte skall behöva stå för kostnaderna för utbetalning av pension från annat EU-land. Antingen bör Riksförsäkringsverket justera pensionen eller bör det ges skattereduktion, anser motionärerna.

Utskottets bedömning

I det av riksdagen godkända betänkandet 1996/97:SfU15 konstaterade utskottet, med anledning av ett liknande motionsyrkande, att problemet med kostnader för utbetalning av socialförsäkringsförmåner till annat land inte är begränsat till EU/EES-området utan gäller mer generellt. Utskottet hänvisade till att Riksförsäkringsverket har haft i uppdrag att redovisa förslag till förändringar som innebär en mera rationell hantering av utbetalningar av pensioner från Sverige till utlandet. Uppdraget redovisades till regeringen i februari 1995 (RFV anser 1995:4). Av rapporten framgår att Riksförsäkringsverket har gjort bedömningen att den enskildes utkvitteringskostnad oftast ligger mellan 60 och 140 kr per utbetalning. Utskottet, som inte var berett att föreslå åtgärder i enlighet med motionen, avstyrkte yrkandet. Utskottet förutsatte att såväl Riksförsäkringsverket som regeringen följer utvecklingen beträffande dessa kostnader.

Utskottet vidhåller denna inställning och avstyrker motion Sf222.

Beräkning av anslag för åren 2000 och 2001

Motionen

I motion Sf232 begär Birger Schlaug m.fl. (mp) ett tillkännagivande om att utgifterna under anslaget A 1 Ålderspensioner för budgetåret 2001 bör, med hänsyn till Miljöpartiets förslag till skatteväxling, beräknas till högre belopp än vad regeringen angivit i budgetpropositionen. Vidare bör anslaget A 3 Efterlevandepensioner till vuxna för budgetåren 2000 och 2001, med hänsyn till eventuella justeringar av inkomströvningen av änkepensionerna, beräknas till högre belopp än vad regeringen angivit i budgetpropositionen (yrkande 2).

Utskottets bedömning

Det föreligger inte någon anledning för riksdagen att nu besluta om beräkning av anslag för budgetåren 2000 och 2001. Utskottet avstyrker därför motion Sf232 yrkande 2.

Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Utgiftsområdet omfattar ett verksamhetsområde: Ekonomisk trygghet för familjer och barn (förutom bostadsbidragen och studiebidragen som återfinns under utgiftsområdena 18 och 15). Förmånerna inom området utgörs av allmänna barnbidrag inklusive flerbarnstillägg och förlängt barnbidrag, föräldraförsäkring inklusive havandeskapspenning, underhållsstöd, bidrag till kostnader för internationella adoptioner, barnpension i form av folkpension, vårdbidrag till funktionshindrade barn samt pensionsrätt för barnår.

Utgifter för ATP i form av barnpension, som t.o.m. budgetåret 1998 finansieras vid sidan av statsbudgeten, redovisas fr.o.m. budgetåret 1999 under anslaget A 5 Barnpensioner.

Fr.o.m. år 1999 ingår ytterligare ett anslag i utgiftsområdet, anslaget A 7 Pensionsrätt för barnår.

Riksdagen har för budgetåret 1999 i enlighet med regeringens förslag fastställt ramen för utgiftsområde 12 till 39 896 045 000 kr (bet. 1998/99:FiU1, rskr. 1998/99:38).

Inriktningen på familjepolitiken

Propositionen

I propositionen anges att den viktigaste förutsättningen för en god välfärd är statsfinanser i balans. Solidariskt finansierad välfärd förutsätter gemensamt ansvar och att alla görs delaktiga genom generella lösningar som ger rättigheter utifrån behov och inte betalningsförmåga. Ett bra välfärdssystem som omfattar alla är enligt regeringen det bäst fungerande fördelningspolitiska instrumentet. Framför allt gynnas de som behöver stödet mest. Detta är särskilt tydligt på familjepolitikens område. Barnen skall sättas i centrum och samhällets insatser inriktas på att skapa jämlika uppväxtvillkor för barn och att stödja föräldrarnas möjligheter att kombinera föräldraskap med förvärvsarbete eller studier. Detta sker enligt regeringen främst genom barnbidrag, föräldraförsäkring och en god barnomsorg som är tillgänglig för alla barn.

En förväntad fortsatt förbättring av arbetsmarknadssituationen innebär, tillsammans med den fortsatta stabiliseringen av rikets finanser, att statens ekonomiska utrymme ökar. Nivåerna i barnbidraget och föräldraförsäkringen har kunnat höjas fr.o.m. den 1 januari 1998. För att ytterligare förbättra barnfamiljernas situation anser regeringen att barnbidraget skall höjas med 100 kr per barn och månad år 2000 och med ytterligare 100 kr per barn och månad år 2001. Detta under förutsättning att den positiva ekonomiska utvecklingen fortsätter och överskottet växer.

Flerbarnstilläggen bör enligt regeringen samtidigt höjas i motsvarande mån. Även studiebidraget för gymnasiestuderande bör höjas med samma belopp som barnbidraget.

I propositionen anges att regeringen – som en av de frågor som skall prioriteras – avser att fortsätta att följa och om möjligt förbättra barnfamiljernas ekonomi.

Moderaterna

I motion Sf214 av Ulf Kristersson m.fl. (m) yrkande 5 begärs ett tillkännagivande om inriktningen av den framtida familjepolitiken. Enligt motionärerna skall man kunna leva på sin lön. För att detta skall bli möjligt krävs bl.a. skatt efter bärkraft och försörjningsbörda. Därmed minskar också behoven av bidrag. Vidare anser de att stödet till barnomsorgen skall vara neutralt i förhållande till barnomsorgsform.

Carl Bildt m.fl. (m) begär i motion A802 yrkande 6 ett tillkännagivande om valfrihet och mångfald i familjepolitiken. Enligt motionärerna var vårdnadsbidraget ett steg mot ökad valfrihet samtidigt som det innebar större rättvisa eftersom offentligt bidrag till barnomsorgen betalades till alla barn

oavsett barnomsorgsform. I yrkande 7 begärs ett tillkännagivande om ett återinförande av vårdnadsbidraget.

Vänsterpartiet

I motion So380 av Gudrun Schyman m.fl. (v) begärs i yrkande 2 att riksdagen uppdrar åt regeringen att tillsätta en utredning om det låga barnafödandets orsaker, konsekvenser och motmedel. Motionärerna framhåller att det låga barnafödandet är ett problem inte bara för unga människor som inte vågar satsa på framtiden utan också ett stort samhällsproblem, inte minst mot bakgrund av att allt färre förvärvsarbetande skall försörja en växande skara pensionärer. Enligt motionärerna är det kraftfullaste motmedlet en allmän arbetstidsförkortning.

Kristdemokraterna

I motion Sf255 av Alf Svensson m.fl. (kd) anförs att familjen är den viktigaste byggstenen i samhället och den livsform som har störst möjlighet att vara den lilla nära gemenskap som behövs för människans växt. Äktenskapet skall prioriteras som samlevnadsform i lagstiftningssammanhang. Motionärerna anser att det behövs en familjepolitisk reform. Det nuvarande systemet har enligt motionärernas uppfattning flera brister ur fördelnings- och valfrihetssynpunkt. De pekar bl.a. på att föräldrapenningen är högre för de redan välavlönade kvinnorna och att det familjepolitiska stödet inte medger alternativa barnomsorgsformer. Motionärerna framhåller att hemarbete är viktigt och måste utföras men att det inte beaktas i t.ex. den ekonomiska statistiken. I yrkandena 1, 3, 8 och 9 begärs tillkännagivanden härom.

I motion A810 av Maria Larsson m.fl. (kd) begärs i yrkande 1 ett tillkännagivande om familjestabilitet som ett politiskt mål. Lagstiftning och sociala och ekonomiska stödformer bör enligt motionärerna utformas utifrån att stabila familjerelationer är bra.

Centerpartiet

I motion Sf228 av Lennart Daléus m.fl. (c) begärs i yrkande 1 ett tillkännagivande om införande av ett nytt familjestöd som syftar till rättvisa och valfrihet. Motionärerna vill slå ihop föräldrapenning, barnbidrag och flerbarnstillägg till ettbarnkonto på 250 000 kr, lika för alla barn upp till sex år. Stödet skall enligt motionärerna vara beskattat och ge rätt till avdrag för styrkta barnomsorgskostnader upp till viss nivå.

Folkpartiet

Kerstin Heinemann m.fl. (fp) begär i motion Sf256 yrkande 1 ett tillkännagivande om familjepolitikens inriktning. Motionärerna anser att föräldraförsäkringen måste reformeras, att ett småbarnstillägg skall införas i barnbidragssystemet samt att det måste finnas ett flexibelt stödssystem till barnomsorgen.

I motion So464 av Kerstin Heinemann m.fl. (fp) begärs i yrkande 15 ett tillkännagivande om en utredning om hur olika samhällsbeslut sammantaget påverkar barns situation. En sådan översyn behövs för att åstadkomma en helhetssyn, minska marginaleffekter och ta bort onödiga kilar i systemet.

Miljöpartiet

Marianne Samuelsson m.fl. (mp) begär i motion So309 yrkande 4 ett tillkännagivande om barnfamiljers ekonomi. Barnfamiljerna är enligt motionärerna de stora förlorarna. De anser att en ny låginkomstutredning behövs.

Enskild motion

Ragnwi Marcelind och Maria Larsson (kd) begär i motion So378 yrkande 1 förslag om en handlingsplan för att åtgärda de ensamstående föräldrarnas situation. Enligt motionärerna har yngre lågutbildade mödrar drabbats särskilt hårt av den ekonomiska krisen och en handlingsplan krävs för att åtgärda de ensamstående föräldrarnas situation.

Utskottets bedömning

Utskottet anser i likhet med vad som anförs i propositionen att den viktigaste förutsättningen för en god välfärd är statsfinanser i balans. Utskottet delar vidare uppfattningen att ett bra välfärdssystem som omfattar alla är det bäst fungerande fördelningspolitiska instrumentet. Framför allt gynnas därmed de som behöver stödet mest. Även utskottet anser att barnen skall sättas i centrum, liksom att samhällets insatser skall inriktas på att skapa jämlika uppväxtvillkor för barn och stödja föräldrarnas möjligheter att kombinera föräldraskap med förvärvsarbete eller studier.

Enligt utskottets uppfattning erbjuder den av regeringen anvisade inriktningen på familjepolitiken flexibla lösningar för olika familjesituationer samtidigt som den har en god fördelningspolitisk inriktning. Den stämmer dessutom väl överens med vad utskottet uttalat i tidigare sammanhang, se betänkande 1997/98:SfU1. Eftersom barnbidraget enligt utskottet bör vara en prioriterad del av stödet till barnfamiljerna ser utskottet särskilt positivt på att regeringen anser att barnbidragen bör höjas i två steg med början år 2000. Även flertalet ensamföräldrar kommer att gynnas av höjda barnbidrag. Utskottet noterar dessutom att regeringen som prioriterat område angivit att den ämnar fortsätta följa och om möjligt förbättra barnfamiljernas ekonomiska situation. I övrigt vill utskottet framhålla att en bra familjepolitik är ett viktigt medel för att uppnå jämställdhet mellan kvinnor och män.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Sf214 yrkande 5, A802 yrkandena 6 och 7, Sf255 yrkandena 1, 3, 8 och 9, A810 yrkande 1, Sf228 yrkande 1, Sf256 yrkande 1, So464 yrkande 15, So309 yrkande 4 och So378 yrkande 1.

Vad gäller det låga *barnafödandet*, dess orsaker och konsekvenser noterar utskottet att frågan har uppmärksammats av regeringen. Enligt vad som

anges i propositionen har antalet födda barn minskat kraftigt i förhållande till åren under 1990-talets början. Vidare har fruktsamheten aldrig varit lägre än den är för närvarande. År 1990 var den summerade fruktsamheten 2,14 barn per kvinna. Under år 1997 var den summerade fruktsamheten mellan 1,5 och 1,55 per kvinna. Mot bakgrund av de starkt sjunkande födelsetalen gav regeringen i augusti 1996 SCB i uppdrag att närmare analysera fruktsamhetsutvecklingen. Enligt SCB:s analyser har de sjunkande födelsetalen sannolikt samband med problemen på arbetsmarknaden. Under år 1998 har enligt propositionen nedgången i barnafödandet dämpats och kan antas plana ut på en låg nivå.

Utskottet delar uppfattningen att det låga barnafödandet är ett allvarligt problem som kan leda till en fortsatt stigande genomsnittsålder och en minskande befolkning. Enligt de analyser som gjorts har detta sannolikt samband med situationen på arbetsmarknaden. Utskottet, som noterar att nedgången i barnafödandet dämpats under år 1998, förutsätter att regeringen utan något särskilt uppdrag eller påpekande från riksdagens sida noga följer den fortsatta utvecklingen. I den mån motion So380 yrkande 2 inte kan anses tillgodosett med det anförda avstyrker utskottet motionsyrkandet i fråga.

A 1 Allmänna barnbidrag

Gällande ordning

Från anslaget bekostas barnbidrag, flerbarnstillägg och förlängt barnbidrag. Barnbidraget höjdes den 1 januari 1998 från 7 680 kr till 9 000 kr per barn och år. Vid nämnda tidpunkt återinfördes även rätten till flerbarnstillägg. Sådant tillägg utges med 2 400 kr för det tredje barnet, 7 200 kr för det fjärde barnet och 9 000 kr för det femte och varje ytterligare barn. Under perioden den 1 januari 1996 – den 31 december 1997 beviljades inga nya flerbarnstillägg.

Förlängt barnbidrag utbetalas med samma belopp som barnbidraget fr.o.m. kvartalet efter det att barnet har fyllt 16 år om barnet studerar vid grundskola eller deltar i viss annan motsvarande utbildning.

Propositionen

I propositionen föreslås att riksdagen för budgetåret 1999 till anslaget A 1 Allmänna barnbidrag anvisar ett ramanslag på 16 705 miljoner kronor.

Enligt vad som anges i propositionen har barnfamiljerna fått relativt stora försämringar av den ekonomiska standarden mellan åren 1991 och 1997. De under år 1998 genomförda förbättringarna, höjt barnbidrag och höjd ersättningsnivå i föräldraförsäkringen, beräknas enligt regeringen leda till att barnfamiljernas ekonomiska standard förbättras något jämfört med hushåll utan barn. Trots detta beräknas den ekonomiska standarden för hushåll med barn år 1998 fortfarande ligga under 1991 års nivå. För att ytterligare förbättra barnfamiljernas situation anser regeringen som redan nämnts att barnbidraget bör höjas med 100 kr per barn och månad år 2000 och med ytterligare 100 kr per barn och månad år 2001. Även flerbarnstilläggen skall höjas i motsva-

rande mån. En förutsättning för höjningarna är dock enligt vad som anges i propositionen att statens finanser utvecklas enligt i propositionen angivna prognoser.

Motionerna

Moderaterna

I motion Sf271 av Ulf Kristersson m.fl. (m) begärs i yrkande 1 ett tillkännagivande om barnbidraget. Motionärerna avvisar förslaget om höjt barnbidrag fr.o.m. år 2000 respektive år 2001. Motionärerna anser i stället att ett grundavdrag på 10 000 kr per barn och år skall införas fr.o.m. den 1 januari 1999. De accepterar dock att flerbarnstillägget höjs på det sätt regeringen aviserat.

Kristdemokraterna

Alf Svensson m.fl. (kd) begär i motion Sf255 yrkande 14 att riksdagen beslutar att för budgetåret 1999 till anslaget A 1 anvisa 1 051 miljoner kronor mindre än vad regeringen föreslagit.

I samma motion yrkande 11 begärs beslut om regler för barnbidrag. Motionärerna anser att barnbidraget skall sänkas till 700 kr per barn och månad samtidigt som "barn delen" i bostadsbidraget höjs med 100 kr per barn och månad.

Folkpartiet

Lars Leijonborg m.fl. (fp) begär i motion Fi211 yrkande 13 att riksdagen beslutar att för budgetåret 1999 till anslaget A 1 anvisa 3 000 miljoner kronor mer än vad regeringen föreslagit. Motionärerna anser att barnbidragen skall höjas redan fr.o.m. år 1999. I motion Sf283 av Kerstin Heinemann m.fl. (fp) yrkande 10 finns ett liknande yrkande.

Kerstin Heinemann m.fl. (fp) begär i motion Sf256 yrkande 3 ett tillkännagivande om att barnbidraget bör höjas med 130 kr per barn och månad samt att det på sikt bör införas ett småbarnstillägg. Fullt utbyggt blir stödet enligt motionärerna ca 2 000 kr per månad för barn mellan ett och tre år.

Utskottets bedömning

Utskottet framhöll redan under föregående riksmöte (bet. 1997/98:SfU1) att den ekonomiska krisen under 1990-talet enligt tillgängliga analyser hade drabbat barnfamiljerna något hårdare än andra familjetyper och att dessa fått bära den tyngsta bördan när statsfinanserna sanerats. Utskottet välkomnade därför regeringens förslag om höjning av barnbidragen och ett återinförande av flerbarnstilläggen fr.o.m. den 1 januari 1998.

Trots de genomförda förbättringarna framgår det av propositionen att den ekonomiska standarden för hushåll med barn fortfarande beräknas ligga under 1991 års nivå. Utskottet ser därför mycket positivt på de av regeringen aviserade höjningarna av barnbidragen åren 2000 och 2001 som enligt ut-

skottets mening kommer att innebära en behövlig förstärkning av barnfamiljernas ekonomi. Utskottet delar regeringens bedömning att en förutsättning för att barnbidragen skall kunna höjas är att statens finanser utvecklas i enlighet med de i propositionen angivna prognoserna. Enligt utskottets bedömning finns det inte ekonomiskt utrymme att tidigarelägga barnbidragshöjningarna.

Frågan om ett kommunalt grundavdrag på 10 000 kr per barn och år i stället för en senare höjning av barnbidraget har nyligen behandlats av utskottet i yttrande till finansutskottet (1998/99:SfU1y). Utskottet anser i enlighet härmed att en höjning av barnbidragen med dess omfördelade effekter och stora träffsäkerhet är att föredra framför ett kommunalt grundavdrag och att de aviserade höjningarna innebär behövliga förbättringar av det ekonomiska stödet till barnfamiljerna.

Vad gäller motionsförslaget om att sänka barnbidraget och att överföra frigjorda resurser till bostadsbidragssystemet vidhåller utskottet att en höjning av barnbidragen är den åtgärd som bäst gynnar flertalet barnfamiljer.

Utskottet har inget att erinra mot regeringens förslag till medelsanvisning. Med hänsyn härtill och då utskottet inte har kunnat ställa sig bakom motionsyrkanden i skilda delfrågor biträder utskottet regeringens förslag och avstyrker motionerna Sf271 yrkande 1, Sf255 yrkandena 11 och 14, Fi211 yrkande 13, Sf283 yrkande 10 och Sf256 yrkande 3.

A 2 Föräldraförsäkring

Gällande ordning

Föräldrapenning utges under 450 dagar i anslutning till barns födelse eller adoption. När båda föräldrarna är vårdnadshavare har de rätt till hälften var av det totala antalet ersättningsdagar. En förälder kan överlåta rätten till föräldrapenningsdagar till den andre föräldern med undantag av 30 dagar med sjukpenningbelopp (de s.k. mamma/pappamånaderna). Under 360 dagar utges ersättning med 80 % av den sjukpenninggrundande inkomsten. En förutsättning härför är, för de första 180 ersättningsdagarna, att föräldern under minst 240 dagar i följd före barnets födelse eller den beräknade tidpunkten härför har varit försäkrad för en sjukpenning över garantinivån och skulle ha varit det om försäkringskassan känt till samtliga förhållanden. Ersättning utges dock alltid lägst enligt garantinivån, som är 60 kr per dag. För resterande 90 dagar är ersättningen lika med garantinivån. Vid flerbarnsbörd utges föräldrapenning under ytterligare 180 dagar för varje barn utöver det första.

Tillfällig föräldrapenning utges till en förälder som behöver stanna hemma för att tillfälligt vårda sjukt barn under 12 år, i vissa fall även vid vård av barn över tolv år. Tillfällig föräldrapenning kan också utges när barnets ordinarie vårdare är sjuk, när en förälder behöver följa med barnet till barnvårdscentral m.m. samt till någon av föräldrarna vid vårdbehov som uppkommer när den andra föräldern besöker läkare med annat barn. Tillfällig föräldrapenning kan utges för 60 dagar per barn och år. Ersättning kan betalas ut under ytterligare 60 dagar, dock inte vid ordinarie vårdarens sjukdom

eller smitta. En förälder kan överlåta sin rätt till tillfällig föräldrapenning till en sjukpenningförsäkrad som i stället för föräldern avstår från sitt förvärvsarbete för att vårda barnet i samband med sjukdom eller smitta hos barnet eller dess ordinarie vårdare. Fadern har en särskild rätt till tillfällig föräldrapenning under högst tio dagar i samband med barns födelse eller adoption. Tillfällig föräldrapenning utges med 80 % av sjukpenninggrundande inkomst.

Föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning kan utges som hel, halv, tre fjärdedels och en fjärdedels förmån.

Havandeskapspenning kan utges till blivande mödrar som under graviditetens senare del på grund av arbetets art inte kan fortsätta i sitt vanliga arbete och inte heller kan omplaceras. Förmånen utges tidigast fr.o.m. den sextionde dagen och längst t.o.m. den elfte dagen före den beräknade förlösningen.

Havandeskapspenning utges också om en kvinna inte får sysselsättas i sitt förvärvsarbete på grund av en föreskrift om förbud mot arbete under havandeskap, som har meddelats med stöd av bl.a. 4 kap. 6 § arbetsmiljölagen (1977:1160), om hon inte kan omplaceras till annat arbete.

Havandeskapspenning utges med 80 % av sjukpenninggrundande inkomst.

Propositionen

I propositionen föreslås att riksdagen för budgetåret 1999 till anslaget A 2 Föräldraförsäkring anvisar ett ramanslag på 14 829 979 000 kr.

Vid anslagsberäkningen har beaktats att anslaget för föräldraförsäkring inklusive havandeskapspenning fr.o.m. år 1999 belastas med statliga ålderspensionsavgifter.

I propositionen framhålls att föräldrapenning som utges i samband med barns födelse utgör omkring 80 % av kostnaderna inom föräldraförsäkringen samt att bl.a. förändringar av kompensationsnivån för föräldrapenning (80 % av sjukpenninggrundande inkomst) liksom utvecklingen av födelsetalet har en avgörande effekt på den sammanlagda utgiften för försäkringen. Enligt vad som anges i propositionen avser regeringen att återkomma till riksdagen med förslag om ändring av reglerna för beräkning av den sjukpenninggrundande inkomsten, som även ligger till grund för beräkning av föräldrapenningförmåner.

Av propositionen framgår att födelsetalet har sjunkit från 124 000 barn per år vid 1990-talets början till beräknade 88 500 födda barn år 1998.

Motionerna

Moderaterna

I motion Sf271 av Ulf Kristersson m.fl. (m) begärs i yrkande 8 att riksdagen beslutar att för budgetåret 1999 till anslaget A 2 anslå 2 010,9 miljoner kronor mindre än vad regeringen föreslagit.

I yrkandena 2 och 3 begär motionärerna beslut om att kompensationsnivån i föräldraförsäkringen skall utgöra 75 % av den sjukpenninggrundande in-

komsten fr.o.m. den 1 januari 1999 samt att den sjukpenninggrundande inkomsten skall beräknas på ett genomsnitt av de senaste 24 månadernas inkomster och räknas upp med basbeloppet i stället för med löneutvecklingen.

I motionens yrkande 4 begärs beslut om att havandeskapspenningen samordnas med sjukpenningförsäkringen fr.o.m. den 1 januari 1999. Motionärerna framhåller samtidigt möjligheten att ta ut föräldraledighet två månader före förlossningen.

Vidare begärs i yrkande 6 beslut om att införa en avdragsrätt för styrkta barnomsorgskostnader och ett vårdnadsbidrag och i yrkande 9 att riksdagen beslutar att för budgetåret 1999 till ett nytt anslag Vårdnadsbidrag anvisa 2,4 miljarder kronor. Enligt motionärerna bör vårdnadsbidraget utges med 24 000 kr per år med viss uppräknings för åren 1995–1998.

I motion Sf214 av Ulf Kristersson m.fl. (m) begärs i yrkande 2 beslut om att införa ett avdrag för styrkta barnomsorgskostnader och ett vårdnadsbidrag.

Kristdemokraterna

I motion Sf255 av Alf Svensson m.fl. (kd) begärs i yrkande 14 att riksdagen beslutar att för budgetåret 1999 till anslaget A 2 anslå 697 miljoner kronor mindre än vad regeringen föreslagit. Motionärerna anser att garantidagarna skall slopas och att sjukpenninggrundande inkomst skall beräknas på de senaste två årens inkomst, inklusive semesterersättning och skattepliktiga förmåner. Vidare anser de att garantibeloppet skall höjas till 120 kr per dag och att två kontaktdagar per år för barn upp till tolv år skall återinföras. De begär vidare att riksdagen skall besluta att för budgetåret 1999 till ett nytt anslag Vårdnadsbidrag anvisa 4 miljarder kronor.

I samma motion yrkande 10 begärs förslag om införande av vårdnadsbidrag, som enligt motionärerna skall vara skattepliktigt och uppgå till maximalt 10 % av basbeloppet per månad.

Centerpartiet

I motion Fi210 av Lennart Daléus m.fl. (c) begärs i yrkande 12 att riksdagen beslutar att för budgetåret 1999 till anslaget A 2 anvisa 345 miljoner kronor mindre än vad regeringen föreslagit. Motionärerna anser att kvalifikationsvillkoren för sjukpenninggrundande inkomst skall ändras samt att löneanpassningen skall slopas.

Folkpartiet

I motion Fi211 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) yrkande 13 begärs att riksdagen beslutar att för budgetåret 1999 till anslaget A 2 anvisa 230 miljoner kronor mindre än vad regeringen föreslagit.

I motion Sf283 yrkande 10 av Kerstin Heinemann m.fl. (fp) finns ett liknande yrkande. Motionärerna anser att fusk och överutnyttjande av försäkringen kan minska genom att försäkringskassan får 50 miljoner kronor för

fuskbekämpning. Vidare anser motionärerna att ersättningsnivån för mamma/pappamånaderna skall höjas och garantidagarna avskaffas.

I motion A811 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) yrkande 5 begärs ett tillkännagivande om att ersättningen i mamma/pappamånaderna bör höjas till 90 % av den sjukpenninggrundande inkomsten.

Utskottets bedömning

Utskottet konstaterar att samtliga de frågor som tas upp i motionerna tidigare åtminstone vid något tillfälle behandlats av utskottet, bl.a. i betänkandet 1997/98:SfU1.

Vad först gäller frågan om *ersättningsnivån* i föräldraförsäkringen anser utskottet i likhet med tidigare att en rimlig ersättningsnivå inte bör understiga 80 % av förmånsgrundande inkomst. Enligt utskottet måste förbättringar inom föräldraförsäkringen tills vidare anstå då de aviserade höjningarna av barnbidragen år 2000 respektive år 2001 bör genomföras innan andra förbättringar av det ekonomiska familjestödet kan komma i fråga. Utskottet kan därför inte ställa sig bakom krav på en höjd nivå för mamma/pappamånaderna.

När det gäller motionsförslagen om att beräkna *sjukpenninggrundande inkomst* dels på ett genomsnitt av de senaste 24 månadernas inkomster med uppräknings med basbeloppet, dels med tillägg för semesterersättning och skattepliktiga förmåner har utskottet ovan under utgiftsområde 10 avvisat sådana förslag. Utskottet finner inte skäl att inta annan ståndpunkt såvitt avser föräldraförsäkringen.

Vad gäller åtgärder för att utnyttja fusk och överutnyttjande av försäkringen vill utskottet, liksom under utgiftsområde 10, hänvisa till att försäkringskassorna fått förbättrade utrednings- och kontrollmöjligheter genom de ändringar i AFL som trätt i kraft den 1 oktober 1997. Några ytterligare åtgärder är nu inte påkallade.

Vad gäller frågan om *samordning mellan sjukförsäkringen och havandeskapspenningen* anser utskottet, i enlighet med tidigare ställningstagande (bet. 1997/98:SfU1) att en sådan åtgärd innebär att gravida kvinnor som av olika anledningar inte kan utföra sina arbetsuppgifter kan komma att missgynnas i förhållande till andra gravida kvinnor. Eftersom arbetsförmågan i dessa fall inte kan anses nedsatt på grund av sjukdom är de enligt utskottet inte berättigade till sjukpenning. De är i stället hänvisade till att använda sig av möjligheten att vara lediga med föräldrapenning. Utskottet kan därför inte förorda en sådan samordning.

Vad gäller kravet på ett återinförande av *vårdnadsbidraget* anser utskottet, liksom vid den senaste behandlingen av frågan i betänkande 1997/98:SfU1, att vårdnadsbidrag ur jämställdhetssynpunkt är ett steg i fel riktning. Utskottet avstyrker därför såväl att vårdnadsbidrag som avdrag för styrkta barnomsorgskostnader införs.

Beträffande *garantidagarna* i föräldraförsäkringen framställs krav både om att slopa dagarna och om att höja garantibeloppet. Utskottet anser i likhet med vad utskottet anförde i betänkande 1997/98:SfU1 att garantidagarna för förvärvsarbetande föräldrar fungerar som en förlängning av den tid som de

kan vara hemma i samband med barnets födelse. Det är enligt utskottet inte heller ovanligt att garantidagarna sparas för att användas under barnets uppväxt, inte minst i samband med inskolning i barnomsorgen eller i grundskolan. Utskottet finner med hänsyn härtill inte skäl att föreslå att garantidagarna skall slopas.

Inte heller finner utskottet skäl att föreslå riksdagen en höjning av garanti-beloppet. Utskottet konstaterar att det nuvarande beloppet visserligen har varit oförändrat under en längre tid men anser att de aviserade höjningarna av barnbidragen bör genomföras innan andra förbättringar av det ekonomiska familjestödet kan komma i fråga.

När det gäller frågan om ett återinförande av *kontaktdagarna*, som slopades fr.o.m. den 1 juli 1995 i syfte att bidra till saneringen av statens finanser, anser utskottet att det, utöver de aviserade höjningarna av barnbidragen, saknas ekonomiskt utrymme för ytterligare utgifter inom utgiftsområdet. Utskottet kan därför inte ställa sig bakom ett krav om att återinföra kontaktdagarna. Denna uppfattning gav utskottet även uttryck för i betänkande 1997/98:SfU1.

Utskottet har inget att erinra mot regeringens förslag till medelsanvisning. Med hänsyn härtill och då utskottet inte har kunnat ställa sig bakom motionsyrkanden i skilda delfrågor biträder utskottet regeringens förslag och avstyrker motionerna Sf271 yrkandena 2–4, 6, 8 och 9, Sf214 yrkande 2, Sf255 yrkandena 10 och 14, Fi210 yrkande 12, Fi211 yrkande 13, Sf283 yrkande 10 och A811 yrkande 5.

A 3 Underhållsstöd

Gällande ordning

Syftet med det nya systemet med underhållsstöd som infördes den 1 februari 1997 är dels att genomföra besparingar, dels att från principiell synpunkt tydliggöra föräldrarnas ekonomiska ansvar och garantera barnet en rimlig försörjning. Det nya systemet ersatte från nämnda tidpunkt systemet med bidragsförskott (inkl. det förlängda bidragsförskottet) och det särskilda bidraget till vissa adoptivbarn.

Underhållsstöd lämnas med högst 1 173 kr per månad och barn.

För det underhållsstöd som lämnas till barnet skall den förälder som inte bor tillsammans med barnet vara återbetalningsskyldig gentemot staten. Återbetalningsskyldigheten är utformad som en viss procent av den återbetalningsskyldiges årliga bruttoinkomst efter ett grundavdrag på 24 000 kr.

Procentsatsen för fastställande av återbetalningsbelopp är för ett barn 10 %, för två barn 6,25 % för varje barn och för tre barn 5 % per barn. Den totala procentsatsen ökar med 1 procentenhet för varje ytterligare barn utöver tre.

Återbetalningsskyldigheten skall omprövas årligen och fastställas utifrån senast tillgängliga taxering efter grundavdraget på 24 000 kr.

Propositionen

I propositionen föreslås att riksdagen för budgetåret 1999 till anslaget A 3 Underhållsstöd anvisar ett ramanslag på 2 473 miljoner kronor.

I propositionen tas bl.a. upp frågan om ett införande av bestämmelser i underhållsstödet som bygger på principer som återfinns i studiemedelssystemet. Utskottet återkommer till denna fråga nedan (avsnittet Motioner med anknytning till utgiftsområde 12).

I propositionen framhålls att Riksförsäkringsverket ansett att några genomgripande förändringar av det nya underhållsstödssystemet inte bör göras nu eftersom systemet endast varit i gång en kort period. Regeringen delar denna uppfattning. Regeringen avser dock att fortsätta analysarbetet och noga följa underhållsstödets kostnadsutveckling.

Regeringen anser emellertid att det är angeläget att två förslag till regeländringar redan nu föreläggs riksdagen. Regeringen föreslår därför att kravet i 13 § lagen (1996:1030) om underhållsstöd att den bidragsskyldige skall delges meddelande om ansökan om underhållsstöd skall slopas fr.o.m. den 1 januari 1999.

Vidare föreslås fr.o.m. samma tidpunkt en ändring av övergångsbestämmelserna till lagen om underhållsstöd. Sistnämnda förslag är en komplettering av tidigare lagändringar om i vilka ärenden en socialförsäkringsnämnd skall besluta (prop. 1997/98:41, bet. 1997/98:SfU8, rskr. 1997/98:153).

Slutligen gör regeringen bedömningen att tiden för överlämnande av fordran till kronofogdemyndigheten i vissa fall bör förlängas från två till fem månader. Detta skall ske genom en ändring av indrivningsförordningen (1993:1229).

Motionerna

Kristdemokraterna

I motion Sf255 av Alf Svensson m.fl. (kd) begärs i yrkande 14 att riksdagen beslutar att för budgetåret 1999 till anslaget A 3 anvisa 250 miljoner kronor mer än regeringen föreslagit.

I samma motion yrkande 12 begärs beslut om att förbehållsbeloppet vid fastställande av återbetalningsskyldighet för underhållsstöd bör höjas från 24 000 kr till 48 000 kr.

Folkpartiet

I motion Fi211 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) begärs i yrkande 13 att riksdagen beslutar att för budgetåret 1999 till anslaget A 3 anvisa 30 miljoner kronor mindre än vad regeringen föreslagit.

I motion Sf283 av Kerstin Heinemann m.fl. (fp) finns i yrkande 10 ett liknande yrkande. Enligt motionärerna kan anslaget minska med 30 miljoner kronor genom att försäkringskassan, dvs. anslaget B 2 utgiftsområde 10, erhåller 50 miljoner kronor för fuskbekämpning.

Utskottets bedömning

Vad gäller åtgärder för att motverka fusk och överutnyttjande av försäkringen vill utskottet, liksom under utgiftsområde 10 hänvisa till att försäkringskassorna fått förbättrade utrednings- och kontrollmöjligheter genom de ändringar i AFL som trätt i kraft den 1 oktober 1997. Några ytterligare åtgärder är nu inte påkallade.

Frågan om höjt grundavdrag/förbehållsbelopp var föremål för utskottets behandling i betänkande 1997/98:SfU1. Utskottet framhöll då att grundavdragets storlek är en av de faktorer som styr utgiftsutvecklingen inom området. Med ett lägre grundavdrag betonas också alla föräldrars ansvar att bidra till sina barns försörjning. Utskottet ansåg att Riksförsäkringsverkets då pågående utvärdering av underhållsstödet borde avvaktas.

Riksförsäkringsverket har därefter avlämnat rapporten Underhållsstöd till barn med särlevande föräldrar – redovisning vad avser systemets tillämpning (RFV anser 1998:2) och rapporten Underhållsstöd till barn med särlevande föräldrar – en utvärdering av det nya underhållsstödet (RFV anser 1998:3). Rapporterna har remissbehandlats.

I rapporten 1998:2 lämnas, utöver viss statistisk information, förslag till vissa förändringar i regelsystemet bl.a. ett slopande av kravet att den bidragskyldige skall delges meddelande om ansökan om underhållsstöd och att tiden för överlämnande av fordran till kronofogdemyndigheten bör förlängas till fem månader. Enligt Riksförsäkringsverket har de nya reglerna påtagliga fördelar jämfört med reglerna för bidragsförskott. Reglerna är enklare och tydligare, vilket bl.a. innebär att föräldrarna vid t.ex. en förestående separation kan överblicka de ekonomiska förpliktelserna. Även för administrationen finns fördelar genom att kopplingen till de civilrättsliga reglerna om underhållsbidrag har bortfallit.

I Riksförsäkringsverkets rapport 1998:3 redovisas beräkningar som gjorts för att studera vilka effekter en höjning av fribeloppet från 24 000 kr till 48 000 kr får för såväl statens kostnader som för de bidragsskyldiga. Beräkningarna visar att en sådan höjning skulle innebära en ökad anslagsbelastning med ca 300 miljoner kronor per år. Om höjningen sker i kombination med en justering av procentsatserna höjs inkomstgränserna för full återbetalning för vissa bidragsskyldiga samtidigt som de sänks för andra. Riksförsäkringsverket anser att ytterligare analyser bör göras innan beslut om ändrade regler kan fattas.

Enligt utskottets uppfattning bör det i avvaktan på Riksförsäkringsverkets analyser inte göras någon ändring vad avser förbehållsbeloppet. Utskottet delar vidare regeringens uppfattning att några genomgripande förändringar i övrigt av underhållsstödssystemet för närvarande inte bör göras eftersom systemet endast varit i gång en kort period. Beträffande återbetalning av underhållsstöd och frågan om vilken inkomst återbetalningsskyldighet skall beräknas på återkommer utskottet nedan under avsnittet Motioner med anknytning till utgiftsområde 12.

Utskottet noterar att regeringen avser att följa den fortsatta utvecklingen av underhållsstödet och har inget att erinra mot regeringens förslag till medelsanvisning respektive förslag till lagändringar.

Utskottet har uppmärksammat att som en konsekvens av den föreslagna ändringen i 13 § lagen om underhållsstöd kommer hänvisningen i 40 § andra meningen samma lag att bli obehövlig. Utskottet föreslår därför en ändring av denna paragraf som innebär att den andra meningen slopas.

Med denna ändring och med hänsyn till att utskottet inte har kunnat ställa sig bakom motionsyrkanden i skilda delfrågor biträder utskottet regeringens förslag och avstyrker motionerna Sf255 yrkandena 12 och 14, Fi211 yrkande 13 och Sf283 yrkande 10.

A 4 Bidrag till kostnader för internationella adoptioner

Propositionen

Enligt från den 1 juli 1997 gällande bestämmelser i lagen (1988:1463) om bidrag vid adoption av utländska barn lämnas bidrag med 24 000 kr per barn. Bidraget administreras av Riksförsäkringsverket och de allmänna försäkringskassorna. Statens nämnd för internationella adoptioner (NIA) räknar med att ca 1 000 adoptivbarn skall komma till Sverige år 1999.

Regeringen föreslår i budgetpropositionen att riksdagen till A 4 Bidrag till kostnader för internationella adoptioner anvisar ett ramanslag på 24 miljoner kronor.

Motionerna

I motion Sf255 av Alf Svensson m.fl. (kd) begärs i yrkande 14 att riksdagen beslutar att för budgetåret 1999 till anslaget A 4 anvisa 26 miljoner kronor mer än vad regeringen föreslagit.

I samma motion yrkande 13 begärs beslut om nya regler för internationella adoptioner. Eftersom den genomsnittliga kostnaden för en adoption är ca 91 000 kr per barn anser motionärerna att bidraget skall höjas till 50 000 kr per barn.

I motion Sf233 av Lisbeth Staaf-Igelström (s) begärs ett tillkännagivande om en översyn av bidraget vid internationella adoptioner. Kostnaden för en normal internationell adoption uppgår enligt motionären till ca 100 000 kr. Hon anser att ekonomin inte bör få avgöra om ett barnlöst par skall kunna adoptera eller inte.

Utskottets bedömning

Beträffande motionsförslagen om höjning av bidraget till internationella adoptioner anser utskottet att det inte finns något ekonomiskt utrymme för en höjning av bidraget. Utskottet vill emellertid, liksom vid behandlingen av frågan föregående år (se bet. 1997/98:SfU1), hänvisa till att NIA enligt sin instruktion särskilt skall följa utvecklingen av kostnaderna för adoptioner av utländska barn. Med hänsyn härtill tillstyrker utskottet regeringens förslag och avstyrker motionerna Sf255 yrkandena 13 och 14 och Sf233.

A 5 Barnpensioner

Propositionen

Barnpension betalas ut till barn under 18 år vars far eller mor eller båda föräldrar har avlidit. För barn som går i grundskola, gymnasium eller liknande kan barnpensionen förlängas och betalas ut t.o.m. juni månad det år barnet fyller 20 år.

I propositionen föreslås att riksdagen till anslaget A 5 Barnpensioner anvisar ett ramanslag på 967 miljoner kronor.

Från anslaget bekostas barnpension från folkpensioneringen. Fr.o.m. år 1999 skall AP-fonden inte längre omfatta andra utgifter än ålderspensionsbetalningar. Utgifterna för barnpension i form av ATP flyttas därför över till statsbudgeten och redovisas från denna tidpunkt under anslaget A 5.

Utskottets bedömning

Regeringens förslag till medelsanvisning har inte föranlett några motionsyrkanden. Utskottet tillstyrker förslaget.

A 6 Vårdbidrag för funktionshindrade barn

Propositionen

Från anslaget bekostas vårdbidrag till förälder med hemmavarande barn under 16 år som är i behov av särskild tillsyn och vård. Vid bedömning av rätt till vårdbidrag beaktas även merkostnader på grund av barnets sjukdom eller handikapp. För barn som normalt vistas på institution eller enskilt hem genom samhällets försorg kan, för den tid barnet vistas hemma, under vissa förutsättningar utbetalas ferievårdbidrag.

Vårdbidrag utbetalas som hel, tre fjärdedels, halv eller en fjärdedels förmån. Vårdbidraget relateras till basbeloppet och hel förmån utgör 250 % av basbeloppet. Vårdbidraget är skattepliktigt och pensionsgrundande.

Viss del av vårdbidraget kan fastställas som en skattefri ersättning för merkostnader. Om helt vårdbidrag fastställs utan att merkostnader beaktas kan dessutom merkostnadsersättning utges om merkostnaderna uppgår till minst 18 % av basbeloppet. Fr.o.m. den 1 januari 1998 kan vårdbidrag beviljas i de fall det enbart är fråga om merkostnader samt i vissa fall även utges vid längre sjukhusvistelse (prop. 1997/98:1, bet. 1997/98:SfU1, rskr. 1997/98:111). Den del av vårdbidraget som avser merkostnader är inte pensionsgrundande.

I propositionen föreslås att riksdagen till anslaget A 6 Vårdbidrag för funktionshindrade barn anvisar ett ramanslag på 1 789 066 000 kr.

Enligt vad som anges i propositionen belastas anslaget för vårdbidrag, utom den del som avser merkostnadsersättning, fr.o.m. år 1999 med statliga ålderspensionsavgifter.

Utskottets bedömning

Regeringens förslag till medelsanvisning har inte föranlett några motionsyrkanden. Utskottet tillstyrker förslaget.

A 7 Pensionsrätt för barnår (nytt anslag)

Propositionen

Enligt vad som anförs i propositionen har anslaget tillkommit med anledning av det nya ålderspensionssystemet. I ett livsinkomstbaserat ålderspensionssystem kommer varje inkomstbortfall att påverka pensionsutfallet. Pensionsgrundande belopp för barnår skall därför kunna tillgodoräknas för vissa år då barnen är små.

För förälder som tillgodoräknas pensionsgrundande belopp för barnår skall en fiktiv inkomst beräknas för denna tid. En statlig ålderspensionsavgift om 18,5 % skall beräknas på det pensionsgrundande beloppet. Det är denna avgift som skall belasta anslaget.

I propositionen föreslås att riksdagen till anslaget A 7 Pensionsrätt för barnår anvisar ett ramanslag på 3 108 miljoner kronor.

Utskottets bedömning

Regeringens förslag till medelsanvisning har inte föranlett några motionsyrkanden. Utskottet tillstyrker förslaget.

Utskottets samlade bedömning rörande utgiftsområde 12

Som redovisats i det föregående har riksdagen för budgetåret 1999 fastställt ramen för utgiftsområde 12 till 39 896 045 000 kr, dvs. i enlighet med regeringens förslag.

Utskottet konstaterar att de ställningstaganden utskottet ovan gjort beträffande de olika anslagen inom utgiftsområdet innebär att dessa ryms inom utgiftsramen.

Motioner med anknytning till utgiftsområde 12

Barnbidrag

Motionerna

I motion Sf232 av Birger Schlaug m.fl. (mp) yrkande 5 stöder motionärerna förslaget om höjningar av barnbidragen men begär ett tillkännagivande om att en konsekvensanalys av ett höjt och beskattat barnbidrag inom samma kostnadsram bör genomföras.

I motion Sf236 av Anne Ludvigsson m.fl. (s) begärs ett tillkännagivande om att, när ekonomiskt utrymme ges, pröva frågan om en förlängning av barn/ studiebidraget att gälla även de tre sommarmånaderna det år tonåringen fyller 16 år. Motionärerna framhåller att utgifterna för en familj med tonårsbarn inte minskar under sommaren.

Utskottets bedömning

Barnbidrag, som utges med ett belopp lika för alla barn, omfördelar resurser mellan familjer utan barn och familjer med barn. Vidare sker en omfördelning mellan hög- och låginkomsttagare genom att skatt betalas i relation till inkomst samtidigt som bidraget betalas ut lika för alla barn.

Utskottet kan inte dela uppfattningen att barnbidraget skall beskattas. Enligt utskottets mening skulle en sådan ordning både bryta mot principen om ett barnbidrag lika för alla barn och öka rundgången av pengar i systemet och därmed öka administrationen. Denna uppfattning gav utskottet uttryck för även i betänkande 1997/98:SfU1. Utskottet avstyrker med det anförda motion Sf232 yrkande 5.

Vad därefter gäller frågan om förlängning av barn/studiebidraget att gälla även de tre sommarmånaderna det år tonåringen fyller 16 år konstaterar utskottet att barnbidrag utges t.o.m. det kvartal under vilket barnet fyller 16 år. Förlängt barnbidrag utges om barnet studerar vid grundskola eller deltar i viss annan motsvarande utbildning fr.o.m. kvartalet efter det att barnet har fyllt 16 år t.o.m. den månad eleven slutför utbildningen eller avbryter studierna. Barnbidrag och förlängt barnbidrag utges så länge den unge går i den obligatoriska skolan. Även om bidrag under sommarmånaderna skulle vara ett behövligt tillskott till familjens ekonomi ser utskottet inga statsfinansiella möjligheter att föreslå detta. Utskottet avstyrker därmed motion Sf236.

Föräldrapenning i samband med barns födelse

Motionerna

I flera av motionerna framförs krav rörande mamma/pappamånaderna, antingen att antalet sådana månader skall utökas eller att ersättningsnivån skall höjas.

I motion So380 av Gudrun Schyman m.fl. (v) begärs i yrkande 3 ett tillkännagivande om en utökad och kvoterad föräldraförsäkring. Motionärerna anser att ersättningsnivån för mamma/pappamånaderna bör höjas till 90 % av sjukpenninggrundande inkomst så snart ekonomiskt utrymme finns. Målet bör enligt motionärerna vara en rätt till föräldrapenning under 18 månader med 90 % av tidigare inkomst.

Lennart Daléus m.fl. (c) anser i motion Sf228 yrkande 2 att ersättningsnivån för mamma/pappamånaderna skall höjas till 90 % av sjukpenninggrundande inkomst.

I motion A801 av Birger Schlaug m.fl. (mp) begärs i yrkande 3 ett tillkännagivande om att i framtiden utöka pappamånaden till tre månader och att förlänga föräldraförsäkringen. Detta skulle enligt motionärerna ge arbetslösa jobb och samtidigt minska kostnaderna för arbetslöshetsförsäkringen. Ett likadant yrkande finns i motion A807 yrkande 9 av Birger Schlaug m.fl. (mp).

Även Martin Nilsson (s) anser i motion Sf251 att ytterligare en pappamånad skall införas.

I två motioner framförs krav om generellt utökad föräldraförsäkring liksom om en reformering av föräldraförsäkringen.

Kerstin Heinemann m.fl. (fp) begär i motion Sf256 yrkande 2 ett tillkännagivande om en reformerad föräldraförsäkring. Motionärerna anser att man bör utreda frågan om höjd garantinivå och avskaffande av 2,5-årsregeln så att familjen inte behöver skaffa barn tättare än man önskar. Vidare anser de att ersättningsnivån för mamma/pappamånaderna bör höjas till 90 % av sjukpenninggrundande inkomst och garantidagarna slopas.

Marianne Samuelsson m.fl. (mp) begär i motion So309 yrkande 7 ett tillkännagivande om en utökad föräldraförsäkring. Eftersom arbetslöshetsersättning och föräldrapenning är likvärdiga skulle en utökad föräldraförsäkring minska bördan för arbetslösa föräldrar.

Motionerna i övrigt rörande föräldrapenning innehåller krav om förändring av reglerna för föräldrapenning i skilda avseenden.

I motion So373 av Yvonne Ruwaida m.fl. (mp) begärs i yrkande 6 ett tillkännagivande om att garantinivån i föräldraförsäkringen bör höjas till 180 kr per dag.

I motion Sf246 av Marina Pettersson (s) begärs ett tillkännagivande om möjligheten att överföra föräldrapenning till närstående. Motionären anser att om den andre föräldern avlidit eller inte vill/kan vårda barnet bör en ensamförälder kunna överlåta dagar till t.ex. sambo eller mor- och farföräldrar.

Lars U Granberg (s) begär i motion Sf274 ett tillkännagivande om att inte bara tillfällig föräldrapenning skall kunna överlåtas till barnets mor- och farföräldrar utan att detta även bör gälla föräldrapenning.

I motion Sf239 av Sven-Erik Österberg (s) begärs ett tillkännagivande om möjligheten att ta ut del av ersättningen från föräldraförsäkringen under barnets hela grundskoletid. Sedan kontaktdagarna slopades har vuxenmedverkan i skolan sjunkit drastiskt. Ett antal av de befintliga föräldrapenningdagarna bör därför enligt motionären reserveras för kontaktdagar i grundskolan. Ett liknande yrkande finns i motion Sf253 av Carina Moberg och Nalin Baksi (s). De anser att ca 30 föräldrapenningdagar bör kunna tas ut under barnets hela grundskoletid.

Marina Pettersson (s) begär i motion Sf247 ett tillkännagivande om möjligheten att båda föräldrarna kan ta ut föräldrapenning i anslutning till barnets födelse. Modern och fadern bör enligt motionären samtidigt kunna ta ut mamma-/pappamånaderna.

I motion Sf261 av Rigmor Ahlstedt (c) begärs ett tillkännagivande om att antalet föräldrapenningdagar bör fördubblas vid tvillingfödelse.

Utskottets bedömning

Vad gäller motionsförslag om en *utökad och kvoterad föräldraförsäkring* respektive utökning av antalet mamma/pappamånader noterar utskottet att det i propositionen anges att effekterna av mamma/pappamånaderna, som infördes år 1995, inte kan redovisas fullt ut förrän tidigast år 2003, eftersom föräldrapenningdagar kan tas ut fram till dess barnet fyllt åtta år eller avslutat första skolåret. Uppgifter från Riksförsäkringsverket pekar enligt proposit-

ionen på att andelen pappor som tar ut pappaledighet under barnets första år har fortsatt att öka. Pappornas totala andel av de utbetalade nettodagarna med föräldrapenning var 9,6 % under år 1995 och 10,6 % under år 1996 och 9,9 % under år 1997.

Utskottet vidhåller (se bet. 1997/98:SfU1) att en utökad kvotering, dvs. införande av ytterligare en eller flera mamma/pappamånader, inom ramen för den nuvarande föräldraförsäkringen skulle kunna innebära en ökad belastning på mammor och barn i de fall där papporna av olika skäl inte kan/vill utnyttja rätten till föräldraledighet eller föräldrapenning. En utökad kvotering är emellertid enligt utskottets mening sannolikt en av de bästa metoderna för att förmå papporna att öka sitt uttag av föräldrapenning. Även om den fulla effekten av införandet av mamma/pappamånaderna ännu inte kan utläsas konstaterar utskottet att pappornas andel av uttaget av föräldrapenningdagar alltså är mycket lågt och spritt över lång tid. Utskottet förutsätter att regeringen noga följer utvecklingen av pappornas uttag av föräldrapenningdagar. Utskottet anser att en utökad föräldraförsäkring är något som det ännu inte finns ekonomiskt utrymme för.

När det gäller frågan om *höjd ersättningsnivå* för mamma/pappamånaderna har utskottet ovan avstyrkt såväl krav på en höjning av ersättningsnivån för dessa månader som en höjning av garantibeloppet. Utskottet anser att de aviserade höjningarna av barnbidraget åren 2000 och 2001 bör genomföras innan andra förbättringar av det ekonomiska familjestödet kan komma i fråga. Detta gäller enligt utskottet även i fråga om *höjd garantinivå*.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna So380 yrkande 3, Sf228 yrkande 2, A801 yrkande 3, A807 yrkande 9, Sf251, Sf256 yrkande 2 i denna del och So373 yrkande 6. Även motion So309 yrkande 7 avstyrks med det anförda.

Om en förälders sjukpenninggrundande inkomst har sänkts då barnet uppnådde ett år på sätt föreskrivs i 3 kap. 5 § AFL skall föräldrapenningen enligt 4 kap. 6 § sista stycket AFL ändå beräknas på den sjukpenninggrundande inkomst som gällde innan sänkningen, om kvinnan på nytt är gravid innan barnet uppnått ett år och nio månaders ålder. Denna s.k. 2,5-årsregel innebär att en förälder behåller den ursprungliga föräldrapenningnivån även om föräldern valt att inte arbeta mellan två barns födelser, under förutsättning att barnen föds inom cirka två och ett halvt år. Att ändra regeln så att en förälder får behålla tidigare föräldrapenning oavsett tiden mellan barnens födelser skulle enligt utskottet innebära en icke oväsentlig kostnadsökning och en sådan lösning är därmed inte möjlig. Att slopa regeln så att föräldrapenningen beräknas på den faktiska sjukpenninggrundande inkomsten är enligt utskottet inte någon lämplig åtgärd eftersom det skulle innebära en ökad press på gravida kvinnor att återgå i arbete. Utskottet motsätter sig således ett avskaffande av 2,5-årsregeln och avstyrker motion Sf256 yrkande 2 i denna del.

Vad gäller kravet på att föräldrapenning skall kunna *överlåtas på en närstående*, t.ex. mor- och farföräldrar, anser utskottet att rätten till föräldrapenning skall vara knuten till föräldraskapet. Utskottet avstyrker därmed motionerna Sf246 och Sf274.

Som nämnts ovan under anslaget A 2 slopades kontaktdagarna, utom i vissa fall, i den tillfällig föräldrapenningen fr.o.m. den 1 juli 1995. Det ekonomiska utrymmet medger inte att kontaktdagarna återinförs. Dagar med föräldrapenning, som kan tas ut till dess barnet fyllt åtta år eller har slutat det första skolåret, kan, om föräldrarna så vill, disponeras för besök i barnets skola under det första skolåret. Enligt utskottet är det emellertid angeläget att merparten av föräldrapenningdagarna utnyttjas under den tid barnen är små. Det är i första hand då barnet är litet som föräldern behöver vara ledig från sitt förvärvsarbete för att vårda barnet. Även om utskottet har förståelse för behovet av *föräldramedverkan under hela grundskoletiden* bör detta behov emellertid enligt utskottet inte tillgodoses inom ramen för föräldraförsäkringen. Utskottet avstyrker därmed motionerna Sf239 och Sf253.

Båda föräldrarna kan i vissa situationer uppbära föräldrapenningförmån *för samma barn samtidigt*. Det gäller t.ex. i samband med föräldrautbildning och då pappan tar ut sina tio dagar med tillfällig föräldrapenning i samband med barns födelse samtidigt som mamman uppbär föräldrapenning. Inom ramen för nuvarande föräldraförsäkring skulle en utvidgning av rätten att samtidigt uppbära föräldrapenningförmån i många fall få till följd att tiden tillsammans med barnet minskar. Det ekonomiska utrymmet för förbättringar av föräldraförsäkringen är mycket begränsat och utskottet kan därför inte ställa sig bakom ett krav på att föräldrarna samtidigt skall kunna ta ut sin mamma- respektive pappamånad. Motion Sf247 avstyrks därmed.

När det gäller frågan om antalet föräldrapenningdagar vid *tvillingfödelse* konstaterar utskottet att föräldrapenning vid flerbarnsbörd utges under ytterligare 180 dagar för varje barn utöver det första. Utskottet kan inte dela uppfattningen att tvillingar skall ge rätt till dubbla antalet föräldrapenningdagar. Barnen vårdas i regel tillsammans och det inkomstbortfall som föräldrapenningen är avsedd att täcka är detsamma oavsett om man vårdar ett eller flera barn. Däremot är behovet för båda föräldrarna att vara hemma samtidigt av naturliga skäl större vid flerbarnsfödelse än i övriga fall. Föräldrarna har därför rätt att ta ut föräldrapenning samtidigt för vård av var sitt barn. Utskottet avstyrker med det anförda motion Sf261.

Utskottet vill tillägga att pappan vid tvillingfödelse har rätt till 20 dagar med tillfällig föräldrapenning i samband med barns födelse.

I övrigt noterar utskottet att frågan att *slopa garantidagarna* även har behandlats ovan under anslaget A 2 Föräldraförsäkringen. Utskottet anser att barnbidragshöjningarna bör genomföras innan andra förbättringar inom det ekonomiska familjestödet kan vidtas. Därmed avstyrker utskottet motion Sf256 yrkande 2 i denna del.

Tillfällig föräldrapenning

Motionerna

I motion Sf271 av Ulf Kristersson m.fl. (m) begärs i yrkande 7 ett tillkännagivande om uppföljning av utnyttjandet av den tillfälliga föräldrapenningen. När ytterligare en karensdag införs i sjukförsäkringen måste enligt motion-

ärens utvecklingen av den tillfälliga föräldrapenningen följas så att inte föräldrar vid egen sjukdom tar ut denna förmån i stället.

Lennart Daléus m.fl. (c) begär i motion Sf228 yrkande 3 ett tillkännagivande om införande av kontaktdagar. Motionärerna anser att två kontaktdagar per år bör införas för barn mellan fyra och tolv år.

I motion Sf259 av Helena Frisk och Ann-Kristine Johansson (s) begärs ett tillkännagivande om analys av effekterna av att kontaktdagarna försvunnit. Inför kommande prioriteringsdiskussioner bör enligt motionärerna utrymmet för att återinföra kontaktdagarna övervägas.

Barbro Hietala Nordlund m.fl. (s) begär i motion Sf262 att tillfällig föräldrapenning skall kunna överlåtas på annan även när en ensamstående förälder själv är sjuk och daghemmet är semesterstängt.

I motion Sf275 av Ann-Marie Fagerström (s) begärs ett tillkännagivande om att den aktuella lagtexten ändras så att tillfällig föräldrapenning även gäller om den ena föräldern vårdas på sjukhus. Motionären anser att överlåtelse bör kunna ske även när en förälder inte kan vårda barnet och den andre föräldern vårdas på sjukhus.

Utskottets bedömning

Vad först gäller frågan om att *följa utvecklingen* av tillfällig föräldrapenning när ytterligare en karensdag införs har utskottet ovan avstyrkt motionsyrkanden om ytterligare en karensdag i sjukersättningsystemen. Som en konsekvens härav avstyrker utskottet även motion Sf271 yrkande 7.

Vad därefter gäller ett återinförande av *kontaktdagarna* i den tillfälliga föräldrapenningen anser utskottet att det i det nuvarande ekonomiska läget inte finns utrymme för en sådan förbättring. Utskottet avstyrker därmed motionerna Sf228 yrkande 3 och Sf259.

Tillfällig föräldrapenning kan *överlåtas* till en annan försäkrad i samband med sjukdom eller smitta hos barnet. Detsamma gäller vid sjukdom eller smitta hos barnets ordinarie vårdare när barnet ej fyllt 12 år (i vissa fall 16 år). Som barnets ordinarie vårdare räknas dock inte daghem. Överlåtelse kan inte heller ske för vård av ett barn som är friskt, inte ens i den situationen att den ena föräldern vårdas på sjukhus och den andre behöver besöka denne. Sådana förbättringar av rätten till tillfällig föräldrapenning som föreslås i motionerna Sf262 och Sf275 skulle enligt utskottets mening leda till utgiftsökningar. Med hänsyn härtill avstyrker utskottet ifrågavarande motionsyrkanden.

Havandeskapspenning

Gällande ordning

Bestämmelser om havandeskapspenning finns i 3 kap. 9 och 9 a §§ AFL. Havandeskapspenning utges enligt 9 § första stycket om havandeskapet har satt ned kvinnans förmåga att utföra sina arbetsuppgifter med minst en fjärdedel och hon inte kan omplaceras till annat mindre ansträngande arbete. Enligt 9 § andra stycket har en kvinna även rätt till havandeskapspenning om

hon inte får sysselsättas i sitt förvärvsarbete på grund av en föreskrift om förbud mot arbete under havandeskap som har meddelats med stöd av bl.a. 4 kap. 6 § arbetsmiljölagen, om hon inte kan omplaceras till annat arbete.

Havandeskapspenning utges i det första fallet tidigast fr.o.m. den 60:e dagen och längst t.o.m. den 11:e dagen före beräknad förlossning. I det andra fallet utges havandeskapspenning för den tid förbudet gäller. Ersättningens storlek är 80 % av den sjukpenninggrundande inkomsten.

Motionen

I motion Sf238 av Birgitta Carlsson och Lena Ek (c) påpekar motionärerna att möjligheten att få havandeskapspenning när arbetsmiljön är sådan att det föreligger risker för fosterskador inte omfattar kvinnliga egenföretagare. Det är enligt motionärerna en grundläggande förutsättning för att unga kvinnor skall våga etablera sig som företagare att de kan vara gravida utan att företagets överlevnad äventyras. Motionärerna anser därför att även kvinnliga egenföretagare bör omfattas av bestämmelserna.

Utskottets bedömning

Utskottet har förståelse för den problematik motionärerna pekar på, och utskottet utgår från att Riksförsäkringsverket följer tillämpningen av bestämmelserna och påtalar om den nuvarande ordningen bör ändras. Med det anförda avstyrker utskottet motion Sf238.

Återbetalning av underhållsstöd

Gällande ordning

Enligt de nya bestämmelserna om underhållsstöd lämnas sådant stöd med 1 173 kr per månad och barn. För det underhållsstöd som lämnas till barnet är den förälder som inte bor tillsammans med barnet återbetalningsskyldig gentemot staten. Återbetalningsskyldigheten är utformad som en viss procent av den återbetalningsskyldiges årliga bruttoinkomst efter ett grundavdrag på 24 000 kr. Återbetalningsskyldigheten grundas på det senaste taxeringsbeslutet och omräknas årligen.

Propositionen

I propositionen hänvisar regeringen till utskottets betänkande 1997/98:SfU1, vari utskottet uttalade sig för att det i lagen om underhållsstöd bör införas en regel av samma innebörd som återfinns i studiemedelssystemet. En sådan regel innebär att om den återbetalningsskyldiges inkomst under betalningsåret kan beräknas bli väsentligt lägre än den inkomst efter vilket återbetalningsbeloppet beräknats får återbetalningsskyldigheten sättas ned. Enligt CSN:s regler innebär väsentligt minskade inkomster en minskning med mer än 15 % under betalningsåret jämfört med den inkomst som ligger till grund för årsbeloppet som bestäms med hänsyn till senast kända taxering. Utskottet

ansåg att införande av bestämmelser i underhållsstödet som bygger på principer som återfinns i studiemedelssystemet i många fall skulle få till följd att de som drabbats hårt av inkomstminskningar skulle kunna få återbetalningsskyldigheten fastställd till ett belopp som i större utsträckning motsvarar deras betalningsförmåga. Ett sådant system minimerar också risken för att långsiktiga skulder byggs upp. Enligt utskottet borde regeringen återkomma till riksdagen med förslag i berört avseende. Detta gavs regeringen till känna.

Enligt regeringens uppfattning innebär studiestödssystemets regler om nedsättning av återbetalningsbelopp vid inkomstminskning snarare en anståndsregel än en jämkningsregel. Regeln innebär att studiemedelsskulden amorteras med ett lägre belopp. Skuldbeloppet minskas inte utan återbetalningen tillåts ske under en längre tidsperiod.

Regeringen, som påpekar att det inom underhållsstödssystemet redan finns regler om anstånd, anser att införande av en reell jämkningsregel i lagen om underhållsstöd som innebär att ett lägre återbetalningsbelopp skall kunna fastställas har flera svagheter. Som exempel anges bl.a. att det uppstår tröskелеffekter, t.ex. om inkomsten inte beräknas minska med mer än 15 % samt att en bidragsskyldig som med de tänkta reglerna får en jämkning under ett år på grund av en tillfälligt låg inkomst kommer att gynnas en gång till genom att samma inkomst ligger till grund för återbetalningsskyldigheten två år senare. Även administrativa skäl talar enligt regeringen emot förslaget. Sammanfattningsvis anser regeringen att nackdelarna med att införa en regel i underhållsstödssystemet liknande den för återbetalning av studiemedel väger tyngre än fördelarna.

Motionerna

I motion Sf271 av Ulf Kristersson m.fl. (m) begärs i yrkande 5 förslag om ett förändrat underhållsstöd. Riksförsäkringsverkets utvärdering av underhållsstödet bör enligt motionärerna resultera i ett förslag som minskar kostnaderna med 400 miljoner kronor från år 2000.

I motion Sf230 av Margit Gennser m.fl. (m) begärs ett tillkännagivande om underhållsstödet. Motionärerna anser att det måste finnas möjlighet till anstånd om en persons inkomster minskat med 15 % eller mer jämfört med två år gamla inkomster.

Ulla Hoffmann m.fl. (v) begär i motion Sf277 yrkande 1 förslag om hur de bidragsskyldiga som blivit arbetslösa eller förtidspensionärer skall få sin bidragsskyldighet fastställd på aktuell inkomst. Motionärerna anser att CSN-metoden skulle hjälpa arbetslösa och förtidspensionärer eftersom dessa fått sina inkomster sänkta med minst 15 %. Regeringen bör enligt motionärerna återkomma med förslag som löser problemet.

I motion So464 av Kerstin Heinemann m.fl. (fp) begärs i yrkande 3 ett tillkännagivande om ett nytt system för underhållsstöd. Motionärerna anser bl.a. att föräldrarnas, styvföräldrarnas och barnets inkomster skall beaktas.

I motionerna Sf249 av Monica Öhman och Lars U Granberg (s), Sf250 av Christer Skoog m.fl. (s) och Sf273 av Catherine Persson (s) begärs en utvärdering av systemet med underhållsstöd. I motionerna framhålls bl.a. att återbetalningsskyldigheten bör beräknas på aktuell inkomst.

Även i motion Sf221 av Bengt Silfverstrand (s) begärs fortsatt utvärdering av underhållsstödet. Motionären anser att det nya systemet har ett antal brister såsom att den ekonomiska förmågan hos boföräldern inte beaktas, att hänsyn inte tas till merkostnader för umgänge med barnet samt att procentsatserna vid fastställande av återbetalningsskyldighet är för högt tilltagna.

Utskottets bedömning

I flera av motionerna tas frågan upp om vilken inkomst som skall ligga till grund för återbetalningsskyldigheten. Den gällande metoden innebär att återbetalningsbeloppet anpassas till ändrade inkomstnivåer. När återbetalningsbeloppet fastställs hänför sig dock inkomsterna till förhållanden som gällde cirka två år tidigare eftersom fastställandet grundar sig på den senaste taxeringen. Metoden kan innebära att den som efter aktuellt inkomstår fått väsentligt minskade inkomster på grund av exempelvis arbetslöshet kan få svårigheter att betala fastställt återbetalningsbelopp. I en sådan situation kan visserligen anstånd beviljas men skulden ackumuleras och dessutom tas ränta ut på beloppet. Inkomstunderlaget bestäms utifrån bruttolön med avdrag för vid beskattningen medgivna avdrag i inkomstslaget tjänst såsom resor till och från arbetet och resor i tjänsten samt med tillägg av ränteintäkter och andra kapitalinkomster. Avdrag på grund av ränteutgifter etc. beaktas inte.

Utskottet har ovan instämt i regeringens bedömning att några genomgripande förändringar av det nya underhållsstödssystemet inte bör göras nu eftersom systemet endast varit igång en kort period.

Däremot anser utskottet fortfarande att de nuvarande reglerna för att fastställa återbetalningsskyldighet är problematiska eftersom de kan leda till ekonomiska svårigheter för personer som får sina inkomster påtagligt minskade t.ex. i samband med arbetslöshet. Utskottet anser därför att det i vissa lägen bör finnas en möjlighet att få återbetalningsskyldigheten fastställd till ett belopp som i större utsträckning motsvarar den faktiska betalningsförmågan. Även om lämpligheten av att införa den s.k. CSN-modellen i underhållsstödssystemet kan ifrågasättas utgår utskottet från att regeringen i det fortsatta analys- och utvärderingsarbetet undersöker olika tänkbara lösningar i syfte att komma till rätta med ifrågavarande problem och snarast återkommer till riksdagen med förslag till ändring av reglerna för återbetalning av underhållsstöd. Utskottet noterar i detta sammanhang att en förlängning av tiden för överlämnande av en fordan till kronofogdemyndigheten från två till fem månader kommer att innebära en lindring för de återbetalningsskyldiga.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Sf271 yrkande 5, So464 yrkande 3, Sf221, Sf249, Sf250 och Sf273. I den mån motionerna Sf230 och Sf277 yrkande 1 inte är tillgodosedda med det anförda avstyrks motionerna i fråga.

Utbetalning av underhållsstöd

Gällande ordning

Enligt 17 § lagen om underhållsstöd utbetalas underhållsstödet till boföräldern och det förlängda underhållsstödet, som utges tidigast fr.o.m. månaden efter det att den studerande har fyllt 18 år, till den studerande. Om det finns synnerliga skäl, får underhållsstödet på framställan av socialnämnden betalas ut till någon annan lämplig person eller till nämnden att användas för barnets bästa.

Motionen

I motion Sf252 av Carina Hägg (s) redovisas en situation då en 16-årig flicka av förhållanden som hon inte kunde påverka tillfälligt placerades i familjehem. Av olika anledningar kunde socialnämnden inte komma till en långsiktig lösning av hennes boendeförhållande, varför återstod eget boende. De biologiska föräldrarna skulle stå för försörjningen. En av föräldrarna misskötte betalningarna till flickan. Varken försäkringskassan eller socialtjänsten kunde hjälpa henne. Motionären anser att ungdomar som av speciella orsaker tvingas ha eget boende i slutet av sin barn- och ungdomstid själva bör få uppbära underhållsstödet. Hon begär ett tillkännagivande om att detta bör finnas med i den fortsatta utvärderingen av underhållsstödet.

Utskottets bedömning

Utskottet delar motionärens uppfattning att det är olyckligt om en grupp ungdomar riskerar att stå utan försörjning på grund av nämnda förhållanden. Utskottet anser dock att lösningen på problemet inte är att ändra reglerna så att utbetalning av underhållsstöd sker direkt till barnet eller den unge. Lagen om underhållsstöd innehåller regler om att stöd på framställan av socialnämnd får betalas ut till någon annan lämplig person eller till nämnden om det finns synnerliga skäl. Om dessa regler inte är tillräckliga förutsätter utskottet att frågan kommer att uppmärksammas i den fortsatta utvärderingen av systemet med underhållsstöd. Med det anförda avstyrker utskottet motion Sf252.

Umgängesavdrag och umgängesresor

Gällande ordning

En bidragsskyldig förälder som haft barnet hos sig under en sammanhängande tid av minst fem hela dygn eller under en kalendermånad haft barnet hos sig i minst sex hela dygn får enligt vad som följer av 21 § andra stycket lagen om underhållsstöd vid återbetalning av underhållsstöd göra avdrag med 1/40 av stödet för varje helt dygn.

Enligt 6 kap. 15 b § föräldrabalken skall den förälder som barnet bor hos ta del i de resekostnader som kan uppkomma i samband med att barnet umgås

med den andre föräldern. Det skall ske efter vad som är skäligt med hänsyn till föräldrarnas ekonomiska förmåga och övriga omständigheter.

Om en förälder saknar ekonomiska resurser får socialnämnden ge bistånd enligt 6 g § socialtjänstlagen, om det finns skäl för det. Ett beslut att inte bevilja sådant bistånd kan enligt vad som följer av 73 § samma lag bara överklagas genom den ordning som gäller för laglighetsprövning enligt kommunallagen.

Motionerna

I motion Sf277 av Ulla Hoffmann m.fl. (v) påpekas att en förälder som behöver ekonomiskt stöd enligt socialtjänstlagen för att åka och hälsa på sina barn inte längre kan överklaga ett negativt beslut. Det innebär att rätten att umgås med sina barn blir en klassfråga. Enligt yrkande 2 bör riksdagen begära lagförslag om återinförande av överklaganderätten i dessa situationer.

För att föräldrar med låg inkomst skall kunna träffa sina barn vill motionärerna att umgängesförälder skall ha rätt till två behovsprövade umgängesresor per månad. Behovsprövningen skall göras av försäkringskassan i samband med fastställandet av återbetalningsskyldigheten. Enligt yrkande 3 bör riksdagen begära förslag härom.

Vidare anser motionärerna att umgängesavdraget bör anpassas till moderna föräldrars sätt att reglera sitt umgänge. Regeringen bör därför återkomma med förslag som innebär att det är den faktiska umgängestiden som ger umgängesavdrag. I yrkande 4 begärs ett tillkännagivande härom.

Utskottets bedömning

Bestämmelserna om umgängesavdrag från underhållsstödet vid en sammanhängande tid av minst fem hela dygn infördes samtidigt med den nya lagen. Umgängesavdrag när umgänget varat minst sex hela dygn under en kalendermånad infördes däremot först den 1 oktober 1998 (prop. 1997/98:7, bet. 1997/98:LU12, rskr. 1997/98:229–230). I propositionen anfördes därvid att barn behöver ett regelbundet, konfliktfritt och individuellt anpassat umgänge med den förälder som det inte bor tillsammans med. Många gånger är det, enligt vad som anfördes i propositionen, värdefullt för barnet att få träffa föräldern ofta och i vardagssituationer. Regelsystemet bör därför vara så konstruerat att det inte försvårar ett vardagsumgänge. I yttrande till lagutskottet (1997/98:SfU2y) anförde socialförsäkringsutskottet att det kan bli orsak till konflikt mellan föräldrarna angående tidpunkter när barn egentligen har lämnats eller hämtats om man övergår till en 24-timmarsberäkning av dygnet i stället för hela kalenderdygn. En sådan förändring, som hade föreslagits i motioner, borde därför inte genomföras. Ett sådant system uppgavs av Riksförsäkringsverket också bli administrativt svårhanterligt och ekonomiskt kostsamt. Utskottet pekade i stället på att inom ramen för de frivilliga samarbetsavtalen kan parterna träffa avtal om umgängesavdrag med flexibla lösningar. Lagutskottet ansåg sammanfattningsvis att propositionens förslag i fråga om umgängesavdragen för närvarande fick anses tillfyllest.

Beträffande resekostnader vid umgänge såg socialförsäkringsutskottet, enligt vad som angavs i nämnda yttrande, med tillfredsställelse att förslag till lösande av denna fråga lagts fram. Den föreslagna metoden föreföll rimlig och tillämpbar i många fall. Ett problem var dock de fall då en eller båda föräldrarna helt saknar ekonomisk förmåga att bidra till resekostnaderna. Utskottet delade dock regeringens uppfattning att något finansiellt stöd inte kan komma i fråga. Inom ramen för samarbetsavtalen där man, enligt utskottets uppfattning, borde söka åstadkomma en helhetslösning kunde denna fråga vägas in i ett avtal med beaktande av alla övriga frågor. Lagutskottet, som likaså var positivt till förslaget i propositionen, delade uppfattningen att något finansiellt stöd från det allmänna inte kunde komma i fråga och avstyrkte motioner med förslag om sådant stöd.

Socialförsäkringsutskottet anser att riksdagen bör vidhålla sin inställning i dessa frågor. Utskottet finner i övrigt inte skäl att föreslå ändringar i överklaganderätten beträffande beslut enligt 6 g § socialtjänstlagen. Med det anförda avstyrks motion Sf277 yrkandena 2–4.

Beräkning av anslag för åren 2000 och 2001

Motionen

I motion Sf232 av Birger Schlaug m.fl. (mp) begärs i yrkande 4 ett tillkännagivande om beräknad fördelning på anslag inom utgiftsområde 12 för åren 2000–2001.

Utskottets bedömning

Det saknas anledning för riksdagen att nu besluta om beräkning av anslag för budgetåren 2000–2001. Utskottet avstyrker därför motion Sf232 yrkande 4.

Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten

Vid sidan av statsbudgeten redovisas fr.o.m. budgetåret 1999 ålderspension i form av allmän tilläggspension (ATP) och ålderspension i form av folkpension till pensionärer som också uppbär ATP.

Riksdagen har fastställt utgiftstaket för staten inklusive ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten till 753 miljarder kronor. Utgifterna för ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten har beräknats till 135 849 miljoner kronor för budgetåret 1999 (bet. 1998/99:FiU1, rskr 1998/99:38).

Som redogjorts för under utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom, anslaget A 1 Ålderspensioner, föreslår regeringen att prisbasbeloppet redan fr.o.m. år 1999 inte skall minskas vid beräkning av pensionsförmåner m.m. Förslaget beräknas medföra en utgiftsförändring för ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten på 1 352 miljoner kronor.

I samband med ålderspensionsreformen infördes en ny statlig ålderspensionsavgift. Enligt 8 § lagen (1998:676) om statlig ålderspensionsavgift skall en viss del av denna avgift föras till AP-fonden. Regeringen föreslår i propositionen att det i lagen (1983:1092) med reglemente för Allmänna pensions-

fonden bör stadgas att denna avgift skall förvaltas av första-sjätte fondstyrelserna.

Utskottets bedömning

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till ändring i lagen (1983:1092) med reglemente för Allmänna pensionsfonden.

Beräkning av utgifterna för år 2001

Motionen

I motion Sf232 yrkande 6 begär Birger Schlaug m.fl. (mp) ett tillkännagivande om att utgifterna för ålderspension vid sidan av statsbudgeten för budgetåret 2001, med hänsyn till Miljöpartiets förslag om skatteväxling, bör beräknas till högre belopp än vad regeringen gjort i budgetpropositionen.

Utskottets bedömning

Utskottet har inte haft någon erinran vad gäller regeringens beräkning av utgifter för ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten (1998/99:SfU1y).

Utskottet avstyrker motion Sf232 yrkande 6.

Hemställan

Utskottet hemställer

Utgiftsområde 10

1. beträffande *mål inom utgiftsområde 10*

att riksdagen med avslag på motion 1998/99:Sf219 yrkande 2 godkänner målen inom utgiftsområdet i enlighet med vad regeringen förordar,

2. beträffande *principer för socialförsäkringarna*

att riksdagen avslår motionerna 1998/99:Sf207 yrkandena 4 och 6, 1998/99:Sf229 yrkandena 1 och 2, 1998/99:Sf278 yrkandena 1 och 2, 1998/99:So257 yrkande 11 och 1998/99:So373 yrkande 7,

res. 1 (m)

res. 2 (c)

res. 3 (fp)

res. 4 (mp)

3. beträffande *jämställdhetsperspektiv på socialförsäkringarna*

att riksdagen avslår motion 1998/99:Sf227 yrkande 4,

4. beträffande *generell utredning av socialförsäkringssystemet*

att riksdagen avslår motionerna 1998/99:Sf207 yrkande 5, 1998/99:Sf208, 1998/99:Sf229 yrkandena 3 och 4, 1998/99:Sf264, 1998/99:Sf266 yrkande 12 och 1998/99:Sf278 yrkande 4,

res. 5 (m, kd, c, fp)

5. beträffande *anslag inom utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp*

att riksdagen

- a) antar regeringens förslag till lag om särskilda insatser för personer med tre fjärdedels förtidspension eller sjukbidrag,
- b) bemyndigar regeringen att under år 1999, i fråga om ramanslaget B 1 Riksförsäkringsverket, åta sig ekonomiska förpliktelser som innebär utgifter på högst 9 miljoner kronor under åren 2000–2002,
- c) med bifall till regeringens förslag anvisar anslagen inom utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp för budgetåret 1999 enligt utskottets förslag i bilaga 3,
- d) avslår de motionsyrkanden som förtecknats i bilaga 4 utgiftsområde 10,

6. beträffande *närståendepenning*

att riksdagen avslår motionerna 1998/99:Sf226 och 1998/99:Sf265,

res. 6 (kd, c, fp)

res. 7 (v)

7. beträffande *uppföljning av pågående försöksverksamhet*

att riksdagen avslår motion 1998/99:Sf272 yrkande 1,

8. beträffande *anslag inom utgiftsområde 10 budgetåren 2000 och 2001*

att riksdagen avslår motion 1998/99:Sf232 yrkande 1,

9. beträffande *arbetsgivares anmälningsskyldighet enligt sjuklönelagen*

att riksdagen med avslag på motionerna 1998/99:Sf218, 1998/99:Sf266 yrkande 10, 1998/99:Sf267 och 1998/99:N326 yrkande 5 antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1991:1047) om sjuklön,

res. 8 (m, kd, c, fp)

10. beträffande *lagförslagen i övrigt*

att riksdagen

dels antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i lagen (1994:566) om lokal försöksverksamhet med finansiell samordning mellan socialförsäkring, hälso- och sjukvård och socialtjänst,
 2. lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring med den ändringen att lagen såvitt avser punkt 3 i övergångsbestämmelserna till lagen (1998:87) om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring skall träda i kraft den 21 december 1998,
 3. lag om förvaltning av vissa fonder inom socialförsäkringsområdet,
 4. lag om ändring i lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring,
 5. lag om ändring i lagen (1977:267) om krigsskadeersättning till sjömän,
 6. lag om ändring i lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension,
 7. lag om ändring i lagen (1998:675) om införande av lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension,
- dels* antar av utskottet i bilaga 2 framlagt förslag till lag om ändring i lagen (1993:737) om bostadsbidrag,

Utgiftsområde 11

11. beträffande *anslag inom utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom*

att riksdagen

- a) godkänner målen inom utgiftsområdet i enlighet med vad regeringen förordar,
- b) antar regeringens förslag till
 1. lag om ändring i lagen (1998:677) om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring,
 2. lag om ändring i lagen (1998:548) om ändring i lagen (1969:205) om pensionstillskott,
 3. lag om ändring i lagen (1998:549) om ändring i lagen (1979:84) om delpensionsförsäkring,
 4. lag om ändring i lagen (1998:550) om ändring i lagen (1994:308) om bostadstillägg till pensionärer,
 5. lag om ändring i lagen (1998:683) om ändring i kommunalskattelagen (1928:370),
 6. lag om ändring i lagen (1998:718) om ändring i lagen (1990:325) om självdeklaration och kontrolluppgifter,
 7. lag om ändring i lagen (1994:308) om bostadstillägg till pensionärer,
- c) med bifall till regeringens förslag anvisar anslagen inom utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom för budgetåret 1999 enligt utskottets förslag i bilaga 3,
- d) avslår de motionsyrkanden som förtecknats i bilaga 4 utgiftsområde 11,

12. beträffande *efterlevandepensioner*

att riksdagen avslår motionerna 1998/99:Sf202, 1998/99:Sf203, 1998/99:Sf205, 1998/99:Sf232 yrkande 3, 1998/99:Sf241, 1998/99:Sf276 och 1998/99:Fi210 yrkande 40,

13. beträffande *äldre invandrare*

att riksdagen avslår motionerna 1998/99:Sf612 yrkande 8 och 1998/99:So311 yrkande 3,

14. beträffande *yrkesskadelivränta och samordningsregler*

att riksdagen avslår motion 1998/99:Sf280,

res. 9 (v)

15. beträffande *obetald ATP-avgift*
att riksdagen avslår motion 1998/99:Sf281,
res. 10 (v)

16. beträffande *pension från annat EU-land*
att riksdagen avslår motion 1998/99:Sf222,

17. beträffande *anslag inom utgiftsområde 11 budgetåren 2000 och 2001*
att riksdagen avslår motion 1998/99:Sf232 yrkande 2,

Utgiftsområde 12

18. beträffande *inriktningen på familjepolitiken*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99:Sf214 yrkande 5, 1998/99:Sf228 yrkande 1, 1998/99:Sf255 yrkandena 1, 3, 8 och 9, 1998/99:Sf256 yrkande 1, 1998/99:So309 yrkande 4, 1998/99:So378 yrkande 1, 1998/99:So464 yrkande 15, 1998/99:A802 yrkandena 6 och 7 samt 1998/99:A810 yrkande 1,

res. 11 (m)

res. 12 (kd)

res. 13 (c)

res. 14 (fp)

19. beträffande *det låga barnafödandet*
att riksdagen avslår motion 1998/99:So380 yrkande 2,

20. beträffande *anslag inom utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn*

att riksdagen

a) antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1996:1030) om underhållsstöd med det tillägget att 40 § lagen om underhållsstöd skall erhålla ändrad lydelse i enlighet med av utskottet framlagt förslag i bilaga 2 samt med den ändring av ingressen som föranleds härav,

b) med bifall till regeringens förslag anvisar anslagen inom utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn för budgetåret 1999 enligt utskottets förslag i bilaga 3,

c) avslår de motionsyrkanden som förtecknats i bilaga 4 utgiftsområde 12,

21. beträffande *barnbidrag m.m.*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99:Sf232 yrkande 5 och 1998/99:Sf236,

22. beträffande *mamma/pappamånaderna*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99:Sf228 yrkande 2, 1998/99:Sf251, 1998/99:Sf256 yrkande 2 i denna del, 1998/99:So309 yrkande 7, 1998/99:So380 yrkande 3, 1998/99:A801 yrkande 3 och 1998/99:A807 yrkande 9,

res. 15 (c, fp)

23. beträffande *höjd garantinivå*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99:Sf256 yrkande 2 i denna del och 1998/99:So373 yrkande 6,

24. beträffande *slopade garantidagar och 2,5-årsregeln*
att riksdagen avslår motion 1998/99:Sf256 yrkande 2 i denna del,

25. beträffande *föräldrapenningfrågor i övrigt*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99:Sf239, 1998/99:Sf246,
1998/99: Sf247, 1998/99:Sf253, 1998/99:Sf261 och 1998/99:Sf274,

26. beträffande *uppföljning av tillfällig föräldrapenning*
att riksdagen avslår motion 1998/99:Sf271 yrkande 7,

27. beträffande *återinförande av kontaktdagarna*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99:Sf228 yrkande 3 och
1998/99:Sf259,

res. 16 (c)

28. beträffande *frågor om tillfällig föräldrapenning i övrigt*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99:Sf262 och 1998/99:Sf275,

29. beträffande *havandeskapspenning till egenföretagare*
att riksdagen avslår motion 1998/99:Sf238,

30. beträffande *återbetalning av underhållsstöd*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99:Sf230 och 1998/99:Sf277 yr-
kande 1,

31. beträffande *utbetalning av underhållsstöd*
att riksdagen avslår motion 1998/99:Sf252,

32. beträffande *umgängesavdrag och umgängesresor*
att riksdagen avslår motion 1998/99:Sf277 yrkandena 2–4,

res. 17 (v)

33. beträffande *utvärdering av underhållsstödet*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99:Sf221, 1998/99:Sf249,
1998/99:Sf250 och 1998/99:Sf273,

34. beträffande *frågor om underhållsstöd i övrigt*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99:Sf271 yrkande 5 och
1998/99:So464 yrkande 3,

35. beträffande *anslag inom utgiftsområde 12 budgetåren 2000 och
2001*
att riksdagen avslår motion 1998/99:Sf232 yrkande 4,

Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten

36. beträffande *AP-fonden*
att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen
(1998:711) om ändring i lagen (1983:1092) med reglemente för All-
männa pensionsfonden,

37. beträffande *beräkning av utgifterna för budgetåret 2001*
att riksdagen avslår motion 1998/99:Sf232 yrkande 6.

Stockholm den 3 december 1998

På socialförsäkringsutskottets vägnar

Berit Andnor

I beslutet har deltagit: Berit Andnor (s), Bo Könberg (fp), Margit Gennser (m), Maud Björnemalm (s), Ulla Hoffmann (v), Rose-Marie Frebran (kd), Ulf Kristersson (m), Mariann Ytterberg (s), Gustaf von Essen (m), Lennart Klockare (s), Ronny Olander (s), Carlinge Wisberg (v), Göran Lindblad (m), Kerstin-Maria Stalín (mp), Birgitta Carlsson (c), Mona Berglund Nilsson (s) och Kenneth Lantz (kd).

Reservationer

1. Principer för socialförsäkringarna (mom. 2)

Margit Gennser, Ulf Kristersson, Gustaf von Essen och Göran Lindblad (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande i avsnittet Mål och principer för socialförsäkringarna som börjar med "Utskottet vill" och slutar med "därmed motionsyrkandet" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottet är det nödvändigt att i grunden förändra nuvarande socialförsäkringssystem med utgångspunkt i ett antal vägledande principer. Systemet bör vara robust i den meningen att det är förutsägbart och finansiellt stabilt. Det bör vidare vara försäkringsmässigt, överblickbart och enkelt. Samtidigt skall det garantera grundläggande trygghet, betona arbetslinjen och ge skydd för tillfälligt inkomstbortfall. Utskottet anser vidare att ett socialförsäkringssystem bör utformas antingen som en obligatorisk försäkring vid inkomstbortfall på grund av sjukdom, arbetsskada och arbetslöshet kombinerad med individuella tilläggförsäkringar eller som ett system med sparkonton.

Utskottet anser vidare att de närmast vattentäta skotten mellan sjukvården och försäkringskassan medför onödiga kostnader för det allmänna och sämre vård för medborgarna. En ökad samordning skulle ge mer vård för pengarna. Bl.a. skulle förtidspensionerna minska om kostnaderna härför ställdes i relation till kostnaderna för sjukvårdande behandling och rehabilitering. Mot bakgrund härav bör den del av förtidspension och sjukpenning som rör rehabilitering, liksom läkemedelssubventioner, inordnas i en ny hälsoförsäkring.

Vad utskottet ovan anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande principer för socialförsäkringarna

att riksdagen med bifall till motionerna 1998/99:Sf207 yrkandena 4 och 6 och 1998/99:So257 yrkande 11 samt med avslag på motionerna 1998/99:Sf229 yrkandena 1 och 2, 1998/99:Sf278 yrkandena 1 och 2 samt 1998/99:So373 yrkande 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

2. Principer för socialförsäkringarna (mom. 2)

Birgitta Carlsson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande i avsnittet Mål och principer för socialförsäkringarna som börjar med "Utskottet vill" och slutar med "därmed motionsyrkandet" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att det nuvarande trygghetssystemet är ett lapptäcke utan helhetsperspektiv som behöver reformeras i grunden. Enligt utskottets mening bör ett trygghetssystem ge både trygghet och valfrihet. Systemet skall vara hållbart och uppmuntra till arbete. Det bör vidare bygga på den nya tidens förutsättningar, dvs. att även personer som väljer att starta företag eller att vara uppdragstagare är lika kvalificerade till den grundläggande tryggheten som alla andra. Utskottet anser att en samordnad trygghetsförsäkring bör införas som skall ersätta nuvarande försäkring vid arbetslöshet, sjukdom, arbetsskada eller förtidspension. Den skall ge grundtrygghet i form av grundpenning till var och en och därutöver en inkomstrelaterad del vars storlek är baserad på den inkomst man har som företagare eller anställd. Försäkringen bör vidare utformas så att den stärker arbetslinjen likaväl som rehabilitering. Med dessa principer som utgångspunkt bör en välfärdsreform genomföras. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande principer för socialförsäkringarna

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Sf229 yrkandena 1 och 2 samt med avslag på motionerna 1998/99:Sf207 yrkandena 4 och 6, 1998/99:Sf278 yrkandena 1 och 2, 1998/99:So257 yrkande 11 samt 1998/99:So373 yrkande 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

3. Principer för socialförsäkringarna (mom. 2)

Bo Könberg (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande i avsnittet Mål och principer för socialförsäkringarna som börjar med "Utskottet vill" och slutar med "därmed motionsyrkandet" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att socialförsäkringarna behöver reformeras. Utgångspunkten bör vara en generell välfärdspolitik som finansieras solidariskt. Det bör finnas tre allmänna obligatoriska försäkringar – en vid pension, en vid sjukdom och en vid arbetslöshet. Försäkringarna skall innehålla självrisk, vara fristående och ge incitament till arbete och rehabilitering samt motverka utslagning. Försäkringarna skall vidare vara autonoma och finansieras med egenavgifter. Det skall också finnas ett direkt samband mellan avgifter och förmåner. Dessutom bör förmåns- och avgiftstaken vara desamma.

Vad utskottet anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande principer för socialförsäkringarna

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Sf278 yrkandena 1 och 2 samt med avslag på motionerna 1998/99:Sf207 yrkandena 4 och 6, 1998/99:Sf229 yrkandena 1 och 2, 1998/99:So257 yrkande 11 och 1998/99:So373 yrkande 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

4. Principer för socialförsäkringarna (mom. 2)

Kerstin-Maria Stalín (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande i avsnittet Mål och principer för socialförsäkringarna som börjar med "Utskottet vill" och slutar med "därmed motionsyrkandet" bort ha följande lydelse:

Många människor, som inte har några sociala problem, tvingas till en förnedrande prövning hos socialtjänsten. Det enda problemet är enligt utskottet att de är arbetslösa eller endast har rätt till någon form av arbetsmarknadsstöd, som är för lågt för att leva på. Utskottet anser att alla som är berättigade till ersättning från något annat försörjningssystem skall ha rätt att få ett försörjningstillägg från försäkringskassan motsvarande det som fattas upp till existensminimum. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande principer för socialförsäkringarna

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:So373 yrkande 7 samt med avslag på motionerna 1998/99:Sf207 yrkandena 4 och 6, 1998/99:Sf229 yrkandena 1 och 2, 1998/99:Sf278 yrkandena 1 och 2 och 1998/99:So257 yrkande 11 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

5. Generell utredning av socialförsäkringssystemet (mom. 4)

Bo Könberg (fp), Margit Gennser (m), Rose-Marie Frebran (kd), Ulf Kristersson (m), Gustaf von Essen (m), Göran Lindblad (m), Birgitta Carlsson (c) och Kenneth Lantz (kd) anser

dels att den del av utskottets yttrande i avsnittet Mål och principer för socialförsäkringarna som börjar med "Vad gäller" och slutar med "utskottet anfört" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att det framtida socialförsäkringssystemets utformning måste diskuteras i grunden och att en reformering av systemet måste ske. Det finns olika vägar att gå. Man kan förbättra och utveckla det nuvarande systemet men med all sannolikhet behövs olika mer genomgripande förändringar. En viktig beståndsdel i ett framtida system är att det inte ställer människor utanför försäkringssystemet. En parlamentarisk kommitté bör enligt utskottet snarast tillsättas för att nå en bred överenskommelse om socialförsäkringssystemet.

Vad nu anförts bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

4. beträffande *generell utredning av socialförsäkringssystemet* att riksdagen med bifall till motionerna 1998/99:Sf207 yrkande 5, 1998/99:Sf266 yrkande 12 och 1998/99:Sf278 yrkande 4 och med anledning av motion 1998/99:Sf264 samt med avslag på motionerna 1998/99:Sf208 och 1998/99:Sf229 yrkandena 3 och 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

6. Närståendepenning (mom. 6)

Bo Könberg (fp), Rose-Marie Frebran (kd), Birgitta Carlsson (c) och Kenneth Lantz (kd) anser

dels att den del av utskottets yttrande i avsnittet Närståendepenning som börjar med "Vad gäller" och slutar med "detta syfte" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att det är en brist att närståendepenning endast kan utges för som mest 60 dagar. Om rätten till närståendepenning förlängdes skulle enligt utskottets mening flera positiva effekter uppnås, bl.a. skulle den offentliga vården avlastas. Utskottet anser att närståendepenning bör kunna utges för mer än 60 dagar samt att det behövs en utredning om en sådan förändring i närståendepenningen. Detta bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

6. beträffande *närståendepenning*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Sf265 och med avslag på motion 1998/99:Sf226 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

7. Närståendepenning (mom. 6)

Ulla Hoffmann och Carlinge Wisberg (båda v) anser

dels att den del av utskottets yttrande i avsnittet Närståendepenning som börjar med "Kravet i" och slutar med "motion Sf226" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att anhörigbegreppet fullt ut skall gälla även homosexuella sambor. Vidare finns det inte något skäl att från rätt till närståendepenning under 240 dagar undanta en närstående bara för att partnern fått sin hivinfektion på annat sätt än via blod och blodprodukter inom den svenska hälso- och sjukvården. Enligt utskottets mening bör närståendepenning under 240 dagar liksom avgiftsfria sjukvårdsförmåner utges till alla hivsmittade och deras anhöriga och inte bara till dem som smittats inom den svenska hälso- och sjukvården. Enligt utskottet ryms kostnaderna för denna reform inom socialförsäkringens ram. Om så inte är fallet får detta prövas i samband med 1999 års vårproposition.

Vad nu anförts bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

6. beträffande *närståendepenning*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Sf226 och med avslag på motion 1998/99:Sf265 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

8. Arbetsgivares anmälningsskyldighet enligt sjuklönelagen (mom. 9)

Bo Könberg (fp), Margit Gennser (m), Rose-Marie Frebran (kd), Ulf Kristersson (m), Gustaf von Essen (m), Göran Lindblad (m), Birgitta Carlsson (c) och Kenneth Lantz (kd) anser

dels att den del av utskottets yttrande i avsnittet Arbetsgivares anmälningsskyldighet enligt sjuklönelagen som börjar med ”Det är” och slutar med ”yrkande 5” bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att det är viktigt att minska antalet uppgifter som arbetsgivare är skyldiga att lämna till olika myndigheter. Förslaget att avskaffa arbetsgivarnas skyldighet att lämna uppgift om korta sjukfall berör emellertid endast arbetsgivare med färre än 50 anställda. Det går visserligen i rätt riktning, men är inte tillräckligt långtgående. En slopad skyldighet att lämna uppgift om kortvariga sjukfall bör omfatta samtliga arbetsgivare. Informationen om de korta sjukfallen bör kunna inhämtas genom de återkommande arbetskraftsundersökningarna (AKU). Utskottet anser därför att arbetsgivares anmälningsskyldighet enligt sjuklönelagen helt bör avskaffas. Detta sker genom att andra stycket i 12 § SjLL slopas.

dels att utskottets hemställan under 9 bort ha följande lydelse:

9. beträffande *arbetsgivares anmälningsskyldighet enligt sjuklönelagen*

att riksdagen med anledning av propositionen och med bifall till motionerna 1998/99:Sf266 yrkande 10, 1998/99:Sf267 och 1998/99:N326 yrkande 5 samt med avslag på motion 1998/99:Sf218 antar förslaget till lag om ändring i lagen (1991:1047) om sjuklön såvitt avser 12 § med den ändringen att andra stycket upphör,

9. Yrkesskadelivränta och samordningsregler (mom. 14)

Ulla Hoffmann och Carlinge Wisberg (båda v) anser

dels att den del av utskottets yttrande i avsnittet Yrkesskadelivränta och samordningsregler som börjar med ”Utskottet har” och slutar med ”och 2” bort ha följande lydelse:

En person som fått en yrkesskadelivränta utbetald med ett engångsbelopp kan, genom samordningen av livränta och pension, komma att få betala mer än han eller hon fått ut som engångsbelopp. Engångsbeloppet bestäms utifrån den förväntade medellivslängden. Den som lever längre än medellivslängden måste dock fortsätta att betala resten av sitt liv. De pensionärer som uppbär yrkesskadelivränta och omfattas av samordningsreglerna i AFL bör enligt utskottets mening anses ha betalat sin skuld när avdragen från pensionen motsvarar livräntans engångsbelopp. De pensionärer som på så sätt redan nu

betalt ursprungsbeloppet bör också anses skuldfria. Regeringen bör utreda hur lagstiftningen skall ändras för att ingen skall behöva betala mer än det som han eller hon fått i engångsbelopp.

Det anförda bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 14 bort ha följande lydelse:

14. beträffande *yrkesskadelivränta och samordningsregler*
att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Sf280 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

10. Obetald ATP-avgift (mom. 15)

Ulla Hoffmann och Carlinge Wisberg (båda v) anser

dels att den del av utskottets yttrande i avsnittet Obetald ATP-avgift som börjar med ”I det” och slutar med ”motion Sf281” bort ha följande lydelse:

Den som under några år inte har betalat ATP-avgift, och för de åren saknar ATP-poäng, får lägre pensionstillskott. Pensionstillskottet beräknas i dessa fall som om full ATP utgick. Enligt utskottets mening bör det göras skillnad på om någon avsiktligt låter bli att betala sociala avgifter eller mer eller mindre tvingas av kronofogden att begära att slippa betala avgifter. Den 1 januari 1982 upphörde en lag som tillät undantag från inbetalning av ATP-avgifter m.m. En person som innan dess gått i konkurs omfattas emellertid fortfarande av lagregelns verkningar på så sätt att pensionstillskottet minskar. Utskottet anser i likhet med vad som anförts i motion Sf281 att de pensionärer som före år 1982 inte kunnat betala sin ATP-avgift inte skall ha reducerat pensionstillskott. Regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag härom.

Det anförda bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 15 bort ha följande lydelse:

15. beträffande *obetald ATP-avgift*
att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Sf281 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

11. Inriktningen på familjepolitiken (mom. 18)

Margit Gennser, Ulf Kristersson, Gustaf von Essen och Göran Lindblad (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande i avsnittet Inriktningen på familjepolitiken som börjar med ”Utskottet anser” och slutar med ”yrkande 1” bort ha följande lydelse:

Dagens familjepolitik är utformad utifrån ett homogent industrisamhälle där människor i stor utsträckning levde likartade liv. En familjepolitik för människor i skiftet mellan det tjugonde och tjugoförsta århundradet kan inte vila på en idébas och en verklighetsbild från 1930–40-talen och 1960–70-talens syn på politikens makt. Moderna svenska familjer vill ta ett större ansvar för sina barn och kunna kombinera både familje- och yrkesliv, och många är också hemma. Utskottet anser att familjen skall värnas, föräldrarol-

len stärkas och valfriheten respekteras och öka. Familjen har en lika viktig roll i dag som den haft i historiskt perspektiv. Väl fungerande familjer ger trygghet åt den enskilde och stabilitet åt samhället i stort. Kärnfamiljen är viktig liksom äktenskapet är viktigt men även andra familjebildningar och samlevnadsformer som bygger på frivillighet och långsiktighet. Genom ett grundavdrag för barn, en skattereduktion för hemnära tjänster, den lagstadgade rätten till och skyddet för alternativa barnomsorgsformer, avdragsrätten för styrkta barnomsorgskostnader och vårdnadsbidrag, tas enligt utskottet ett stort steg mot en modern familjepolitik som kännetecknas av ökad rättvisa och valfrihet.

En viktig grund är enligt utskottet att man skall kunna leva på sin lön. För att detta skall bli möjligt krävs bl.a. skatt efter bärkraft och försörjningsbörda. Med denna grundförutsättning uppfylld minskar behoven av bidrag. Det fortsatta stödet till barnomsorgen skall vara neutralt i förhållande till barnomsorgsform och gå direkt till föräldrarna. Därmed kan alla föräldrar både välja grad av förvärvsarbete och inriktning av barnomsorg. För att öka familjens trygghet är det angeläget att varje familj kan spara och ha tillgång till eget grundkapital. Att äga sin bostad är också en trygghetsfaktor. Den möjligheten skall ges alla i form av egna hem eller lägenheter.

Utskottet delar således den grundläggande och principiella syn på familjepolitiken som förs fram i bl.a. motion Sf214.

Vad utskottet anfört om inriktningen på familjepolitiken bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 18 bort ha följande lydelse:

18. *beträffande inriktningen på familjepolitiken*

att riksdagen med bifall till motionerna 1998/99:Sf214 yrkande 5 och 1998/99:A802 yrkandena 6 och 7 samt med avslag på motionerna 1998/99:Sf228 yrkande 1, 1998/99:Sf255 yrkandena 1, 3, 8 och 9, 1998/99:Sf256 yrkande 1, 1998/99:So309 yrkande 4, 1998/99:So378 yrkande 1, 1998/99:So464 yrkande 15 och 1998/99:A810 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

12. Inriktningen på familjepolitiken (mom. 18)

Rose-Marie Frebran och Kenneth Lantz (båda kd) anser

dels att den del av utskottets yttrande i avsnittet Inriktningen på familjepolitiken som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "yrkande 1" bort ha följande lydelse:

Dagens stöd till barnfamiljerna strider enligt utskottets uppfattning mot viktiga principer som rättvisa, valmöjligheter och god fördelningspolitik. Kostnaden för den som själv ordnar sin barnomsorg, i egen regi eller genom att köpa tjänsten osubventionerad, blir orimligt stor. Den kraftigt subventionerade offentliga barnomsorgen innebär i praktiken att en stor grupp föräldrar gynnas på en annan grupps bekostnad. Genom att styra alla resurser till ett fåtal barnomsorgsformer har staten i praktiken tagit över beslut som familjerna själva borde fatta.

Utskottet anser att det nuvarande familjepolitiska systemet har flera brister. Barnomsorgssubventionerna tillfaller i stor utsträckning redan resursstarka hushåll. Föräldrapenningen är lägre ju sämre ekonomisk situation kvinnan har innan hon får barn och omvänt högre för redan välavlönade kvinnor. Barnbidraget utbetalas lika för alla. Endast bostadsbidraget kan sägas särskilt gynna resurssvaga hushåll.

Vidare är det enligt utskottet en brist att det familjepolitiska stödet inte medger flera alternativa barnomsorgsformer. I dag är det bara de mest välbeställda som kan välja den barnomsorgsform som passar dem bäst. Med barnens och familjernas behov som utgångspunkt för familjepolitiken är det angeläget att alla har möjlighet att välja den barnomsorgsform som passar de egna förhållandena bäst. Mot denna bakgrund anser utskottet att vårdnadsbidraget bör återinföras. Det är en reform som innebär förbättringar för dem som väljer att utnyttja det utan att någon annan förlorar på det. Vårdnadsbidraget medför vidare ökad kostnadsmässig neutralitet mellan olika barnomsorgsalternativ.

Det viktiga hemarbetet måste enligt utskottet utföras men signalerna från samhället är att alla bör förvärsarbete heltid, även under t.ex. småbarnsperioden. Vård och underhåll av maskiner har ett värde i BNP, medan vård och underhåll av människor i hemmet inte räknas i skattesammanhang och inte alls registreras i den ekonomiska statistiken.

Vad utskottet ovan anfört om inriktningen på familjepolitiken bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 18 bort ha följande lydelse:

18. *beträffande inriktningen på familjepolitiken*

att riksdagen med bifall till motionerna 1998/99:Sf255 yrkandena 1, 3, 8 och 9 samt 1998/99:A810 yrkande 1 och med avslag på motionerna 1998/99:Sf214 yrkande 5, 1998/99:Sf228 yrkande 1, 1998/99:Sf256 yrkande 1, 1998/99:So309 yrkande 4, 1998/99:So378 yrkande 1, 1998/99:So464 yrkande 15 samt 1998/99:A802 yrkandena 6 och 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

13. Inriktningen på familjepolitiken (mom. 18)

Birgitta Carlsson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande i avsnittet Inriktningen på familjepolitiken som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "yrkande 1" bort ha följande lydelse:

Dagens föräldraförsäkring är omgärdad av många regler som begränsar föräldrarnas valmöjlighet att själva disponera över sin tid med barnen. Utskottet anser att föräldrar är mogna att själva bestämma över sin tid och planera sin egen ekonomi.

En större andel av det familjepolitiska stödet bör betalas ut direkt till föräldrarna. Stödet skall vara rättvist, ge valfrihet och stor flexibilitet och vara lika för alla barn. Utskottet föreslår ett förnyat familjestöd där stöden till barnfamiljerna samordnas. För barn i förskoleåldern bör föräldrapenning, barnbidrag och flerbarnstillägg slås ihop till ett samlat stöd lika för varje barn

till dess barnet fyllt 6 år. På så sätt ges grundtrygghet under hela förskoletiden liksom möjlighet att välja att vara hemma eller betala för barnomsorg på det sätt som passar familjen bäst. Mot denna bakgrund anser utskottet att det bör inrättas ett barnkonto. Vid barnets födelse får föräldrarna ett fiktivt konto med 250 000 kronor som de kan disponera genom månadsvisa uttag under barnets förskoleår. Föräldrarna har möjlighet att välja hur man vill disponera sin föräldraledighet eller vem man vill anlita för barnomsorg. Summan på kontot minskar efterhand som man utnyttjar barnkontot. Enbart kontots ekonomiska begränsningar avgör hur föräldraledigheten skall disponeras. Familjestödet bör vara beskattat och ge rätt till avdrag för styrkta barnomsorgskostnader upp till en viss nivå.

Utskottet anser vidare att valmöjligheterna när det gäller alternativ barnomsorg bör ökas genom ett återinförande av etableringsfriheten för alternativ barnomsorg. Endast en fri etablering kan säkerställa alternativ till den kommunala barnomsorgen.

Enligt utskottet är det angeläget att barn har kontakt med båda sina föräldrar och att också båda föräldrarna ges möjlighet att ta ut föräldraledighet. Utskottet anser att mamma/pappamånaderna bör behållas men att ersättningen bör höjas till 90 % av den sjukpenninggrundande inkomsten. Vidare bör kontaktdagarna återinföras för att ge föräldrarna möjlighet att engagera sig i barnets förskola och skola. Föräldrarna bör ha rätt till två kontakt dagar per år när barnet är mellan 4 och 12 år.

Vad utskottet ovan anfört om inriktningen på familjepolitiken bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 18 bort ha följande lydelse:

18. *beträffande inriktningen på familjepolitiken*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Sf228 yrkande 1 och med avslag på motionerna 1998/99:Sf214 yrkande 5, 1998/99:Sf255 yrkandena 1, 3, 8 och 9, 1998/99:Sf256 yrkande 1, 1998/99:So309 yrkande 4, 1998/99:So378 yrkande 1, 1998/99:So464 yrkande 15, 1998/99:A802 yrkandena 6 och 7 samt 1998/99:A810 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

14. Inriktningen på familjepolitiken (mom. 18)

Bo Könberg (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande i avsnittet Inriktningen på familjepolitiken som börjar med ”Utskottet anser” och slutar med ”yrkande 1” bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att familjepolitiken skall främja såväl valfrihet som jämställdhet mellan kvinnor och män. Den som väljer att förvärvsarbete skall ha ekonomiskt utbyte av detta. Med denna utgångspunkt bör det familjepolitiska stödet utformas efter principerna att det skall kunna användas så flexibelt som möjligt och av båda föräldrarna samt att det skall löna sig för småbarnsmammor att arbeta. Samtidigt skall det vara möjligt att minska sin arbetstid. Valet får inte bara stå mellan att arbeta heltid eller inte yrkesarbete alls. Enligt utskottet bör familjestödet innehålla en utbyggd barnomsorg över

hela landet med reella valmöjligheter mellan olika omsorgsformer. En reformerad föräldraförsäkring, småbarnstillägg i barnbidragssystemet och ett flexibelt stödssystem till barnomsorgen skulle enligt utskottets mening uppfylla dessa krav.

Barnens situation påverkas av flera olika sinsemellan oberoende beslut i riksdag, kommuner och landsting. Utskottet anser att en utredning behövs för att se över hur barnen påverkas av alla sammantagna transaktioner, parallella system, olika bestämmelser m.m. som berör barnfamiljerna. En sådan utredning behövs enligt utskottet för att finna en helhetssyn, minska marginaleffekter och ta bort onödiga kilar i systemet.

Vad utskottet ovan anfört om inriktningen på familjepolitiken bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 18 bort ha följande lydelse:

18. beträffande *inriktningen på familjepolitiken*
att riksdagen med bifall till motionerna 1998/99:Sf256 yrkande 1 och 1998/99:So464 yrkande 15 samt med avslag på motionerna 1998/99:Sf214 yrkande 5, 1998/99:Sf228 yrkande 1, 1998/99:Sf255 yrkandena 1, 3, 8 och 9, 1998/99:So309 yrkande 4, 1998/99:So378 yrkande 1, 1998/99:A802 yrkandena 6 och 7 samt 1998/99:A810 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

15. Mamma/pappamånaderna (mom. 22)

Bo Könberg (fp) och Birgitta Carlsson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande i avsnittet Föräldrapenning i anledning av barns födelse som börjar med "Vad gäller" och slutar med "utrymme för" bort ha följande lydelse:

Fortfarande råder det stora skillnader mellan hur mycket tid som kvinnor respektive män använder tillsammans med sina barn. Det är viktigt att barn får kontakt med båda sina föräldrar och utskottet anser att båda föräldrarna bör stimuleras att ta ansvar för hem och familj. Ett sätt att skapa denna stimulans är mamma/pappamånaderna. För att dessa skall uppnå avsedd effekt bör ersättningen vara 90 % av respektive förälders sjukpenninggrundande inkomst. Detta bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 22 bort ha följande lydelse:

22. beträffande *mamma/pappamånaderna*
att riksdagen med bifall till motionerna 1998/99:Sf228 yrkande 2 och 1998/99:Sf256 yrkande 2 i denna del samt med avslag på motionerna 1998/99:Sf251, 1998/99:So309 yrkande 7, 1998/99:So380 yrkande 3, 1998/99:A801 yrkande 3 och 1998/99:A807 yrkande 9 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

16. Återinförande av kontaktdagarna (mom. 27)

Birgitta Carlsson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande i avsnittet Tillfällig föräldrapenning som börjar med ”Vad därefter” och slutar med ”och Sf259” bort ha följande lydelse:

Många föräldrar har i dag svårt att hinna med och att aktivt medverka i daghem och skolor. Enligt utskottet är det dock viktigt att stimulera och göra ett sådant engagemang möjligt. Utskottet anser därför att det för barn mellan fyra och tolv år bör införas två kontaktdagar per år. Dessa dagar bör kunna sparas och användas när som helst under perioden. Detta bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 27 bort ha följande lydelse:

27. beträffande återinförande av kontaktdagarna
att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Sf228 yrkande 3 och med avslag på motion 1998/99:Sf259 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

17. Umgängesavdrag och umgängesresor (mom. 32)

Ulla Hoffmann och Carlinge Wisberg (båda v) anser

dels att den del av utskottets yttrande i avsnittet Umgängesavdrag och umgängesresor som börjar med ”Bestämmelserna om” och slutar med ”yrkandena 2–4” bort ha följande lydelse:

Enligt de nuvarande reglerna för umgängesresor skall föräldrarna dela på kostnaden för resorna. För vissa föräldrar kan avståndet mellan bostäderna i kombination med låga löner innebära att kostnaden för resorna blir orimligt hög. Utskottet anser att det är oacceptabelt att föräldrar med låg inkomst inte skall kunna träffa sina barn. En umgängesförälder bör därför ha rätt till två behovsprövade umgängesresor per månad.

Tidigare kunde den förälder som behövde stöd för resor till och från barnen söka ekonomiskt bistånd och, om det inte bifölls, överklaga beslutet. Detta är inte längre möjligt.

När det gäller umgängesavdrag har umgängesföräldern rätt att tillgodoräkna sig avdrag för ett helt dygn under förutsättning att barnet vistats hos umgängesföräldern minst sex dagar i månaden. Utskottet ställer sig tveksamt till om detta är realistiskt. De flesta föräldrar har reglerat umgänget så att barnen vistas hos umgängesföräldern varannan helg med möjlighet till umgänge mitt i veckorna. Om t.ex. en pappa två helger i månaden hämtar barnet på daghemmet kl. 17.00 fredag eftermiddag och lämnar det kl. 17.00 på söndag får han i dag inte tillgodoräkna sig umgängesavdrag för mer än ett dygn. Reglerna bör enligt utskottets mening ändras så att man övergår till 24-timmars beräkning av dygnet i stället för kalenderdygnsberäkning.

Vad utskottet ovan anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 32 bort ha följande lydelse:

32. beträffande *umgängesavdrag och umgängesresor* att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Sf277 yrkandena 2–4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

Särskilda yttranden

1. Moderaternas anslagsförslag (mom. 5, 11 och 20)

Margit Gennser, Ulf Kristersson, Gustaf von Essen och Göran Lindblad (alla m) anför:

I riksdagen finns en majoritet bestående av socialdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister för förslagen i budgetpropositionen (prop. 1998/99:1) beträffande ekonomiska ramar för de olika utgiftsområdena samt beräkningen av statens inkomster avseende 1999 i den statliga budgeten. Samma majoritet har också uttalat sitt stöd för beräkningen av det offentliga utgiftstaket samt förslagen om preliminära utgiftstak för åren 2000 och 2001.

Moderata samlingspartiet har i parti- och kommittémotioner förordat en annan inriktning av den ekonomiska politiken och budgetpolitiken. Våra förslag syftar till att skapa förutsättningar för ett ekonomiskt, kulturellt och socialt växande Sverige. Genom en större enskild sektor och ett starkare civilt samhälle kan både företag och människor växa. Massarbetslösheten kan steg för steg pressas tillbaka samtidigt som den sociala tryggheten också i andra bemärkelser kan öka genom att hushållen får en större ekonomisk självständighet.

Vi har föreslagit en långtgående växling från subventioner och bidrag till omfattande skattesänkningar för alla, främst låg- och medelinkomsttagare. Samtidigt värnar vi om de människor som är i störst behov av gemensamma insatser och som har små eller inga möjligheter att påverka sin egen situation. Vi slår också fast att det allmänna skall tillföras resurser för att på ett tillfredsställande sätt kunna genomföra de uppgifter som måste vara gemensamma.

Då riksdagens majoritet har en annan inriktning av politiken redovisar vi i detta särskilda yttrande den del av vår politik som rör utgiftsområdena 10, 11 och 12.

Anslag inom utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Moderaterna anser att utgiftsområde 10 bör minskas med 11 181 miljoner kronor för år 1999 jämfört med regeringens förslag.

A 1 Sjukpenning och rehabilitering m.m.

Moderaterna föreslår besparingar inom anslaget A 1 på sammanlagt 7 830 miljoner kronor.

Den kraftiga ökningen av sjukpenningkostnaderna under innevarande budgetår – en ökning som tycks fortsätta under kommande budgetperiod – är enligt vår uppfattning synnerligen allvarlig. Genomförda ”återställare”, bl.a. i

form av höjd ersättningsnivå inom sjukförsäkringen, har säkerligen bidragit till denna utveckling och kan förvärra de framtida effekterna.

Vi har bl.a. med hänsyn till detta tidigare föreslaget att ersättningsnivån sänks till 75 % av den sjukpenninggrundande inkomsten. Som framgår upprepar vi detta krav även nu.

De föreslagna besparingarna har som mål att ytterligare betona arbetslinjen i socialförsäkringen. Förslagen skall också ses mot bakgrund av de i annat sammanhang föreslagna skattesänkningarna för låg- och medelinkomsttagare.

Enligt vår uppfattning finns det stora ekonomiska fördelar med finansiell samordning mellan socialförsäkringen, hälso- och sjukvården, kommunerna och länsarbetsnämnden, vilket avspeglas i vårt ramförslag. Vi anser därför att FINSAM-modellen bör införas i hela landet fr.o.m. den 1 juli 1999 och att detta tydligare skall markeras i lagstiftningen.

Besparingarna i övrigt uppnås genom att kompensationsnivån i sjukpenningförsäkringen sänks till 75 % av sjukpenninggrundande inkomst fr.o.m. den 1 januari 1999 samt att den sjukpenninggrundande inkomsten beräknas på de senaste 24 månadernas inkomst och räknas upp med basbeloppet i stället för med löneutvecklingen. Vidare bör ytterligare en karensdag införas i sjukpenningförsäkringen. Dock bör personer med fler än en arbetsgivare samt skiftarbetare kompenseras för den extra karensdagen.

Vidare anser vi att kostnaderna för fusk och överutnyttjande kan minskas genom ökad kontroll av sjukpenningförsäkringen. Besparingar uppnås också genom att personskador till följd av trafikolyckor förs över till trafikskadeförsäkringen. Vi anser att en överföring av sådana sjukfall till trafikförsäkringen ger en direkt koppling mellan premie och skadeutfall och medför dessutom att rehabilitering får högsta prioritet. Ökade premier bör kompenseras med skattesänkningar.

Vi anser också att Kilens verksamhet för läkemedelsberoende personer är viktig och att en neddragning av den kan få negativa konsekvenser genom ökade kostnader för sjukskrivningar och förtidspensioner. Enligt vår uppfattning är det av nationellt intresse att Kilens verksamhet får fortsätta.

A 2 Förtidspensioner och A 3 Förtidspensioner: statlig ålderspensionsavgift

Moderaterna föreslår besparingar inom anslaget A 2 på sammanlagt 2 990 miljoner kronor. Som en konsekvens av neddragningen av anslaget A 2 uppstår besparingar med 281 miljoner kronor inom anslaget A 3.

Vi anser att nödvändiga besparingar kan göras genom en ökad kontroll av förtidspensioner.

A 5 Arbetsskadeersättningar och A 6 Arbetsskadeersättningar: statlig ålderspensionsavgift

Moderaterna föreslår besparingar inom anslaget A 5 på sammanlagt 220,8 miljoner kronor. Som en konsekvens av neddragningen av anslaget A 5 uppstår besparingar inom anslaget A 6 med 50,1 miljoner kronor.

Vi anser att arbetsskadeförsäkringen helt skall lyftas ut ur den offentliga försäkringen och att sjukskrivningar som beror på trafikolyckor skall föras till trafikskadeförsäkringen. Den nuvarande arbetsskadeförsäkringen bör

enligt vår uppfattning fr.o.m. den 1 juli 1999 ersättas med en obligatorisk arbetsskadeförsäkring som tecknas av arbetsgivaren. Försäkringen skall finansieras med enhetliga avgifter som dock bör differentieras utifrån företagens kostnader för arbetsskador och sjukfrånvaro.

B 1 Riksförsäkringsverket

Moderaterna föreslår en utgiftsökning inom anslaget B 1 på sammanlagt 200 miljoner kronor.

Med hänsyn dels till ökade insatser för rehabilitering och samordning, dels till den arbetsbörda som försäkringskassorna har anser vi att socialförsäkringsadministrationen bör få ytterligare medel.

Anslag inom utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Moderaterna konstaterar att regeringen föreslår ett antal förbättringar för pensionärerna. Det gäller höjningen av bostadstillägget från 85 % till 90 % och en full uppräknings av pensionerna redan från den 1 januari 1999. Den ryckighet som kännetecknar regeringens politik bör dock påpekas i detta sammanhang.

Moderaterna anser att inkomstprövningen av änkepensionerna som infördes den 1 april 1997 är stötande. Inkomstprövningen måste upphöra och nivåerna återställas till vad som gällde före den 1 april 1997. Vidare bör omställningspensionen förlängas från sex till tolv månader. Moderaterna står också fast vid kravet på att fritidsfastighet inte skall räknas med i inkomsten vid beräkningen av bostadstillägget.

Moderaterna anser att utgiftsområde 11 bör tillföras ytterligare 1 233 miljoner kronor. Av dessa medel bör anslaget A 2 Efterlevandepensioner till vuxna tillföras 1 118 miljoner kronor och anslaget A 3 Bostadstillägg till pensionärer tillföras 115 miljoner kronor utöver vad regeringen föreslagit.

Anslag inom utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Moderaterna anser att utgiftsområde 12 bör tillföras ytterligare 460 miljoner kronor för budgetåret 1999.

A 1 Allmänna barnbidrag

Moderaterna motsätter sig de aviserade höjningarna av barnbidraget åren 2000 och 2001. Vi anser i stället att ett grundavdrag på 10 000 kr per barn och år skall införas vid den kommunala beskattningen fr.o.m. den 1 januari 1999. Vi accepterar dock att flerbarnstillägget höjs på sätt regeringen aviserat.

A 2 Föräldraförsäkringen

Moderaterna föreslår besparingar inom anslaget A 2 på 2 010,9 miljoner kronor.

Besparingarna uppnås genom att kompensationsnivån i föräldraförsäkringen sänks till 75 % fr.o.m. den 1 januari 1999 och att föräldrapenningen i likhet med sjukpenningen beräknas på ett genomsnitt av de senaste 24 måna-

dernas inkomst och räknas upp med basbeloppet i stället för med löneutvecklingen. Havandeskapspenningen skall vidare samordnas med sjukpenningförsäkringen fr.o.m. den 1 januari 1999 samtidigt som lagstiftningen bör tydliggöras vad avser möjligheten att använda föräldraförsäkringen mer flexibelt än som görs i dag.

Vidare anser vi att ett vårdnadsbidrag skall införas och rätt till avdrag för styrkta barnomsorgskostnader medges. På så sätt skapas rättvisa mellan alla barnfamiljer och möjliggörs för alla att välja den omsorg som bäst passar den egna familjen. För detta ändamål bör ett nytt anslag tillskapas och riksdagen bör anvisa 2,4 miljarder kronor för budgetåret 1999.

2. Kristdemokraternas anslagsförslag (mom. 5, 11 och 20)

Rose-Marie Frebran och Kenneth Lantz (båda kd) anför:

En riksdagsmajoritet bestående av Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet står bakom förslaget i budgetpropositionen (prop. 1998/99:1) vad gäller ekonomiska ramar för de olika utgiftsområdena. Samma gäller för beräkningen av statens inkomster för år 1999 i den statliga budgeten. Stödet för beräkningen av det offentliga utgiftstaket samt förslagen om preliminära utgiftstak för åren 2000 och 2001 är också uttalade av riksdagens majoritetspartier.

Kristdemokraterna har i parti- och kommittémotioner förordat en annan lösning av den ekonomiska politiken och budgetpolitiken. Våra förslag syftar till tillväxt, valfrihet, en marknadsekonomi som är byggd på en god etisk och ekologisk grund och som tar hänsyn till varje människas unika värde. Vi vill minimera arbetslösheten samtidigt som hushållen skall få större ekonomisk självständighet. Vi har föreslagit långtgående skattesänkningar för låg- och medelinkomsttagare.

Då riksdagens majoritet har en annan inriktning av politiken redovisar vi i detta särskilda yttrande den del av vår politik som rör utgiftsområdena 10, 11 och 12.

Anslag inom utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Kristdemokraterna anser att utgiftsområde 10 bör minskas med 7 940 miljoner kronor för budgetåret 1999 jämfört med regeringens förslag.

A 1 Sjukpenning och rehabilitering m.m.

Kristdemokraterna föreslår besparingar inom anslaget A 1 på sammanlagt 6 400 miljoner kronor.

De av Kristdemokraterna föreslagna besparingarna uppnås genom införandet av ytterligare en karensdag i sjukförsäkringen med bibehållet högstkostnadsskydd och genom en ny beräkningsgrund för sjukpenninggrundande inkomst. Vi anser att sjukpenninggrundande inkomst bör beräknas på snittinkomsten under de senaste två åren samt att skattepliktiga förmåner och semesterersättning skall vara sjukpenninggrundande. Vår uppfattning är att

utgångspunkten i alla former av rehabilitering skall vara ett organiserat samarbete mellan kommunerna, hälso- och sjukvården, försäkringskassorna och arbetsförmedlingarna. Vi anser därför att samverkan av FINSAM-modell bör införas i hela landet.

En ökad satsning på rehabilitering är nödvändig. Genom att anslå ytterligare 200 miljoner kronor till rehabilitering kan kostnaderna för sjukpenning minskas med totalt 800 miljoner kronor.

Enligt vår uppfattning bör vidare samtliga personskadekostnader i samband med trafikolyckor föras över till trafikskadeförsäkringen. En sådan ordning skulle leda till att samhällets kostnader minskar med 3,8 miljarder kronor. Samtidigt bör trafikanterna kompenseras för ökade premier genom sänkt fordonsskatt.

Vi anser också att det bör skapas förutsättningar för Kilen-Konsumentinstitutet Läkemedel och Hälsa att överleva. Enligt vår uppfattning behöver Kilen en långsiktigt tryggad ekonomisk situation och staten bör därför bidra med en del av resurserna.

A 2 Förtidspensioner och A 3 Förtidspensioner: statlig ålderspensionsavgift

Kristdemokraterna föreslår besparingar inom anslaget A 2 på sammanlagt 1 550 miljoner kronor. Som en konsekvens av neddragningen av anslaget A 2 uppstår besparingar med 290 miljoner kronor inom anslaget A 3.

Vi anser att de av oss föreslagna förbättringarna av resurserna till rehabilitering leder till minskade kostnader för förtidspension med totalt 1 250 miljoner kronor.

B 2 Allmänna försäkringskassor

Kristdemokraterna föreslår en utgiftsökning inom anslaget B 2 på sammanlagt 300 miljoner kronor.

Om socialförsäkringen skall kunna garantera effektivitet, rättssäkerhet och kompetens vid ärendehantering måste mer resurser tillföras försäkringskassorna. Vi anser att behovet av personella resurser och ett ökande behov av kompetensutveckling måste tillgodoses. Annars riskerar försäkringskassornas arbetssituation att leda till beslut på ofullständiga eller felaktiga grunder och fusk och missbruk som inte upptäcks på grund av bristande kontroll.

Anslag inom utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Kristdemokraterna noterar att regeringen nu tillmötesgår kravet om att reduktionen av basbeloppet vid beräkning av pensioner skall upphöra. Kristdemokraterna har tidigare föreslagit att detta skulle gälla redan från och med innevarande år.

Kristdemokraterna anser att pensionstillskottet bör höjas med 200 kr per månad för de sämst ställda pensionärerna. Detta skulle ge en drägligare tillvaro för ca 300 000 människor. Anslaget A 1 bör för detta tillföras ytterligare 810 miljoner kronor.

Kristdemokraterna säger fortsatt nej till inkomstprövningen av änkepensionerna och förkortningen av omställningspensionen. Ytterligare 595 miljoner kronor bör därför läggas till anslaget för efterlevandepensioner till vuxna.

Förslaget om att höja bostadstillägget avvisar Kristdemokraterna. I stället föreslås, som angetts ovan, ett höjt pensionstillskott. Det ger en jämnare fördelning och kommer den grupp som har de lägsta inkomsterna till del.

Kristdemokraterna står fast vid sitt krav på att fritidsfastigheter inte skall behöva tas med som inkomst vid beräkningen av bostadstillägget till pensionärer. Anslaget A 3 Bostadstillägg till pensionärer bör således minskas med 525 miljoner kronor.

Anslag inom utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Kristdemokraterna anser att utgiftsområde 12 bör tillföras ytterligare 2 528 miljoner kronor för budgetåret 1999.

A 1 Allmänna barnbidrag

Kristdemokraterna föreslår besparingar inom anslaget A 1 på sammanlagt 1 051 miljoner kronor.

De av oss föreslagna besparingarna innefattar en sänkning av barnbidragen till 700 kr per barn och månad. De frigjorda resurserna skall överföras till den barnrelaterade delen av bostadsbidraget. På detta sätt kommer pengarna de familjer med sämst ekonomi bäst till del.

A 2 Föräldraförsäkringen

Kristdemokraterna föreslår besparingar inom anslaget A 2 på sammanlagt 697 miljoner kronor.

Vi anser att beräkningsgrunden för sjukpenninggrundande inkomst skall utgöras av snittinkomsten under de senaste två åren samt att skattepliktiga förmåner och semesterersättning skall ingå i beräkningsunderlaget. Vi anser också att garantidagarna skall slopas, att garantibeloppet skall höjas till 120 kr per dag och att två kontaktdagar per år för barn upp till 12 år skall återinföras.

Vidare anser vi att riksdagen skall besluta att till ett nytt anslag Vårdnadsbidrag anvisa 4 miljarder kronor budgetåret 1999. Vårdnadsbidraget skall kunna användas för att betala barnomsorg eller för att möjliggöra för någon av föräldrarna att stanna hemma. Vårdnadsbidraget skall vara skattepliktigt och avdragsgillt för kostnader upp till bidragsbeloppet. Alla föräldrar skall vara berättigade till ett vårdnadsbidrag på 10 % av basbeloppet per månad och barn som fyllt ett men inte tre år. Med ett sådant bidrag skapas valfrihet, ökad flexibilitet och ökad rättvisa mellan olika barnfamiljer.

A 3 Underhållsstöd

Kristdemokraterna föreslår en utgiftsökning inom anslaget A 3 på 250 miljoner kronor.

Vi anser att regeringens besparingar på underhållsstödet har fått orimliga konsekvenser. I det förslag som låg till grund för propositionen om underhållsstöd föreslogs ett grundavdrag på 48 000 kronor. Regeringen valde dock att sänka detta avdrag till 24 000 kronor. Det stora antalet anstånd liksom de många fordringsanspråk som överlämnats till kronofogdemyndigheten tyder på att denna sänkning av grundavdraget var olycklig. Vi anser därför att grundavdraget skall höjas till 48 000 kr.

A 4 Bidrag till kostnader för internationella adoptioner

Kristdemokraterna föreslår en utgiftsökning inom anslaget A 4 på 26 miljoner kronor.

En genomsnittlig kostnad för en internationell adoption är i dag ca 91 000 kr per barn. Då bidraget är 24 000 kr per barn täcker detta således endast drygt en fjärdedel av kostnaderna. Vi vill därför höja detta bidrag till 50 000 kr per barn.

3. Centerpartiets anslagsförslag (mom. 5, 11 och 20)

Birgitta Carlsson (c) anför:

Anslag inom utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

A 1 Sjukpenning och rehabilitering m.m.

Centerpartiet föreslår besparingar inom anslaget A 1 på sammanlagt 685 miljoner kronor.

Vi anser att förändringar bör göras i beräkningen av den sjukpenninggrundande inkomsten i enlighet med de förslag som presenterats i kommittébetänkandet Förmån efter inkomst (SOU 1997:85). Förslagen innebär att kvalifikationsvillkoren för sjukpenninggrundande inkomst ändras och löneanpassningen slopas.

Vi är också av den uppfattningen att det bör skapas förutsättningar för Kilen-Konsumentinstitutet Läkemedel och Hälsa att överleva. Kilen behöver en långsiktigt tryggad ekonomisk situation och staten bör därför bidra med en del av resurserna.

Anslag inom utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Centerpartiet vill höja pensionstillskottet med 2 500 kronor per år. Detta gynnar de pensionärer som har låg pension, främst kvinnor. Samtidigt avvisar Centerpartiet regeringens förslag om att höja kompensationsgraden i bostadstillägget för pensionärer från 85 % till 90 %. Centerpartiet föreslår även omfattande förändringar i BTP-systemet. Dessa förslag tillsammans med ett förslag om att folkpension till samboende skall utges med belopp som till gifta innebär en besparing inom utgiftsområdet på 525 miljoner kronor för år 1999.

Anslag inom utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

A 2 Föräldraförsäkringen

Centerpartiet föreslår besparingar inom anslaget A 2 på sammanlagt 345 miljoner kronor.

Vårt förslag inom utgiftsområde 10 att förändringar bör göras i beräkningen av den sjukpenninggrundande inkomsten påverkar även föräldrapenning-

en och anslaget A 2. Vi förordar att kvalifikationsvillkoren för sjukpenninggrundande inkomst ändras och att löneanpassningen slopas.

4. Folkpartiets anslagsförslag (mom. 5, 11 och 20)

Bo Könberg (fp) anför:

Folkpartiet liberalernas förslag till budget för år 1999 innebär i sina huvuddrag sänkta skatter för fler jobb genom ökat företagande och höjd tillväxt med utgiftsökningar framför allt när det gäller vård och omsorg, men även för utbildning, bistånd, miljö och rättssäkerhet.

Då riksdagens majoritet har en annan inriktning av politiken redovisar vi i detta särskilda yttrande den del av vår politik som rör utgiftsområdena 10, 11 och 12.

Anslag inom utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

A 1 Sjukpenning och rehabilitering m.m.

Folkpartiet föreslår en utgiftsökning inom anslaget A 1 på sammanlagt 50 miljoner kronor.

Folkpartiet anser att en väsentlig förbättring bör göras av närståendepeningen och den därtill kopplade rätten till ledighet för vård av en svårt sjuk person. Antalet dagar bör enligt vår mening fördubblas fr.o.m. den 1 januari 1999. En sådan åtgärd ger både humanitära och ekonomiska vinster och innebär en minskad belastning på vårdplatser inom landstingen. Enligt Folkpartiets mening bör vidare samverkan av FINSAM-modell införas i hela landet. Därmed kan försäkringspengar aktiveras i syfte att förkorta vårdköer och förbättra rehabiliteringen, dvs. sjukförsäkringsmedel bör användas för att operera bort vårdköer. Eftersom missbruk och fusk undergräver stödet för den generella välfärden är det avgörande för systemens fortsatta legitimitet att fusk och missbruk beivras. Vi anser vidare att det arbete som utförs av Kilen-Konsumentinstitutet Läkemedel och Hälsa är nationellt och att staten därför bör bidra med medel till verksamheten.

A 2 Förtidspensioner

Folkpartiet föreslår besparingar inom anslaget A 2 på sammanlagt 1 000 miljoner kronor.

Besparingarna uppnås enligt vår mening genom att tilldela försäkringskassorna 50 miljoner kronor för kampen mot fusk och överutnyttjande. Därmed kan kostnaderna för förtidspensioner minska.

B 2 Allmänna försäkringskassor

Folkpartiet föreslår en utgiftsökning inom anslaget B 2 på sammanlagt 50 miljoner kronor.

Enligt Folkpartiets mening är det avgörande för socialförsäkringssystemets legitimitet att fusk beivras. Av det skälet bör försäkringskassorna tillföras ytterligare 50 miljoner kronor för att motverka fusk och överutnyttjande av socialförsäkringen.

Anslag inom utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Folkpartiet föreslår utgiftsökningar inom utgiftsområdet på totalt 760 miljoner kronor. Anslaget A 2 Efterlevandepensioner till vuxna skall således tillföras ytterligare 700 miljoner kronor för att täcka en återgång till tolv månaders omställningspension och för att inkomstprövningen av änkepensionerna skall kunna upphöra. Vidare anser Folkpartiet att fritidsfastigheter inte bör tas med i inkomsten vid beräkningen av bostadstillägg till pensionärer. För detta beräknas 60 miljoner kronor ytterligare för bostadstillägg till pensionärer. Folkpartiet har konsekvent motsatt sig dessa försämringar.

Anslag inom utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

A 1 Barnbidrag

Folkpartiet föreslår en utgiftsökning inom anslaget A 1 på sammanlagt 3 000 miljoner kronor.

Vi anser att barnbidragen bör höjas redan fr.o.m. den 1 januari 1999 och avsätter medel härför. På sikt anser vi att det bör införas ett småbarnstillägg. Fullt utbyggt blir stödet enligt Folkpartiets modell ca 2 000 kr per månad för barn mellan ett och tre år.

A 2 Föräldraförsäkringen

Folkpartiet föreslår en besparing inom anslaget A 2 på sammanlagt 230 miljoner kronor.

Vi anser att fusk och överutnyttjande av försäkringen kan minska genom att försäkringskassan tillförs 50 miljoner kronor för fuskbekämpning. Vidare anser vi att ersättningen för mamma/pappamånaderna skall vara 90 % av den sjukpenninggrundande inkomsten. Genom en sådan höjning stimuleras männen att ta ut sin pappamånad. Samtidigt vill vi slopa ersättningsrätten för de 90 dagar som ersätts enbart på garantinivån, 60 kr per dag.

A 3 Underhållsstöd

Folkpartiet föreslår en besparing inom anslaget A 3 på sammanlagt 30 miljoner kronor.

Vi anser att fusk och överutnyttjande av försäkringen kan minska genom att försäkringskassan tillförs 50 miljoner kronor för fuskbekämpning. På så sätt uppnås den nämnda besparingen.

5. Anslag för budgetåren 2000 och 2001 (mom. 8, 17 och 35)

Kerstin-Maria Stalín (mp) anför:

Utgiftsområde 10

Vi anser att besparingar kan uppnås genom införandet av ett s.k. brutet tak i sjuk- och föräldraförsäkringarna samt i arbetslöshetsförsäkringen, dvs. att nivån bestäms till 85 % på inkomster upp till 4,2 basbelopp och till 40 % på inkomster däröver. Dessutom anser vi att det övre taket för ersättning i sjuk- och föräldraförsäkringarna skall sänkas till 6,5 basbelopp. Sammantaget ger detta besparingar på anslaget A 1 om 950 miljoner kronor.

Vi förordar vidare en grön skatteväxling vilket leder till minskad skatt på arbete och höjd skatt på energi och råvaror. Detta leder i sin tur till att basbeloppet kan beräknas öka med 0,5 % vilket i sin tur påverkar anslaget A 2, som beräknas öka med 195 miljoner kronor budgetåret 2001.

Utgiftsområde 11

Med anledning av Miljöpartiets förslag till skatteväxling bör anslaget A 1 Ålderspensioner tillföras ytterligare medel budgetåret 2001. Miljöpartiet anser vidare att anslaget A 3 Efterlevandepensioner till vuxna bör, med hänsyn till eventuella justeringar av inkomstprövningen av änkepensionerna, beräknas till ett högre belopp än vad regeringen föreslagit för budgetåren 2000 och 2001.

Utgiftsområde 12

Garantinivån i föräldraförsäkringen bör enligt vår uppfattning höjas till 180 kr per dag, vilket vi finansierar med att avskaffa de 90 dagarna med garantibelopp.

I fråga om underhållsstöd anser vi att man i högre utsträckning än i dag skall kunna göra avdrag för resor till och från umgänge med barnen. Vi vill därför öka anslaget till underhållsstöd med 50 miljoner kronor fr.o.m. år 2000.

6. Mål inom utgiftsområde 10 (mom. 1)

Ulla Hoffmann och Carlinge Wisberg (båda v) anför:

Vänsterpartiet anser det nödvändigt att för framtiden se över och förbättra trygghetssystemen. Det framtida socialpolitiska systemet skall enligt vår mening vara omfördelande för att minska inkomstklyftor. Det skall vidare bidra till ökad jämställdhet, vara stabilt och omfatta alla. Vi anser också att det är viktigt att slå vakt om inkomstbortfallsprincipen så att man inte via förändringar i systemet hamnar i ett system med grundskydd. Vi vill framhålla att besparingar inom offentlig sektor slår hårdast mot kvinnor och att detta är oacceptabelt från jämställdhetssynpunkt. Alltfler ungdomar och en stor grupp kvinnor har atypiska anställningsförhållanden i form av vikariat, projektanställningar m.m. Så som kvalificeringsreglerna ser ut i dag innebär detta att alltfler ställs utanför trygghetssystemen. Vi menar därför att det krävs en översyn av kvalificeringsreglerna i socialförsäkringssystemen som

tar sikte på att även de som arbetar i visstidsanställningar kan kvalificera sig till pensionsgrundande socialförsäkringar.

7. Jämställdhetsperspektiv på socialförsäkringarna (mom. 3)

Ulla Hoffmann och Carlinge Wisberg (båda v) anför:

Vänsterpartiet anser att en viktig metod i jämställdhetsarbetet är att i alla politiska analyser, mål och beslut införa ett jämställdhetsperspektiv. Ett sådant perspektiv uppnås bland annat genom könsuppdelad statistik och att konsekvenserna av alla förslag analyseras i ett jämställdhetsperspektiv. I de delar av budgetpropositionen som berör socialförsäkringen finns det emellertid i detta avseende bitvis stora brister. För att ge ett exempel så beskrivs utgiftsutvecklingen inom Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp i könsneutrala termer. Här borde regeringen ha diskuterat vad Riksförsäkringsverket redovisat, nämligen att: ”Då kvinnor har ett högre sjukpenningtal och även en genomsnittligt lägre sjukpenninggrundande inkomst än män torde de senaste årens förändringar av sjukpenningreglerna innebära större försämringar för kvinnor än för män.” Vänsterpartiet anser således att i ett jämställdhetsperspektiv behöver regeringens beskrivning och analys av socialförsäkringsområdet utvecklas betydligt.

8. Efterlevandepensioner (mom. 12)

Ulla Hoffmann och Carlinge Wisberg (båda v) anför:

På hösten 1996 beslutade en majoritet bestående av socialdemokrater och centerpartister att änkepensionens folkpensionsdel skulle behovsprövas. Vänsterpartiet har ända sedan förslaget lades fram sagt nej till behovsprövningen. Den är en grundstöt till tilliten och förtroendet för våra generella och obligatoriska socialförsäkringar. De avlidna makarna har redan en gång avstått löneutrymme och betalt in för att deras efterlevande skall få en ersättning för inkomstbortfallet. Behovsprövningen riktar sig dessutom ensidigt mot kvinnor. Vänsterpartiet anser fortfarande att behovsprövningen är orättfärdig och beklagar att det inte gått att nå enighet i denna fråga i utskottet.

Utskottet har på utskottsmötet den 3 december 1998 slutjusterat ett betänkande gällande utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom och då i två steg avslagit de motioner som berör änkepensionen. Tre motioner skulle innebära en höjning av budgettaket (m, fp, kd) vilket riksdagen i ett beslut den 2 december 1998 avslagit. Två av motionerna (c och mp) vill ha andra lösningar.

När änkepensionen avskaffades utformades övergångsreglerna så att de skulle tillgodose behovet av skydd för äldre kvinnor. Behovsprövningen slår hårdast mot de änkor som under lång tid arbetat i hemmet – den grupp som övergångsreglerna skulle skydda. En undersökning visar att endast 1 % av änkorna tjänar över 22 700 kronor i månaden medan 44 % tjänar kring 7 700 kronor i månaden på sitt förvärvsarbete. Eftersom behovsprövningen sker på samma sätt som i BTP gäller i princip samma inkomstbegrepp. Det innebär att ATP, tjänstepension, avkastning av kapital och näringsverksamhet skall

läggas till inkomsten av förvärvsarbete. Detta är en av anledningarna till att behovsprövningen drabbar flest låginkomsttagare. Vänsterpartiet anser därför att det måste göras en översyn av det inkomstbegrepp som ligger till grund för behovsprövningen.

Regeringen har nu aviserat en proposition till våren 1999 om den nya efterlevandepensionen som ska träda i kraft den 1 januari 2001. I den utredning som kommer att ligga till grund för propositionen anges att änkepengen enligt övergångsreglerna måste anpassas till det nya pensionssystemet, dvs. folkpensionsdelen görs om till en garantipension som kommer att trappas av mot ATP-delen i änkepengen. Detta strider enligt Vänsterpartiets uppfattning mot artikel 119 om lika lön i Romfördraget. Enligt utredningsförslaget kommer anpassningen av änkepensionerna enligt övergångsreglerna till det reformerade pensionssystemet att innebära ytterligare försämringar för de änkor som omfattas av övergångsreglerna.

Detta är inte acceptabelt och Vänsterpartiet anser därför att regeringen bör pröva utredningens förslag om garantipensionens avtrappning mot änkepensionens ATP-del mot artikel 119 om lika lön i Romfördraget innan det föreläggs riksdagen.

9. Efterlevandepensioner (mom. 12)

Birgitta Carlsson (c) anför:

Änkepengen infördes i en tid då det var ovanligt att kvinnor förvärvsarbete och mannen oftast var ensam familjeförsörjare. När inkomstprövningen av änkepensionerna infördes angavs att änkor med låga inkomster inte skulle drabbas. Uppföljningen av förändringen tyder på att kvinnor med egen hög inkomst drabbats medan de med låg egen inkomst har skyddats. Centerpartiet anser att det behövs en översyn av vilka konsekvenser de nya änkepensionerna har medfört för olika grupper. Minskningen av folkpensionsdelen i änkepengen leder emellertid till ekonomiska svårigheter, särskilt för unga familjer. Centerpartiet anser därför att kvinnor med barn under 18 år inte bör beröras av inkomstprövningen.

Den som mist sin maka eller make går igenom en mycket svår tid. Denna plötsliga förändring av livssituationen kräver en längre omställningstid än sex månader. Centerpartiet anser att det behövs en utredning om förutsättningarna att förlänga omställningspensionen till tolv månader.

10. Efterlevandepensioner (mom. 12)

Kerstin-Maria Stalín (mp) anför:

Miljöpartiet anser att det är väsentligt att utvärdera konsekvenserna av inkomstprövningen av änkepensionerna som infördes den 1 april 1997. Utvärderingen bör omfatta vilka konsekvenser inkomstprövningen fått för enskilda individer. Vissa ändringar kan behöva göras, t.ex. att bostadsfastighet inte skall räknas in i inkomsten.

11. Inriktningen på familjepolitiken (mom. 18)

Kerstin-Maria Stalín (mp) anför:

Barnfamiljerna tillhör enligt Miljöpartiets uppfattning generellt sett de stora förloren under de senaste åren. Det gäller framför allt låginkomstfamiljerna. En framtida barnbidragsreform bör styras av principer som ger en bättre fördelningseffekt. Enligt utskottets mening är ett höjt och beskattat barnbidrag en bra ordning för att åstadkomma detta.

Den kategori som drabbas hårdast när de ekonomiska klyftorna i samhället ökar är utan tvekan barnen. Barn som växer upp i en familjesituation med ekonomisk och social stress blir alltfler. Mot bakgrund härav anser vi att en ny låginkomstutredning behövs.

12. Det låga barnafödandet (mom. 19)

Ulla Hoffmann (v), Rose-Marie Frebran (kd), Carlinge Wisberg (v) och Kenneth Lantz (kd) anför:

Sedan år 1990 har i Sverige kvinnors benägenhet att få första barnet, dvs. andelen kvinnor som överhuvudtaget föder något barn, minskat med 34 %. Kvinnor i Sverige föder i dag i genomsnitt drygt 1,5 barn. Det är färre än någonsin tidigare. Födelseföretalen är dessutom sjunkande. Det minskade födandet kan till en tredjedel förklaras med att fler kvinnor studerar. Detta, i kombination med att en del kvinnor under 1990-talets kärva ekonomiska utveckling verkar ha väntat med att skaffa barn, kan snart resultera i en rejäl uppgång i barnafödandet. Det verkar dock osannolikt att ett sådant ökat barnafödande fullt ut skulle kunna kompensera den tidigare nedgången. Risken är alltså stor att barnafödandet planar ut på en låg nivå. Det låga barnafödandet är ett allvarligt samhällsproblem med effekter för bl.a. den samlade ekonomin. Ett fortsatt lågt barnafödande resulterar i att allt färre arbetande skall försörja alltfler pensionärer. Den oroande utvecklingen borde leda till en omfattande debatt om orsakerna till det låga barnafödandet, vilka konsekvenser detta kommer att få samt vilka åtgärder som måste vidtas. Vi anser att regeringen bör tillsätta en utredning som kartlägger orsaker och konsekvenser samt föreslår åtgärder.

13. Barnbidrag m.m. (mom. 21)

Rose-Marie Frebran och Kenneth Lantz (båda kd) anför:

Samhället bör i större utsträckning stödja de barnfamiljer som bäst behöver stödet. Kristdemokraterna vill därför sätta det allmänna barnbidraget till 700 kronor per barn och månad. Det innebär en sänkning med 50 kronor per månad. Syftet är att skapa en bättre fördelningspolitik för barnfamiljerna. De resurser som frigörs genom den generella sänkningen skall gå till de barnfamiljer som bäst behöver dem. Detta sker genom att det särskilda bidraget i bostadsbidraget höjs med 100 kronor per månad och barn. Vi har lagt fram detta förslag i vårt budgetalternativ, se det särskilda yttrandet nr 2.

14. Barnbidrag m.m. (mom. 21)

Kerstin-Maria Stalín (mp) anför:

Miljöpartiet välkomnar regeringens avsikt att föreslå en höjning av barnbidragen och flerbarnstilläggen fr.o.m. år 2000 respektive år 2001. Vi anser dock att en konsekvensanalys bör genomföras av ett höjt och beskattat barnbidrag inom samma kostnadsram.

15. Mamma/pappamånaderna (mom. 22)

Ulla Hoffmann och Carlinge Wisberg (båda v) anför:

Vänsterpartiet anser att männen måste ta en större del av det arbete och ansvar som föräldraskapet innebär. En viktig del i detta vore att ersättningen för de s.k. mamma/pappamånaderna höjdes till 90 %. Vi anser vidare att föräldraförsäkringen har stor betydelse för att underlätta för kvinnor att kombinera förvärvsarbete och barn. Därför bör ersättningsnivån så snart som möjligt bör höjas till 85 %. Vi anser också att ersättningsnivån på längre sikt bör höjas till 90 % av den sjukpenninggrundande inkomsten. Enligt vår uppfattning bör målsättningen vara att föräldraförsäkringen skall utökas till att omfatta 18 månader med 90 % av tidigare inkomst.

16. Mamma/pappamånaderna (mom. 22)

Kerstin-Maria Stalín (mp) anför:

För att främja bra könsrollsmönster och få papporna att mer aktivt delta i föräldraskapet anser Miljöpartiet att föräldraförsäkringen bör utökas med tre månader som endast pappan skall ha rätt att utnyttja. Detta är en reform som skulle kosta staten relativt litet pengar. I och med att en arbetslös kan få arbete så kompenseras statens kostnader för föräldraförsäkringen av minskade kostnader för arbetslöshetskassan.

17. Höjd garantinivå (mom. 23)

Kerstin-Maria Stalín (mp) anför:

Studenter, ungdomar och nyanlända invandrare får i dag låg eller ingen ersättning från socialförsäkringarna. Garantinivån i föräldraförsäkringen bör därför höjas till 180 kronor per dag. Vi avser att återkomma i denna angelägna fråga.

18. Återinförande av kontaktdagarna (mom. 27)

Rose-Marie Frebran och Kenneth Lantz (båda kd) anför:

Kristdemokraterna vill stimulera föräldrars engagemang i förskolor och skolor. För att göra detta möjligt vill vi återinföra kontaktdagarna. För barn mellan fyra och tolv år bör det enligt vår mening införas två kontaktdagar per

år. Föräldrarna skall själva kunna välja när de under perioden vill utnyttja kontaktdagarna. Vi har lagt fram detta förslag i vårt budgetalternativ, se det särskilda yttrandet nr 2.

19. Återbetalning av underhållsstöd (mom. 30)

Ulla Hoffmann och Carlinge Wisberg (båda v) anför:

I betänkande 1997/98:SfU1 tillstyrkte utskottet en motion av Vänsterpartiet angående vilken inkomst som skall ligga till grund för återbetalningsskyldigheten i underhållsstödet. Utskottet ansåg det nödvändigt att det vad gäller återbetalningsskyldigheten införs bestämmelser som innebär att den underhållsskyldiges återbetalning i vissa situationer skall beräknas på aktuell inkomst i stället för senast taxerade inkomst. Enligt utskottet borde regeringen återkomma till riksdagen i vårpropositionen med ett sådant förslag. Detta gav också riksdagen regeringen till känna.

I budgetpropositionen 1998/99:1 anger regeringen att man inte har för avsikt att genomföra det som riksdagen givit regeringen till känna i denna fråga. Vänsterpartiet har ånyo motionerat om att problemet med senast taxerad inkomst kvarstår och att regeringen snarast bör återkomma med en lösning. Med tanke på att riksdagen en gång tidigare givit regeringen detta till känna anser Vänsterpartiet att utskottet borde ha föreslagit ett uppdrag till regeringen att återkomma till riksdagen med ett förslag till lösning.

20. Återbetalning av underhållsstöd (mom. 30)

Rose-Marie Frebran och Kenneth Lantz (båda kd) anför:

Kristdemokraterna anser att förbehållsbeloppet vid fastställande av återbetalningsskyldighet för underhållsstöd bör höjas från nuvarande 24 000 kr till 48 000 kr. Vi har lagt fram detta förslag i vårt budgetalternativ, se det särskilda yttrandet nr 2.

Förslag till lag om ändring i lagen (1993:737) om bostadsbidrag

Härigenom föreskrivs att 30 § lagen (1993:737) om bostadsbidrag skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

30 §¹⁾

Följande bestämmelser i lagen (1962:381) om allmän försäkring skall tillämpas på bidrag enligt denna lag:

17 kap. 1 § *första stycket* om sammanträffande av förmåner,

18 kap. 46 och 47 §§ om Riksförsäkringsverkets tillsyn,

20 kap. 2 a § om provisoriskt beslut,

20 kap. 3 § tredje stycket om indragning eller nedsättning av ersättning,

20 kap. 5 § om preskription av bidrag,

20 kap. 6 § om förbud mot utmätning och om överlåtelse av bidrag,

20 kap. 8 § fjärde stycket om utredningsåtgärder,

20 kap. 9 § om uppgiftsskyldighet för statliga och kommunala myndigheter, arbetsgivare m.fl.

Följande bestämmelser i lagen (1962:381) om allmän försäkring skall tillämpas på bidrag enligt denna lag:

17 kap. 1 § om sammanträffande av förmåner,

18 kap. 46 och 47 §§ om Riksförsäkringsverkets tillsyn,

20 kap. 2 a § om provisoriskt beslut,

20 kap. 3 § tredje stycket om indragning eller nedsättning av ersättning,

20 kap. 5 § om preskription av bidrag,

20 kap. 6 § om förbud mot utmätning och om överlåtelse av bidrag,

20 kap. 8 § fjärde stycket om utredningsåtgärder,

20 kap. 9 § om uppgiftsskyldighet för statliga och kommunala myndigheter, arbetsgivare m.fl.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1999.

¹⁾ Senaste lydelse 1998:101

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

40 §

I ärenden enligt denna lag får delgivning inte ske genom kungörelse enligt 15 § delgivningslagen (1970:428). *Meddelande enligt 13 § som skall delges får delges enligt 12 § delgivningslagen endast om det finns anledning att anta att den bidragskyldige har avvikit eller på annat sätt håller sig undan.*

I ärenden enligt denna lag får delgivning inte ske genom kungörelse enligt 15 § delgivningslagen (1970:428).

Förslag till beslut om anslag inom utgiftsområdena 10, 11 och 12

1998/99:SfU1
Bilaga 3

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Belopp i 1 000-tal kronor

Utskottets förslag överensstämmer med regeringens förslag till anslagsfördelning.

Verksamhetsområde Anslag	Utskottets förslag
A Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	
1 Sjukpenning, rehabilitering, m.m. (<i>ram</i>)	20 035 000
2 Förtidspensioner (<i>ram</i>)	37 896 000
3 Förtidspensioner: statlig ålderspensionsavgift (<i>ram</i>)	8 864 830
4 Handikappersättningar (<i>ram</i>)	1 013 000
5 Arbetsskadeersättningar (<i>ram</i>)	5 958 900
6 Arbetsskadeersättningar m.m.: statlig ålderspensionsavgift (<i>ram</i>)	1 181 300
7 Kostnader för sysselsättning av vissa förtidspensionärer (<i>ram</i>)	55 000
8 Ersättning för kroppsskador (<i>ram</i>)	62 600
B Socialförsäkringsadministration	
1 Riksförsäkringsverket (<i>ram</i>)	710 181
2 Allmänna försäkringskassor (<i>ram</i>)	4 726 394
Summa för utgiftsområdet	80 503 205

Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Belopp i 1 000-tal kronor

Utskottets förslag överensstämmer med regeringens förslag till anslagsfördelning.

Verksamhetsområde Anslag	Utskottets förslag
A Ekonomisk trygghet vid ålderdom	
1 Ålderspensioner (<i>ram</i>)	11 536 000
2 Efterlevandepensioner till vuxna (<i>ram</i>)	12 734 000
3 Bostadstillägg till pensionärer (<i>ram</i>)	9 841 000
4 Delpension (<i>ram</i>)	204 009
Summa för utgiftsområdet	34 315 009

Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

1998/99:SfU1

Belopp i 1 000-tal kronor

Bilaga 3

Utskottets förslag överensstämmer med regeringens förslag till anslagsfördelning.

Verksamhetsområde Anslag	Utskottets förslag
A Ekonomisk trygghet för familjer och barn	
1 Allmänna barnbidrag (<i>ram</i>)	16 705 000
2 Föräldraförsäkring (<i>ram</i>)	14 829 979
3 Underhållsstöd (<i>ram</i>)	2 473 000
4 Bidrag till kostnader för internationella adoptioner (<i>ram</i>)	24 000
5 Barnpensioner (<i>ram</i>)	967 000
6 Vårdbidrag för funktionshindrade barn (<i>ram</i>)	1 789 066
7 Pensionsrätt för barnår (<i>ram</i>)	3 108 000
Summa för utgiftsområdet	39 896 045

Av utskottet avstyrkta motionsyrkanden

Motion 1998/99: Parti Yrkande**Utgiftsområde 10**

Sf206	m	
Sf207	m	1-3
Sf216	kd	
Sf260	s	
Sf266	kd	1-9, 11, 13
Sf269	m	1-2, 4-11
Sf272	s	2
Sf278	fp	3
Sf283	fp	4-6
Fi210	c	10
Fi211	fp	13 (del)
So458	c	1
So461	fp	20
So463	fp	1
So467	fp	1
T220	m	24

Utgiftsområde 11

Sf204	m	
Sf242	kd	
Sf270	m	
Sf279	fp	
Sf283	fp	7-8
Fi210	c	11
Fi211	fp	13 (del)

Utgiftsområde 121998/99:SfU1
Bilaga 4

Sf214	m	2
Sf233	s	
Sf255	kd	10–14
Sf256	fp	3
Sf271	m	1–4, 6, 8–9
Sf283	fp	10
A811	fp	5
Fi210	c	12
Fi211	fp	13 (del)

Sammanfattning.....	1
Propositionen.....	2
Motionerna	4
Utskottet	16
Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp ..	16
Mål och principer för socialförsäkringarna.....	16
A 1 Sjukpenning, rehabilitering, m.m.	22
A 2 Förtidspensioner och	
A 3 Förtidspensioner: statlig ålderspensionsavgift	30
A 4 Handikappersättningar	32
A 5 Arbetsskadeersättningar och	
A 6 Arbetsskadeersättningar m.m.: statlig ålderspensionsavgift.....	33
A 7 Kostnader för sysselsättning av vissa förtidspensionärer	34
A 8 Ersättning för kroppsskador	35
B 1 Riksförsäkringsverket och B 2 Allmänna försäkringskassor	35
Utskottets samlade bedömning rörande utgiftsområde 10	38
Övriga lagförslag inom utgiftsområde 10	38
Arbetsgivares anmälningsskyldighet enligt sjuklönelagen.....	38
Ersättning till revisor i SOCSAM-försök	40
Försäkringskassornas ekonomiadministration.....	40
Utseende av socialförsäkringsnämnd	40
Fondförvaltning	41
Västra Götalands län	41
Förvaltningskostnader i det reformerade pensionssystemet	42
Rättelse i lagen om bostadsbidrag	42
Motioner med anknytning till utgiftsområde 10.....	42
Närståendepening	42
Uppföljning av pågående försöksverksamheter.....	44
Beräkning av anslag för åren 2000 och 2001	44
Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	45
Mål för utgiftsområde 11	46
A 1 Ålderspensioner	47
A 2 Efterlevandepensioner till vuxna.....	49
A 3 Bostadstillägg till pensionärer	52
A 4 Delpension	54
Utskottets samlade bedömning rörande utgiftsområde 11	55
Motioner med anknytning till utgiftsområde 11.....	55
Efterlevandepensioner	55
Äldre invandrare.....	56
Yrkesskadelivränta och samordningsregler.....	57
Obetald ATP-avgift.....	59
Pension från annat EU-land.....	60
Beräkning av anslag för åren 2000 och 2001	61
Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	61
Inriktningen på familjepolitiken.....	62

A 1 Allmänna barnbidrag.....	65
A 2 Föräldraförsäkring.....	67
A 3 Underhållsstöd	71
A 4 Bidrag till kostnader för internationella adoptioner	74
A 5 Barnpensioner	75
A 6 Vårdbidrag för funktionshindrade barn	75
A 7 Pensionsrätt för barnår	76
Utskottets samlade bedömning rörande utgiftsområde 12	76
Motioner med anknytning till utgiftsområde 12.....	76
Barnbidrag.....	76
Föräldrapenning i samband med barns födelse	77
Tillfällig föräldrapenning	80
Havandeskapspenning	81
Återbetalning av underhållsstöd.....	82
Utbetalning av underhållsstöd.....	85
Umgängesavdrag och umgängesresor	85
Beräkning av anslag för åren 2000 och 2001	87
Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten	87
Hemställan	88
Reservationer.....	93
1. Principer för socialförsäkringarna (mom. 2)	93
2. Principer för socialförsäkringarna (mom. 2)	94
3. Principer för socialförsäkringarna (mom. 2)	94
4. Principer för socialförsäkringarna (mom. 2)	95
5. Generell utredning av socialförsäkringssystemet (mom. 4)	95
6. Närstående penning (mom. 6).....	96
7. Närstående penning (mom. 6).....	96
8. Arbetsgivares anmälningsskyldighet enligt sjuklönelagen (mom. 9)	97
9. Yrkesskadelivränta och samordningsregler (mom. 14).....	97
10. Obetald ATP-avgift (mom. 15).....	98
11. Inriktningen på familjepolitiken (mom. 18).....	98
12. Inriktningen på familjepolitiken (mom. 18).....	99
13. Inriktningen på familjepolitiken (mom. 18).....	100
14. Inriktningen på familjepolitiken (mom. 18).....	101
15. Mamma/pappamånaderna (mom. 22)	102
16. Återinförande av kontaktdagarna (mom. 27)	103
17. Umgängesavdrag och umgängesresor (mom. 32)	103
Särskilda yttranden	104
1. Moderaternas anslagsförslag (mom. 5, 11 och 20).....	104
2. Kristdemokraternas anslagsförslag (mom. 5, 11 och 20)	107
3. Centerpartiets anslagsförslag (mom. 5, 11 och 20)	110
4. Folkpartiets anslagsförslag (mom. 5, 11 och 20)	111
5. Anslag för budgetåren 2000 och 2001 (mom. 8, 17 och 35)	113
6. Mål inom utgiftsområde 10 (mom. 1)	113
7. Jämställdhetsperspektiv på socialförsäkringarna (mom. 3).....	114
8. Efterlevandepensioner (mom. 12).....	114
9. Efterlevandepensioner (mom. 12).....	115

10. Efterlevandepensioner (mom. 12).....	115
11. Inriktningen på familjepolitiken (mom. 18).....	116
12. Det låga barnafödandet (mom. 19).....	116
13. Barnbidrag m.m. (mom. 21).....	116
14. Barnbidrag m.m. (mom. 21).....	117
15. Mamma/pappamånaderna (mom. 22)	117
16. Mamma/pappamånaderna (mom. 22)	117
17. Höjd garantinivå (mom. 23).....	117
18. Återinförande av kontaktdagarna (mom. 27)	117
19. Återbetalning av underhållsstöd (mom. 30).....	118
20. Återbetalning av underhållsstöd (mom. 30).....	118
Bilagor	
1. Regeringens lagförslag.....	119
2. Utskottets lagförslag.....	138
3. Förslag till beslut om anslag inom utgiftsområdena 10, 11, 12.....	140
4. Motionsyrkanden angående anslagen budgetåret 1999.....	142